BABYΛΩΝΙΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ | ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2012 | ΤΕΥΧΟΣ 7° | ΤΙΜΗ 3 ΕΥΡΩ

7

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

Πέρα από τις εκλογές

ΕΝΘΕΤΟ ΤΟΥ Δ. ΚΩΤΣΑΚΗ

Δ. ΔΗΜΟΥΛΗΣ - S. LUNARDI - S. LANDAU

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

Scripta manent, electronica volant

Σήμερα που ο ηλεκτρονικός λόγος με τα πλεονεκτήματά του διαδίδεται ολοένα και περισσότερο, η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ συνεχίζει να πιστεύει ότι ο έντυπος λόγος παραμένει αναγκαίος γιατί είναι φορέας περισσότερης εγκυρότητας και υπευθυνότητας, δίνει τον απαραίτητο χώρο και χρόνο στην επικοινωνία χωρίς να βομβαρδίζει με άχρηστες πληροφορίες και προσφέρει το απολαυστικό βίωμα του ξεφυλλίσματος απόψεων και γεγονότων αποτυπωμένων στο χαρτί.

Εντούτοις, ο σημερινός τρόπος διακίνησης των πανελλαδικών περιοδικών και οι στυγεροί κανόνες της αγοράς σε κρίση πνίγουν τις αυτοδιαχειριζόμενες, μη κερδοσκοπικές, εκδοτικές προσπάθειες σαν τη δική μας. Οι συνθήκες αυτές επέβαλαν τις αλλαγές που βλέπετε στο τεύχος, δηλαδή τη μείωση των σελίδων και της τιμής, έτσι ώστε να διευκολύνουμε τους αναγνώστες μας να συνεχίζουν να στηρίζουν την προσπάθεια αυτή. Καθώς οι σελίδες μας δεν καταλαμβάνονται από διαφημίσεις, θεωρούμε ότι η ύλη του κάθε τεύχους θα συνεχίσει να είναι αρκετά πλούσια, ώστε να σας κρατάει συντροφιά μέχρι το επόμενο. Προκειμένου να ξεπεράσουμε τον σκόπελο των καιρών, μπορείτε να συμβάλλετε κι εσείς με τους παρακάτω τρόπους:

THE 50/50 PROJECT

Παίρνουμε τη διακίνηση στα χέρια μας.
Σκοπός μας είναι να δημιουργήσουμε ένα οριζόντιο δίκτυο ανθρώπων που αγαπούν το περιοδικό και το διακινούν, προσφέροντας τον κόπο και το χρόνο τους, και γι' αυτό μοιράζονται ισότιμα τις εισπράξεις τους με τη ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Δηλώστε συμμετοχή στο babyloniamagazine@yahoo.gr
Περισσότερες πληροφορίες στο http://www.babylonia.gr/magazine

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Διακίνηση χωρίς μεσάζοντες.
Όπου και αν βρίσκεσαι στον κόσμο γίνε συνδρομητής στη ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ με δύο απλά βήματα, για να λαμβάνεις το περιοδικό στο χώρο σου και δώρο ένα βιβλίο από τις εκδόσεις Εξάρχεια.

1. Στείλε όνομα και διεύθυνση στο babyloniamagazine@yahoo.gr
2. Κάνε κατάθεση 9 ή 18 ευρώ (εξάμηνη ή ετήσια συνδρομή) με το ίδιο όνομα στο λογαριασμό της εθνικής τράπεζας 116/622407-50. (IBAN: GR05 0110 1160 0000 1166 2240 750)

Η αλλαγή της τιμής για τις υπάρχουσες συνδρομές μεταφράζεται σε περισσότερα τεύχη ανά συνδρομή (8 τεύχη για τη συνδρομή των 24 ευρώ και 4 τεύχη γι' αυτήν των 12 ευρώ).

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Όπως αναφέρθηκε, ο σημερινός τρόπος διακίνησης από το πρακτορείο Τύπου καθιστά αδύνατη τη διανομή του περιοδικού στα περίπτερα, εξαιτίας υπερβολικών χρεώσεων. Για το λόγο αυτό, αναζητήστε το περιοδικό, όπου κι αν βρίσκεστε, στο βιβλιοπώλη της γειτονιάς σας, ο οποίος μπορεί να το προμηθεύεται από τα παρακάτω πρακτορεία βιβλίων: *Φυτράκης*, *Χριστάκης*, *Τζεβελέκου*, *Προμηθευτική*.

Για οποιαδήποτε πληροφορία μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας:
Internet: www.babylonia.gr/magazine
Email: babyloniamagazine@yahoo.gr
Facebook: Περιοδικό Βαβυλωνία
Τηλ.: 6974 546230

Η Συντακτική Ομάδα

"Τα σημεία διακίνησης στην τελευταία σελίδα"

editorial

Δεν θα 'ρθει ο Μόσχοβος!

Κατέβηκε ο Μόσχοβος στα Δαρδανέλια! Καθαρίζει το γκρα του ο Κανάρης. Όμως δεν είναι για σένα, άμοιρε, για τη Συρία είναι αυτή η κάθοδος. Στριμωγμένη στη γωνία των διεθνών αγορών η Ελλάδα, με μια νέα κυβέρνηση, που βεβαίως δεν απολαμβάνει την καλοκαιρινή ραστώνη. Νιώθει το σφυροκόπημα του ήλιου, ψάχνοντας να κρυφτεί από τα ψέματα, κάνοντας πως δεν βλέπει την ανημποριά των κρατικών θεσμών ούτε το βιοτικό επίπεδο που πιάνει πάτο.

Η μετεκλογική Ελλάδα διακατέχεται από αισθήματα ήττας, βλέποντας την οικονομία της να φυλλορροεί. Δεν άντεξε τους τριγμούς της παγκοσμιοποίησης και σπάει σαν καρπούζι στο γόνατο του ευρωπαϊκού οικονομικού λόμπι.

Το μοντέλο της τοπικής οικονομίας κρατικού τύπου έχει τελειώσει και στο κυρίαρχο μοντέλο διεθνούς οικονομίας ιδιωτικού τύπου, οι μικρές οικονομίες γίνονται πλαγκτόν για τα φαλαινοειδή. Η διεθνοποίηση της αγοράς προκάλεσε τεράστιες σωρεύσεις και ανέδειξε τεράστιες οικονομικές δυνάμεις που για να υπάρξουν πρέπει να μετατρέψουν τα πάντα σε εμπόρευμα, το οποίο βεβαίως θα πουλούν αυτές. Δεν υπάρχει χώρος επιβίωσης των κοινωνιών σ' αυτό το νέο παγκόσμιο καθεστώς. Όπου οι δείκτες ανάπτυξης ανεβαίνουν, διαλύεται ο κοινωνικός ιστός και οι άνθρωποι σέρνονται στην ανέχεια. Λεηλατούνται οι φυσικοί πόροι και συρρικνώνονται τα δικαιώματα. Πρόκειται για παγκόσμια αρπαχτή που όμως δεν κρύβει καμία συνωμοσία πίσω της. Είναι αποτέλεσμα επίμονης και επίπονης σμίλευσης της οικονομίας της αγοράς επί έναν αιώνα γεμάτο.

Ενώ ζούμε συνθήκες πολέμου χωρίς προσδιορισμένους εχθρούς (Μεσαίωνας/πανώλη), οι αλλαγές συμβαίνουν και θα συμβούν ακόμη πιο γρήγορα. Η διέξοδος δεν μπορεί να είναι καθολική. Μπορεί να είναι γρήγορη και τοπική – όχι απαραίτητα γεωγραφικώς- ανεξάρτητα και πέρα από ένα καθεστώς. Δεν μπορούμε εύκολα να μιλάμε για μια κοινωνία αλλά για πολυάριθμες με κυβερνήσεις φτωχές διεκπεραιωτικού χαρακτήρα.

Δεν είναι πια εύκολο να μιλάμε για αλλαγή αλλά για τη θέση του καθενός και όλων μας στις αλλαγές που έρχονται. Δεν υπάρχει δημόσιος χώρος που πρέπει να ανακαταλάβουμε, αλλά δημόσιος χώρος που πρέπει να δημιουργήσουμε: κοινότητες αντιεξουσιαστικής οικονομίας της αυτάρκειας και της αλληλεγγύης, σταμάτημα της λεηλασίας των φυσικών πόρων, χώροι ελευθερίας και πολιτισμού.

Για πρώτη φορά η «επανάσταση» είναι τόσο κοντά μας που δεν τη βλέπουμε... Μήπως πια έχει άλλο όνομα;

ΥΓ.: Καλές οι κατραπακιές των Αγρινιωτών στη Χρυσή Αυγή! Και η απάντηση του νόμιμου κόμματος της Ελληνικής Βουλής; Μολότοφ με δυναμίτη...

Νίκος Ιωάννου

ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ
www.babylonia.gr

ISSN: 1792-9970

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν:
Σωκράτης Αβραμόπουλος, Ιωάννης Ακτήμων, Αργύρης Αργυριάδης, Χρήστος Γραμματικός, Παναγιώτης Δελλής, Δημήτρης Δημούλης, Νίκος Ιωάννου, , Ρούλα Καντά, Νίκος Κατσιαούνης, Δημήτρης Κωνσταντίνου, Δημήτρης Κωτσάκης, Κώστας Λάμπος, Στέφανος Μπατσής, Αντώνης Μπρούμας, Γιώργος Παπαχριστοδούλου, Φιλήμονας Πατσάκης, Γιάννης Ραουζαίος, Αλέξανδρος Σχισμένος, Γρηγόρης Τσιλημαντός, Saul Landau, Soraya Lunardi, Marina Sitrin.
Ευχαριστούμε τον Γιάννη Κολεσίδη για την φωτογραφία του εξωφύλλου.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΗΡΕ ΑΝΑΣΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΡΠΑΞΕΙ ΤΑ ΠΑΝΤΑ

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Μ' αεροπλάνα και βαπόρια...

«Η πραγματική Ελλάδα είναι εκτός πραγματικότητας». Ο (παρεξηγημένος) Χρήστος Βακαλόπουλος το περιέγραψε εύστοχα.

Η πραγματική Ελλάδα βρίσκεται εκτός κάλπης. Απλώς, το αποτέλεσμά της τελευταίας υπήρξε η στιγμιαία φωτογραφία των κοινωνικών ρευμάτων και συμπεριφορών. Κι όταν συμμετέχεις διά αντιπροσώπων δεν αποκλείεται να ψηφίζεις επαναδιαπραγμάτευση κι ευρώ και να σου 'ρχεται χαράτσι και δραχμή!

Εντούτοις, παρά τη σύνθεση των κυβερνήσεων (η κυβέρνηση Παπαδήμου έμοιαζε – κατά το ήμισυ – με εκσυγχρονισμένη εμφυλιοπολεμική κυβέρνηση Σοφούλη), δεν πρόκειται για εμφύλιο αριστεράς και δεξιάς για την κατάληψη της κυβερνητικής εξουσίας – έστω κι αν μία επικράτηση του ΣΥΡΙΖΑ θα γέμισε ανακούφιση την τσακισμένη κοινωνία, σε αντίθεση με το πρώτο μετεκλογικό διάχυτο συναίσθημα ήττας που κυριαρχεί σήμερα.

Είναι χαμένο το παιχνίδι εάν παραμείνουμε σε αυτό το σχήμα. Ο πόλεμος έχει άλλο περιεχόμενο: αλλού είναι πόλεμος «όλων εναντίον όλων» (π.χ. μεταλλεία χρυσού στη Χαλκιδική), αλλού αναλαμβάνουν οι συμμορίες να κάνουν τη βρώμικη δουλειά πουλώντας προστασία α λα 1821 υποκαθιστώντας ή συμπληρώνοντας τη διάχυτη θεσμοποιημένη κρατική βία, αλλού (τόποι εργασίας, δημόσιοι χώροι, διαχείριση φυσικών πόρων) η μάχη έχει σαφέστερα χαρακτηριστικά: τα αφεντικά πάσης φύσεως εναντίον της κοινωνίας. Οι λίγοι εναντίον των πολλών. Στην κάλπη του Ιούνη βάρυνε ο φόβος έντεχνα καλλιεργημένος από την κατευθυνόμενη πληροφόρηση των μιντιαρχών (το ντοκιμαντέρ της

Χούκλη για την πυρηνική καταστροφή μιας Ελλάδας με δραχμή είναι απλώς η κορυφή του παγόβουνου – δεν περιμέναμε και τίποτε καλύτερο από το κανάλι του Κοκού).

Ας έχω κάτι από το να μη μου αφήσουνε τίποτα. Είναι ο ίδιος φόβος για τον άλλον, τον ξένο, τον διαφορετικό που κάνει το ΣΥΡΙΖΑ να φαντάζει ως η επιτομή του ριζοσπαστισμού, έστω κι αν πρόκειται για μηχανισμό ανέτοιμο να εκφράσει πειστικά τους ριζοσπαστικούς προβληματισμούς της κοινωνίας. Μία κοινωνία που «σκέφτεται» θεαματικά, τηλεοπτικά και με τη λογική της ανάθεσης, με τον ίδιο τρόπο θα ψηφίσει. Περιμένοντας το σωτήρα ή διώχνοντας μακριά την ευθύνη. Ενα εκλογικό σώμα – όταν είναι απλώς ένα νούμερο στα γκάλοπ – σαν κινούμενη άμμος θα γεμίσει την »

επόμενη φορά το σακούλι του κάθε Σαμαρά, Βενιζέλου, Μιχαλολιάκου. Μία κοινωνία που συμμετέχει ισότιμα και συλλογικά στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων στη γειτονιά, την εργασία, τη διαχείριση των πόρων, τη διανομή του πλεονάσματος, αποφασίζει αλλιώς. Και κυρίως πραγματώνει την απόφασή της.

Καλώς ή κακώς, η κοινωνική δυναμική που έχει δημιουργηθεί από το Δεκέμβρη του 2008 με ενδιάμεσο κορυφαίο σταθμό τις πλατείες που ψηλάφησαν την προοπτική της άμεσης δημοκρατίας και με διαχρονικά δημιουργήματα τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, τις πρωτοβουλίες αλληλεγγύης και αδιαμεσολάβητης ανταλλαγής, αποτυπώθηκε είτε με τη συνειδητή αποχή είτε (κυρίως) με μία (κριτική) ψήφο στον ΣΥΡΙΖΑ.
Το μυστικό του τελευταίου ήταν η ανοιχτότητα και ευρύτητα της κοινωνικής δράσης, η δυνατότητα συμμετοχής, η απόδραση από την Ιδεολογία, η εκούσια και όχι καταναγκαστική συμμετοχή στην πραγμάτωση της πολιτικής πράξης.Και το πλαίσιο ετούτο το διαμορφώνουν διαρκώς και άμεσα οι ίδιοι οι συμμετέχοντες.
Οχι το φαντασιακό ενός αφηρημένου σοσιαλισμού, μιας αριστερής σοσιαλδημοκρατίας ή μιας ιστορίας που πρέπει να μας δικαιώσει.

Τώρα, ο ΣΥΡΙΖΑ που θέλει να κάνει κόμμα μελών δεν αποκλείεται να φάει τα μούτρα του. Η «χαλαρή» σχέση με τον κομματικό σχηματισμό είναι εκείνη που διαμορφώνει το πλαίσιο. Φάνηκε άλλωστε και στις λαϊκές συνελεύσεις που όταν διοργανώνονται από κόμμα είναι μια καρικατούρα των αυθεντικών συνελεύσεων που μπορεί να έχουν αποφασιστικό χαρακτήρα και κυρίως πεδίο δράσης.

Στην πλευρά των «νικητών», η επικράτηση μπορεί να αποδειχτεί πρόσκαιρη. Οπως πάντα, το πολιτικό σύστημα νοιάζεται για την πολιτική του επιβίωση, την αθώωσή του σε θεσμικό (βουλή) και ηθικό επίπεδο, την παραμονή του με κάθε κοινωνικό κόστος στο ευρώ ή σε μια δραχμή που θα επαναφέρει την παράδοση του μαυραγοριτισμού. Κι από επίδοξους κουκουλοφόρους wanna be μαυραγορίτες άλλο τίποτε.

Αργά ή γρήγορα, όπως ανέφερε ο αμερικάνος οικονομολόγος Ντέιβιντ Χάνελ στην προηγούμενη «Βαβυλωνία», η χώρα θα βγει από το ευρώ.
Μέχρι τότε το εργολαβικό σύστημα θα συνεχίζει να ροκανίζει κοινοτικά κονδύλια, ενώ οι τράπεζες θα διασώζονται κόντρα στη λογική της δήθεν ελεύθερης αγοράς, βυθίζοντας κι άλλο την κοινωνία στη φτώχεια. Θα συνεχίσουν να λειτουργούν ασύδοτα δανείζοντας μαϊμού εταιρείες για να γυρνάει το χρήμα πίσω στο ταμείο, με πρώτη από αυτές την Τράπεζα της Ελλάδας που δεν υπόκειται σε κανέναν κοινωνικό έλεγχο.

Το πολιτικό σύστημα νοιάζεται για τα βαπόρια και τα ...αεροπλάνα του.
Βαπόρια, επειδή η εκδίωξη Βερνίκου υπήρξε το πρόσκαιρο τίμημα της αλαζονείας της εξουσίας. Μια ημέρα πριν, ο εφοπλιστής, με άγνοια κινδύνου που έχει ένας τζογαδόρος στο καζίνο που λέγεται πολιτικό σύστημα, καμωνόταν πως «μπορείς να έχεις και offshore». Ο Βερνίκος έφυγε, οι offshore του Ακη και του Βατοπεδίου παρέμειναν. Οπως οι 52 φοροαπαλλαγές που απολαμβάνει το εφοπλιστικό κεφάλαιο της χώρας.
Αεροπλάνα επειδή στο κρίσιμο πόστο του υπουργού των υποδομών (για το εργολαβικό κέρδος πρώτα κι έπειτα για το κοινωνικό όφελος) ανέλαβε ο Κωστής Χατζηδάκης, ο εκποιητής της Ολυμπιακής που καταχρέωσε το κομματικό σινάφι. Λιμάνια, αεροδρόμια, παραλίες, τουριστικά φιλέτα, Ελληνικό, στα χέρια ενός υπουργού εκφραστή του αρπακτικού νεοφιλελευθερισμού.

Στο εξίσου κρίσιμο πόστο του υπουργού Οικονομικών ο Γιάννης Στουρνάρας, εισηγητής του σχεδίου «Αρχιμήδης», γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, ενός εκ των think tank του εγχώριου νεοφιλελευθερισμού. Οπου «Αρχιμήδης», η πρόταση της πρωτοβουλίας ΜΚΟ ΚΑΠΠΑ, όπως διατυπώθηκε το Νοέμβριο του 2011 από κοινού με τον κρατικοδίαιτο Στέφανο Μάνο, περί εκποίησης των ακινήτων του δημοσίου μέσω της εν λόγω ΜΚΟ, ώστε να αποπληρωθεί το δημόσιο χρέος. Τους ξεπέρασε όμως ο Αντ. Σαμαράς, κατά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων, αφού εγκατέλειψε το προεκλογικό ψεύδος της επαναδιαπραγμάτευσης, προτείνοντας ιδιωτικοποίηση της ενέργειας, των νερών, εφαρμογή του σχεδίου ξεπουλήματος της έκτασης του Ελληνικού. Κι από κοντά Ειδικές Ζώνες οικονομικής εκμετάλλευσης, εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική με ανυπολόγιστες συνέπειες στο φυσικό περιβάλλον, εξόρυξη πετρελαίου για το πάρτυ του παγκόσμιου ενεργειακού λόμπι.

Παραμύθια

Το δημόσιο χρέος αποτελεί το ιδανικό πρόσχημα ώστε να φύγουν από την όποια δημόσια διαχείριση κρίσιμες παραγωγικές υποδομές και να παραχθεί υπεραξία μέσα από την εκμετάλλευση του εργατικού δυναμικού. Νέο εργολαβικό πάρτυ α λα Ολυμπιάδα με την κοινωνία να πληρώνει το λογαριασμό και εκείνους που δημιούργησαν το κρατικό χρέος να γλιτώνουν την κοινωνική λογοδοσία στην οποία η μεγαλύτερη ποινή δεν θα ήταν η φυλάκιση, αλλά η στέρηση του εκλέγεσθαι σε δημόσια αξιώματα.

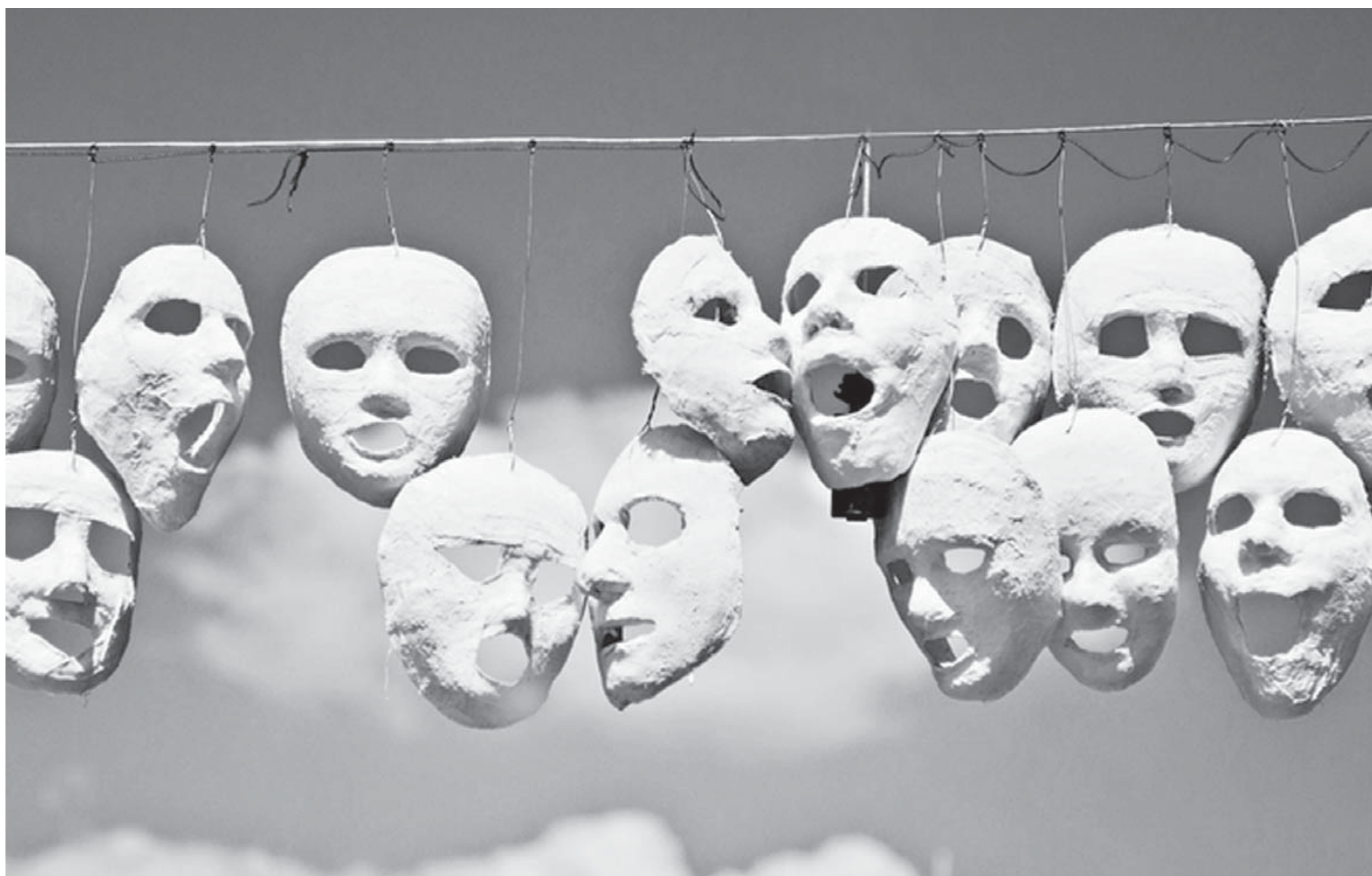
Η νέα κυβέρνηση έχει μία, κάποια, ανοχή της κοινωνίας. Ισως επειδή κυριάρχησε η μικροαστική αντίληψη για το κράτος-προστάτη (σε αυτό έχει μέγιστη ευθύνη η αριστερά που ονειρεύεται κατάληψη των χειμερινών ανακτόρων), ίσως επειδή το αδιαμεσολάβητο, κοινωνικό γίνεται αλλιώς (με άμεση δημοκρατία και ελευθερία) και φωνάζει δειλά δειλά παρών.Δεν νομίζουμε, ωστόσο, πως η συγκυβέρνηση έχει την ανοχή της περιβόητης εγχώριας διαπλοκής. Παραδοσιακοί καναλάρχες, εργολάβοι, χρυσοθήρες τύπου Μπόμπολα, εφοπλιστικό-ενεργειακό λόμπι, εκκλησιαστικό real estate, μικροί και μεγάλοι μεταπράτες, περιμένουν στη γωνία. Λυσσασμένοι να αφαιρέσουν τα πάντα από την κοινωνία.

Για να επιστρέψουμε στην εποχή που «όλα τα ’σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά», στην εποχή των περιφράξεων και του πανοπτικού ελέγχου.

...Σήκω ψυχή μου δώσε ρεύμα / βάλε στα ρούχα σου φωτιά / βάλε στα όργανα φωτιά /να τιναχτεί σαν μαύρο πνεύμα /η τρομερή μας η λαλιά...

Εκλογές...καμιά επιστροφή στην κανονικότητα

Νίκος Κατσιαούνης

Κι ενώ οι εκλογές έχουν τελειώσει, συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο από αυτό που θα περίμενε κανείς. Καμιά επιστροφή στην κανονικότητα δεν έχει συμβεί αλλά το αντίθετο. Παρατηρείται μια ρευστότητα τόσο στις διαδικασίες της κυριαρχίας όσο και μέσα στον κοινωνικό ιστό, ώστε είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς το πού θα οδηγήσει.

Ο συνασπισμός της εξουσίας που συγκροτήθηκε (Ν.Δ., ΠΑΣΟΚ, ΔΗΜΑΡ), αναμφισβήτητα δεν έλαβε την «εντολή» με βάση τις προγραμματικές του δηλώσεις αλλά αντίθετα στη βάση της συναίνεσης δια του φόβου. Με την αμέριστη συμπαράσταση των Μ.Μ.Ε. δημιούργησαν ένα κλίμα φοβικού, προσπαθώντας να πείσουν ότι χωρίς αυτούς στην εξουσία, η Ελλάδα θα οδηγηθεί στο χείλος της καταστροφής και της χρεωκοπίας. Και ως ένα σημείο κατάφεραν να ερεθίσουν τα συντηρητικά αντανακλαστικά της κοινωνίας. Παρόλα αυτά όμως είναι εμφανής η αδυναμία διαχείρισης της εξουσίας. Εκτός από τις παραιτήσεις των πρώτων κιόλας ωρών, είναι ένα μπλοκ εξουσίας που γνωρίζει καλά ότι δεν έχει στην ουσία καμία κοινωνική συναίνεση αλλά και καμία εσωτερική συνοχή. Ξέρει ότι δεν μπορεί να διαχειριστεί την »

κατάσταση και γνωρίζει πολύ καλά ότι οι μέρες του είναι μετρημένες.

Αυτές οι εκλογές επιβεβαίωσαν την οριστική διάλυση του ΠΑΣΟΚ. Το «κόμμα της αλλαγής» κονιορτοποίησε τη βάση του, ουσιαστικά αυτό που το οδήγησε στην εξουσία από το 1981. Τα μικροαστικά και μεσαία στρώματα. Έχασε κάθε δυνατότητα ενσωμάτωσης αλλά και εκπλήρωσης των υποσχέσεων που απαιτούν. Γι αυτό και ο Βενιζέλος, την επόμενη κιόλας των εκλογών, μίλησε για διάλυση και επανασύσταση του κόμματος, προσπαθώντας να πείσει για τις αλλαγές που θα λάβουν χώρα. Ο λύκος όμως και να αλλάξει προβιά, παραμένει ο ίδιος. Εξάλλου η καθολική διάψευση του «λεφτά υπάρχουν» δεν είναι μακριά.

Το τεράστιο ποσοστό της αποχής κάνει φανερή την κρίση της ενσωμάτωσης αλλά και την απόρριψη του πολιτικού συστήματος στο σύνολό του

Η αδυναμία των παραδοσιακών σχηματισμών να δώσουν απαντήσεις αφήνει ανοιχτό το δρόμο για τη συγκρότηση ενός νέου αστικού κόμματος που από τη μια θα εκφράσει και θα εξασφαλίσει τα συμφέροντα των ελίτ αλλά και από την άλλη θα πετύχει την κοινωνική συναίνεση ως ένας νέος φορέας αλλαγής. Κι όταν η ανάγκη υπαγορεύει στους φορείς εξουσίας να επιβάλουν την πολιτική, τότε τα πράγματα γίνονται επικίνδυνα για το κοινωνικό σύνολο.

Όταν η ανάγκη υπαγορεύει στους φορείς εξουσίας να επιβάλλουν την πολιτική, τότε τα πράγματα γίνονται επικίνδυνα για το κοινωνικό σύνολο.

Το ποσοστό της Χρυσής Αυγής αναμφισβήτητα αποτελεί προβληματική για τις μετατοπίσεις της κοινωνίας. Δεν ξέρουμε εάν το 7% είναι ναζιστές, αλλά σίγουρα υπάρχει μια αυξάνουσα διαδικασία εκφασισμού και συντηρητικοποίησης της κοινωνίας, που βασίζεται ως επί το πλείστον στην ανέχεια που έχει δημιουργήσει η κρίση αλλά και στην κατάρρευση των σημασιών και των νοημάτων που συγκροτούν την κοινωνία. Κι αυτό κανείς δεν μπορεί να το εκλάβει ως μια προσωρινή παρεκτροπή γιατί η έκπληξη θα είναι τεράστια. Εάν δεν δοθεί μια απάντηση άμεσα στο ζήτημα, θα υπάρξει σίγουρα άνοδος αυτών των φαινομένων το επόμενο διάστημα με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Στο χώρο της παραδοσιακής αριστεράς ο ΣΥΡΙΖΑ πήρε την πρωτοκαθεδρία από το ΚΚΕ, το οποίο απομονωμένο τόσο από τις κοινωνικές ανάγκες όσο και από τις κινηματικές διαδικασίες έλαβε το μικρότερο ποσοστό των τελευταίων δεκαετιών. Αναμφισβήτητα ο ΣΥΡΙΖΑ αφουγκράστηκε την οργή της κοινωνίας και ενσωμάτωσε κινηματικές διαδικασίες των τελευταίων ετών, αλλά κάνει ένα ουσιαστικό λάθος. Εμμένει σε μια συστημική λογική, σε μια μανιχαϊστική αντιπαράθεση μνημόνιο-αντιμνημόνιο, που δεν θα μπορέσει να δώσει καμιά απάντηση, μιας και η κρίση είναι δομική. Δεν δίνει έμφαση στη δημιουργία κοινωνικών δομών από τα κάτω αλλά αντίθετα προσπαθεί να παράγει πολιτική μέσα από τους κυρίαρχους θεσμούς, που έχουν όμως σαπίσει στην κυριολεξία. Αυτή η εμμονή του θα φανεί πολύ καθοριστική, ειδικά εάν στο μέλλον καταφέρει να πάρει την εξουσία.

Εάν τα γκάλοπ είναι αληθινά και υπήρχαν πολλαπλές μετατοπίσεις στην επιλογή κόμματων (για παράδειγμα από την Χρυσή Αυγή στο ΣΥΡΙΖΑ και το αντίστροφο), τότε αυτό σίγουρα καταδεικνύει έναν κοινωνικό ιστό σε ρευστότητα και σε τεράστια κρίση. Το τεράστιο ποσοστό της αποχής (που ήταν και ο νικητής των εκλογών) κάνει φανερή την κρίση της ενσωμάτωσης αλλά και την απόρριψη του πολιτικού συστήματος στο σύνολό του. Το ζητούμενο είναι τι γίνεται πέρα από τις εκλογές, μιας και η κανονικότητα δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί από το ίδιο το σύστημα. Ελπιδοφόρες είναι οι κοινωνικές διαδικασίες δημιουργίας θεσμών και αντιδομών πέρα από τις κυρίαρχα θεσμισμένες. Η αύξηση τέτοιων εγχειρημάτων αποτελεί την πιο ουσιαστική κοινωνική διαδικασία τόσο για τη δημιουργία νέων σημασιών και νοήματος όσο και για την αυτοσυντήρηση του συνόλου. Σίγουρα η κρίση δεν τελείωσε όπως προσπαθούν να μας πείσουν αλλά αντίθετα θα ενταθεί. Κι εδώ τίθεται το στοίχημα της πολιτικής ωριμότητας της κοινωνίας για να μην οδηγηθούμε στο βάραθρο της ασημαντότητας και του ολοκληρωτισμού.

Μαζική λιποταξία από το κράτος

Φιλήμονας Πατσάκης

Ο σχηματισμός της κυβέρνησης και η τοποθέτηση του Τσίπρα στη θέση της υπεύθυνης και προγραμματικής αντιπολίτευσης δείχνει να έδωσε προσωρινά διέξοδο σε ένα κρίσιμο έλλειμμα όχι τόσο κοινωνικής νομιμοποίησης αλλά συνολικού σχεδίου απεγκλωβισμού από ένα πολιτικό και κοινωνικό τέλμα. Θα πρέπει να σκεφτούμε ότι η κοινωνική καταστροφή των δύο τελευταίων χρόνων δεν έχει προηγούμενο σε συνθήκες ειρήνης και οι τευτονικές κινήσεις του κοινωνικού ιστού είναι και αυτές πλέον έντονες και απρόβλεπτες. Αν θέλουμε να βγάλουμε συμπεράσματα από την εκλογική αναμέτρηση, αυτά δεν μπορούν να είναι γραμμικά, να στηρίζονται δηλαδή στην ίδια ανάλυση των κοινωνικών και πολιτικών δεδομένων. Η νίκη του φόβου προετοιμαζόταν εδώ και πολύ καιρό καθώς ο φόβος είναι η μόνη δυνατότητα συγκρότησης συναίνεσης με όρους μη οικονομικούς. Η ανάδυση ενός νέου κομματικού σχηματισμού που να έχει, έστω και μερική, σχέση εκπροσώπησης με τα αναδυόμενα κινήματα δίνει στην εκλογική αναμέτρηση μια αχλή νομιμοποίησης. Πάλι όμως στεκόμαστε έκθαμβοι απέναντι στην απόλυτη έλλειψη σχεδίου για μια συνολική κινητοποίηση ή για μια δυνατότητα παραγωγής μιας θετικής στοίχισης. Επίσης, οφείλουμε πλέον να βγάλουμε ένα πολιτικό συμπέρασμα από την αύξηση της αποχής σε επίπεδα ρεκόρ σε σχέση με τις εκλογές της 6ης Μάη, αυτό το συμπέρασμα δεν μπορεί να είναι ιδεολογικό, αλλά να αναγνωρίζει ότι η κρίση εκπροσώπησης-ενσωμάτωσης έχει λάβει πολύ σοβαρές διαστάσεις.

Οι εισοδηματικές μειώσεις είναι βέβαιο ότι δεν μπορούν, από μόνες τους, να συγκροτήσουν μια αποστοίχιση από το υπάρχον καθεστώς. Καταδικάζουν το σύνολο της κοινωνίας σε κάτι πολύ περισσότερο από μια περιστολή της χλιδής, πολύ περισσότερο από μια οικονομική αβεβαιότητα, οδηγούν αναπόδραστα σε μια κρίση υπαρξιακή. Υφίστανται όλοι μια λοβοτομή που »

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

τους εξορίζει οριστικά στο παρόν, σε ένα ζοφερό παρόν χωρίς διέξοδο. Η βέβαιη δυστυχία είναι μια μορφή συλλογικού πένθους, δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ικανή συνθήκη ρήξης. Το εκρηκτικό μείγμα συμπληρώνεται από την κρίση εκπροσώπησης-ενσωμάτωσης που αναιρεί τους όρους της όποιας συναίνεσης επενδύοντας στο φόβο και την καταστολή. Το ότι τα πάντα ορίζονται με όρους οικονομικής αποτελεσματικότητας, ότι το παν είναι οι ισοσκελισμένοι προϋπολογισμοί με κάθε κόστος, είναι κάτι που μετατρέπει τη ζωή σε στατιστικό μέγεθος και τη διαφαινόμενη δυστυχία σε μια παράμετρο χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Ομως αφήνει χώρο για το μη μετρήσιμο, για το «συμβάν». Η αριστερά αδυνατεί να δημιουργήσει μια συγκρουσιακή πολιτική διότι έχει μια δομική αδυναμία. Ηταν αυτή που ισχυρίστηκε ότι οι άνθρωποι επιδίωξαν πάντοτε την πιο δυνατή ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και ότι δεν συνάντησαν ως εμπόδιο παρά μόνο το επίπεδο της τεχνικής, οι δε κοινωνίες υποτάχθηκαν αντικειμενικά σε αυτήν την τάση και διευθετήθηκαν με βάση αυτήν την αναπόδραστη πορεία. Τώρα που το αναπόδραστο της προόδου οδηγεί σε μια ολική βαρβαρότητα, πού βρίσκεται η αυτοκριτική;

Θέλω εδώ να σταθώ σε ένα πολύ κρίσιμο σημείο για την ουσία της σύγχρονης συγκρότησης της κυριαρχίας. Η δυνατότητα της εξουσίας να παίρνει αποφάσεις στη βάση διαταγμάτων, η συνολική αλλαγή δικαιικού παραδείγματος μέσα από μια ποινικοποίηση κάθε μορφής αντίστασης, δείχνει μια τάση της εξουσίας να διερευνήσει τη έννοια της κατάστασης εξαίρεσης με σύγχρονους όρους. Θεωρώ ότι η εξουσία σήμερα δεν προκρίνει μια συνολική αναστολή του δικαίου αλλά πολλαπλές ανά περίσταση. Εδώ χρειάζεται μια διευκρίνιση, η προσωρινή παύση και αναστολή ολόκληρης της έννομης τάξης δεν μπορεί να ερμηνευτεί μέσω του παραδείγματος της δικτατορίας. Γιατί; Διότι δεν δημιουργεί μια πληρότητα εξουσιών αλλά ένα κενό, μια προσωρινή παύση δικαίου. Οπως είναι γνωστό, αυτό που χαρακτηρίζει το ναζιστικό και φασιστικό καθεστώς είναι ότι επέτρεψαν να υφίστανται τα ισχύοντα συντάγματα πλαισιώνοντάς τα από μια δεύτερη δομή, τη δομή της απόφασης του ηγεμόνα που είχε ισχύ νόμου. Γιατί τώρα στη σημερινή εποχή, ενώ είναι φανερή η λειτουργία σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης, η λειτουργία σε συνθήκες εξαίρεσης γίνεται τόσο σταδιακά; Εδώ είναι το κρίσιμο. Τι είναι μια ανθρώπινη πράξη πλήρως παραδομένη σε ένα νομικό κενό; Ολοι οι ειδικοί έχουν υποχωρήσει τρομαγμένοι μπροστά στη δημιουργία ενός άνομου χώρου. Γιατί; Διότι αναστέλλει πλήρως τη διάκριση στη συγκρότηση του ιδιωτικού και του δημόσιου χώρου. Εμάς τι μας ενδιαφέρει και μάλιστα σε ένα κείμενο για τα αποτελέσματα των εκλογών; Διότι εξηγεί πολλά από τα κοινωνικά συμφραζόμενα των τελευταίων χρόνων.

Αυτό που προκρίνω εδώ είναι ότι όποτε έχουν δημιουργηθεί συνθήκες αναστολής δικαίου, υπάρχει μια αντίστροφη κοινωνική κίνηση πλήρωσης του κενού στο δημόσιο χώρο. Αυτό εξηγεί την εξέγερση του Δεκεμβρίου, τις πλατείες κτλ. Η αντικατάσταση του αποφασίζω με το αποκλείω δημιουργεί μια ζώνη απροσδιοριστίας που πρέπει να καλυφτεί κοινωνικά (εδώ ερμηνεύεται και η άνοδος των φασιστών). Θα πρέπει να καταλάβουμε ότι οι ζώνες απροσδιοριστίας που συνεχώς αυξάνονται δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν κοινοβουλευτικά, για να αντιπαλέψουμε την απόφαση της κυριαρχίας για έναν ήπιο απολυταρχισμό πρέπει να προσδιοριστούν οι νέοι όροι θέσμισης των κινημάτων, μια συνολική αντιστροφή της κατάστασης εξαίρεσης προς όφελος των κοινωνικών πειραματισμών. Αυτή θα είναι μια επαναφορά της συντακτικής δυναμικής αλλά όχι ως θεσμική θωράκιση του υπάρχοντος αλλά ως πλήρη αποδόμησή του.

Ο αντικοινοβουλευτισμός δεν μπορεί να εκφραστεί, να συγκροτηθεί ως κίνημα, ως ρεύμα συνολικής αμφισβήτησης, μέσα από τις εκλογές. Στον διάχυτο αντικοινοβουλευτισμό πρέπει να δούμε την παγίωση κάποιων σύγχρονων τάσεων. Πρέπει πρώτα να κάνουμε μια βασική επισήμανση: το τέλος της όποιας αίγλης του κοινοβουλευτισμού ως μοναδικού δίκαιου συστήματος ανοίγει, για πρώτη φορά, μια ευρύτερη συζήτηση για τη διαδικασία της συγκρότησης της πολιτικής κοινωνίας. Μια συζήτηση που βάζει για πρώτη φορά στο τραπέζι την ικανότητα του ανθρώπου για το αυτεξούσιο. Δεν υπάρχει μια αλήθεια, μια ιδεολογική αφετηρία εκπροσώπησης, αλλά ένας ευρύς διάλογος. Είναι οι πλατείες, οι συνελεύσεις, οι εξεγέρσεις που θα ορίσουν τη διαδικασία. Αυτό που διαλύεται είναι η θέση ότι υπάρχει μια ουσία των σχέσεων που απαρτίζουν την πολιτεία, μια ουσία που μπορεί να εκπροσωπηθεί στην άσκηση της κυριαρχίας. Το στοίχημα για την εκπροσώπηση του κοινοτικού δεσμού παραμένει ανοιχτό. Εχουμε πει ότι η ενασχόληση με την πολιτική της ρήξης δεν θα είναι ανέξοδη. Αποδείχτηκε αυτό με το χειρότερο τρόπο, η ιδεολογική αυταρέσκεια, η κάθε είδους αίσθηση πρωτοπορίας είναι μια λογική εκτός κινήματος. Τα κινήματα δεν μπορούν να καθοδηγούνται ή να απορρίπτονται επειδή δεν φαίνεται να ακολουθούν οικεία μοντέλα. Η αυτοοργάνωση και η προσπάθεια σφυρηλάτησης δεσμών ανάμεσα σε κινήματα, η προσπάθεια επανάκτησης του δημόσιου χώρου μέσα από τις τοπικές αυτοθεσμίσεις είναι μια πρώτη προοπτική ρήξης. Αντί να λαχταρούμε την ολιστική κοινωνία, πρέπει να κατανοήσουμε τα κινήματα και τις αυτοθεσμίσεις ως πολλαπλότητες, να μιλάμε για τις επερχόμενες κοινότητες στον πληθυντικό. Η καινοτομία εδώ έγκειται στο ότι δεν είναι πλέον ένας αγώνας για την κατάκτηση του κράτους, αλλά ένας αγώνας ανάμεσα στο κράτος και το μη κράτος, για μια ανυπέρβλητη διάζευξη μεταξύ της οποιασδήποτε μοναδικότητας και της κρατικής οργάνωσης. Η συντακτική εξουσία των κινημάτων είναι μια δομική ανατροπή, μια οικοδόμηση εναλλακτικών που ορίζει μια έξοδο, μια συνειδητή απόσυρση, μια θεμελιακή αποχώρηση που συνίσταται σε μια μαζική λιποταξία από το κράτος.

Δημοκρατία a la foie gras

Κώστας Λάμπος

«Όσο η ελληνική κοινωνία δεν δείχνει διάθεση για αυτονομία, δεν μπορεί να σωθεί, διότι δεν θέλει να σωθεί από μόνη της, να πάρει τις τύχες της στα χέρια της. Όσο θα αναθέτει τη σωτηρία της σε κομματικούς και εκκλησιαστικούς ποιμένες, θέτοντας τον εαυτό της σε κατάσταση ποιμνίου, κομματικού και εκκλησιαστικού, τόσο τα ποίμνια το μόνο που θα μπορούν να διεκδικήσουν θα είναι οι καλύτερες συνθήκες σφαγής – αυτό είναι άλλωστε το μόνο που προσφέρουν σίγουρα οι κομματικοί και εκκλησιαστικοί ποιμένες»

Γιώργος Οικονόμου[1]

Η νίκη της ΝΔ στις εκλογές της 17ης Ιούνη 2012 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως το πολιτικό Φουά-γκρά[2] της παγκόσμιας πολιτικής ελίτ, που βρίσκεται στην υπηρεσία της Α.Μ. του ηγεμονικού Κεφαλαίου της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης[3]. Γι' αυτό άλλωστε έκαναν όλοι οι πολιτικοί αχυράνθρωποι του πλανήτη, του πλανητάρχη μη εξαιρουμένου, ό,τι μπορούσαν για να τρομοκρατήσουν τον Ελληνικό Λαό και μόλις έβγαλαν το πολιτικό Φουά-γκρά τους ανάσαναν, γιατί έτσι αποσοβήθηκε τάχα η καταστροφή του παγκόσμιου συστήματος της αγοράς, ικανοποιήθηκαν τα αφεντικά τους και βεβαίως δεν θα λείψει από το τραπέζι τους το καθημερινό Φουάγκρά τους. Αυτή η συμπεριφορά της παγκόσμιας ελίτ να κατασυκοφαντεί μια ολόκληρη χώρα και ένα Λαό με την ιστορία του Ελληνικού Λαού και να τρομοκρατεί μια αριθμητικά τόσο μικρή κοινωνία δείχνει αφ' ενός την αχίλλεια φτέρνα του παγκόσμιου καπιταλισμού και αφ' ετέρου την τεράστια δύναμη που μπορεί να αποκτήσει και η πιο μικρή χώρα αν αποφασίσει να αντισταθεί στον παγκόσμιο καπιταλισμό με όπλο της το όραμα της αριστερής κοινωνίας για κοινωνική ισότητα.

Φουά γκρά (foie gras) σημαίνει »

"λιπαρό συκώτι" και παράγεται από πάπιες ή χήνες. Πρόκειται για μια πανάκριβη θρεπτική λιχουδιά για λίγους, όπως ακριβώς είναι και η αστική δημοκρατία, ένα σύστημα για κεφαλαιοκράτες και εξουσιαστές. Ο τρόπος που παράγεται είναι φρικιαστικός, γιατί τα πτηνά ταΐζονται μηχανικά και βίαια «μέχρι σκασμού» με στόχο να εμπλουτιστεί το συκώτι τους με λίπος και να αυξηθεί σε μέγεθος και βάρος μέχρι και δέκα φορές πάνω από το κανονικό του μέγεθος[4]. Αυτό συμβαίνει στις «σύγχρονες» μονάδες παραγωγής μεγάλων ποσοτήτων Φουά-γκρά. Σύμφωνα με την παράδοση, πέρα από τη μέθοδο βίαιου υπερταΐσματος εφαρμόζεται και ο εγκλεισμός των πτηνών σε περιορισμένο χώρο στον οποίο αυτά κατατρομοκρατούνται με τη βοήθεια ειδικών εκκωφαντικών θορύβων και ζουν σε συνθήκες ακραίου φόβου και αγωνίας θανάτου μέχρι να πρηστεί αρκετά το συκώτι τους.

Αν βάλουμε στη θέση του Φουά-γκρά το επιδιωκόμενο εκλογικό αποτέλεσμα, στη θέση των μονάδων παραγωγής Φουά-γκρά τα πολιτικά κόμματα του αστικού κοινοβουλίου, στη θέση των πτηνών που αποτελούν την «πρώτη ύλη» παραγωγής Φουά-γκρά τους ψηφοφόρους, στη θέση της «κατάλληλης τροφής» τη σκόπιμα αποπροσανατολιστική γνώση και στη θέση των θορύβων τα κομματικά συνθήματα φόβου, τους τραμπουκισμούς και τις ιαχές των κομματικών ταλιμπάν και τις απειλές, τότε θα κατανοήσουμε γιατί το σύστημα του καπιταλισμού δημιουργεί, κάθε φορά που στήνει εκλογές, αντίστοιχες συνθήκες και μας ταΐζει με συγκεκριμένη «γνώση» και συνθήκες κατατρομοκράτησης και ακραίου φόβου με στόχο να μας φέρει σε απόγνωση, τότε θα καταλάβουμε πως για τον καπιταλισμό οι εργαζόμενοι άνθρωποι, οι οπαδοί και ψηφοφόροι, δεν μετράνε παρά σαν δύναμη παραγωγής πλούτου και σαν πρώτη ύλη παραγωγής του επιθυμητού εκλογικού αποτελέσματος που αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση για τη νομιμοποίηση των εγκλημάτων που διαπράττει το σύστημα σε βάρος της Φύσης, της κοινωνίας, της ανθρωπότητας και του πολιτισμού.

Αυτή είναι η τακτική του καπιταλισμού και του πολιτικού του συστήματος, δηλαδή του αστικού κοινοβουλευτισμού, σε κάθε εκλογική αναμέτρηση των κομμάτων, ο σκοπός των οποίων είναι να ζαλίσουν, να πρήξουν το συκώτι και να θολώσουν τα μυαλά των ψηφοφόρων, μέχρι να επιτύχουν το εκλογικό αποτέλεσμα που βολεύει την εξουσία του. Θέση για άτομα και συλλογικότητες που δεν δέχονται να γίνουν μαριονέτες και κόμματα του κοινοβουλευτικού παραλόγου και να παίξουν το παιχνίδι της παραπλάνησης, της κατατρομοκράτησης και της τεχνητής διάσπασης της εργαζόμενης κοινωνίας και συνεπώς να συμβάλουν στη μετατροπή των ανθρώπων σε αλλοτριωμένους οπαδούς και σε «κοινωνικές πάπιες» δεν προβλέπεται, δεν είναι επιθυμητή και επιπλέον, ως «εχθρική και επικίνδυνη» τιμωρείται με κάθε πρόσφορο τρόπο.

Υπάρχει μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα που μας διδάσκει πως ο κομματικός ανταγωνισμός στο αστικό κοινοβούλιο αντανακλά τον θανάσιμο ανταγωνισμό μεταξύ των καπιταλιστών και εξυπηρετεί τα συμφέροντα του κεφαλαίου σε βάρος των δυνάμεων της Εργασίας, της Επιστήμης και του Πολιτισμού, διαιρώντας και αποπροσανατολίζοντας την εργαζόμενη κοινωνία τα συμφέροντα της οποίας είναι κοινά και αδιαίρετα. Το κομματικό πολιτικό σύστημα λειτουργεί κύρια ως διαμεσολαβητής μεταξύ των διαφορετικών ανταγωνιζόμενων κατηγοριών του κεφαλαίου, και μόνο δευτερευόντως μεταξύ του Κεφαλαίου και της εργαζόμενης κοινωνίας συνολικά, με αποτέλεσμα η κοινωνία να χάνει, με τη βοήθεια των σκοταδιστικών, των εκπαιδευτικών, των προπαγανδιστικών και λοιπών εξουσιαστικών ιερατείων, το πραγματικό περιεχόμενο του κομματικού ανταγωνισμού και να καλλιεργεί την ψευδαίσθηση πως αυτός ο ανταγωνισμός γίνεται προς όφελος του «πάντα ευκολόπιστου και πάντα προδομένου» «κυρίαρχου για μια μέρα λαού»[5]. Γι' αυτό όλα τα πολιτικά κόμματα «αγωνίζονται» ανταγωνιζόμενα για τη σωτηρία του κοινοβουλευτικού συστήματος, για τη βελτίωση της «Δημοκρατίας μας», εννοώντας προφανώς την αστική δημοκρατία, δηλαδή τη δικτατορία του κεφαλαίου πάνω στην εργαζόμενη κοινωνία, «για περισσότερες θέσεις εργασίας» και «για καλύτερα μεροκάματα», αλλά κανένα δεν τόλμησε να αμφισβητήσει τη φύση και τη θέση, το ρόλο και την εξουσία του Κεφαλαίου και πολύ περισσότερο κανένα δεν τόλμησε να μιλήσει για το ρόλο της κοινωνίας και για την κοινωνική αυτοδιεύθυνση, για την Άμεση Δημοκρατία, κι' αυτό γιατί για το καπιταλιστικό σύστημα αυτές είναι έννοιες απαγορευμένες για το πολιτικό υπηρετικό προσωπικό του. Η ιδεολογική διαφοροποίηση των πολιτικών κομμάτων υπαγορεύεται τόσο από το γεγονός πως το καθένα εκφράζει τα συμφέροντα διαφορετικής ομάδας καπιταλιστικών και εξουσιαστικών κύκλων, όσο και από την ανάγκη να γίνονται πιστευτά από το εκλογικό σώμα και να διασπούν τους εργαζόμενους σε ακροδεξιούς, δεξιούς, κεντροδεξιούς, κεντροαριστερούς, «αριστερούς» και ακροαριστερούς οπαδούς. Αυτό όμως σημαίνει πως τα πολιτικά κόμματα στον καπιταλισμό δεν είναι παρά μηχανισμοί «παπιοποίησης» και «χηνοποίησης» των εργαζόμενων ανθρώπων, δραστηριότητα που εκφράζεται σε εκλογικά ποσοστά με λάφυρο την κυβερνητική εξουσία για όσο διάστημα το κάθε κόμμα διατηρεί τα εκλογικά ποσοστά του πρώτου, του «νικητή», γιατί η συμμετοχή στην πολιτική εξουσία του καπιταλισμού είναι ανάλογη με το ποσοστό κοινωνίας που το κάθε κόμμα καταφέρνει να παραπλανήσει. Με άλλα λόγια ο καπιταλισμός θα υπάρχει όσο η κοινωνία θα πείθεται, θα αναγκάζεται και θα αποδέχεται να «κάνει την πάπια»

Οι κοινωνίες και η ελληνική κοινωνία ιδιαίτερα, φαίνεται να συνειδητοποιούν σταδιακά, ακόμα κι αν αυτό προς το παρόν και συγκυριακά εκφράζεται με λάθος τρόπο, ή από σκοπιμότητα και από λάθος φορείς, πως στη μεγάλη πορεία της ανθρωπότητας έχουν διαμορφωθεί οι αντικειμενικές προϋποθέσεις για να πάψουν οι κοινωνίες να «κάνουν την πάπια» και να απαλλαγούν από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και από το συμπλήρωμά του, το αστικό κοινοβουλευτικό σύστημα, και στη θέση τους να οικοδομήσουν μια κοινωνία της ισότητας, της ισηγορίας, της ισοπολιτείας, της ισονομίας και κατά συνέπεια της κοινωνικής αυτοδιεύθυνσης, δηλαδή της Άμεσης Δημοκρατίας, με στόχο την Αταξική Κοινωνία και τον Οικουμενικό Ουμανιστικό Πολιτισμό[6].

Ο καπιταλισμός θα υπάρχει όσο η κοινωνία θα πείθεται, θα αναγκάζεται και θα αποδέχεται να «κάνει την πάπια».

Τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα προς αυτή τη γνήσια αντικαπιταλιστική κατεύθυνση δείχνουν, γι' αυτό και δεν είναι τυχαίο πως με την εμφάνισή τους, το καπιταλιστικό σύστημα έτρεξε να τα καπελώσει και μέσω της χειραγώγησης της δυσαρέσκειας να τα ευνουχίσει με σκοπό να τα εντάξει στα υφιστάμενα, ή στα «νέα» συστημικά πολιτικά κόμματα, πράγμα που επιβεβαιώνεται και από την τρέχουσα αναδιάταξη του »

κομματικού τοπίου. Το σκηνικό της πολιτικής παραπλάνησης και τρομοκρατίας που στήθηκε στις δύο τελευταίες εκλογές δείχνει πως τα νέα κοινωνικά κινήματα αποτελούν τη μοναδική απειλή για το σύστημα της καπιταλιστικής βαρβαρότητας και γι' αυτό το σύστημα προσπαθεί, δίπλα στο ανίσχυρο να τα αναχαιτίσει καπιταλιστικό κράτος, να οργανώσει το συμπλήρωμά του, δηλαδή το ημιπαράνομο και τώρα ημινόμιμο φασιστικό παρακράτος.

Είναι γεγονός πως η χώρα και η Ευρώπη και μαζί της η Ανθρωπότητα ολόκληρη, μπήκε σε μια καινούργια φάση κατά την οποία τα νέα κοινωνικά κινήματα θα αποστασιοποιούνται σταδιακά από κάθε ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική έκφραση του καπιταλιστικού συστήματος και του συμπληρώματός του, τον αστικό κοινοβουλευτισμό, διεκδικώντας την αυτόνομη και αυτενεργό παρουσία τους με στόχο την πολύπλευρη και πολυεπίπεδη αντικαπιταλιστική δράση με κατεύθυνση την πραγματική εξωσυστημική αριστεροποίηση της κοινωνίας συνολικά. «Η οριζόντια αντι-ιεραρχική και αδιαμεσολάβητη σύνδεση, συντονισμός και αλληλεγγύη όλου αυτού του "αστερισμού" κοινοτήτων και συλλογικοτήτων, κινημάτων και δράσεων, κοινωνικών δομών και αντιθεσμών, που στηρίζονται στην καθημερινή άμεση πράξη εκατομμυρίων ανθρώπων οι οποίοι δεν περιμένουν την "κατάλληλη ώρα" και τον "κατάλληλο συσχετισμό", θα μας δώσει τη δυνατότητα να επιβιώσουμε αλλάζοντας τη ζωή μας και να ζήσουμε υπερβαίνοντας την επιβίωση. Επανασυστήνοντας έναν διαφορετικού τύπου κοινωνικό δεσμό, ικανό να αναπτύξει και να προστατεύσει μια ζωή άξια να βιωθεί, πέρα από τη "γυμνή ζωή" της επιβίωσης και εν τέλει την καταστροφή της ζωής που επιφυλάσσουν ως μέλλον μας»[7].

Η εργαζόμενη κοινωνία-ανθρωπότητα, με καταλύτη τα νέα κοινωνικά κινήματα, αυτοαριστεροποιείται – ωριμάζει σταδιακά και από κάποιο βαθμό ωριμότητας και μετά δεν θα χρειάζεται μεσσίες, σωτήρες, ψευτοεπαναστατικές πρωτοπορίες, «αριστερούς» διαμεσολαβητές και «αριστερά» συστημικά κόμματα για να την εκφράσουν, γιατί θα είναι η ίδια μια συμπαγής αριστερή δύναμη ικανή να αποκαπιταλιστικοποιηθεί, να απελευθερωθεί και να διεκδικήσει την πραγματοποίηση του πανάρχαιου, μόνιμου, πάντα επίκαιρου και τον 21ο αιώνα εφικτού οράματός της για κοινωνική ισότητα, χωρίς την οποία καμιά ελευθερία, πέρα από αυτήν των εξουσιαστών, καμιά ειρήνη, πέρα από αυτήν των πολεμοκάπηλων και καμιά ευημερία, πέρα από αυτήν των εκμεταλλευτών δεν μπορεί να υπάρξει. Ένας καλύτερος κόσμος είναι εφικτός. Ένας καλύτερος κόσμος είναι εδώ και καμιά δύναμη δεν θα αποτρέψει την ολοκλήρωσή του.

Χαϊδάρι, 18 Ιούνη 2012

Ο Κώστας Λάμπος είναι Δρ. της Σχολής Οικονομικών Επιστημών του Freie Universitaet Berlin. Έχει διδάξει στην ΑΒΣΘ (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας), στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στο ΤΕΙ Αθήνας. Έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα στα ελληνικά, στα γερμανικά και στα αγγλικά, καθώς και μεταξύ πολλών άλλων το βιβλίο "Άμεση δημοκρατία και αταξική κοινωνία: Η μεγάλη πορεία της ανθρωπότητα προς την κοινωνική ισότητα και τον ουμανισμό", Νησίδες, 2012.

[1] Οικονόμου Γιώργος, Τα αδιέξοδα των κομμάτων και του κοινοβουλευτισμού, στο περιοδικό ΠΟΛΙΤΕΣ, τεύχος 38/Μάης 2012.

[2] «Ντροπή. Ξέρετε πώς παράγεται το Φουά-γκρά (Foie Gras);» http://www.pamepreveza.gr/Blog/Blogs/tabid/218/articleType/ArticleView/articleId/9082/---FOIE-GRAS-.aspx,

[3] Βλέπε Λάμπος Κώστας, «Αμερικανισμός και Παγκοσμιοποίηση. Οικονομία του Φόβου και της Παρακμής», ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 2009.

[4] «Φουά-γκρα, είναι ο γαλλικός όρος για το «λιπώδες ήπαρ», που είναι το προϊόν ακραίας σκληρότητας ανθρώπων απέναντι στα ζώα. Είναι το πρησμένο, ασθενές συκώτι πάπιας ή χήνας που τρέφονται βίαια μόνο μέχρι το σημείο του θανάτου τους πριν από τη σφαγή. Τα πτηνά υποφέρουν τρομερά, τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη διαδικασία του βίαιου θηλασμού. Σε λίγες μόνο εβδομάδες, το συκώτι τους πρήζεται έως και δέκα φορές πάνω από το κανονικό μέγεθος του και τα πουλιά ούτε καν μπορούν να σταθούν, να περπατήσουν ή ακόμα και να αναπνεύσουν. Σε αυτό το σημείο, θανατώνονται και τα συκώτια τους πωλούνται ως "γκουρμέ"», βλέπε, «Η αλήθεια του Φουά-γκρά»: http://paratolmo.blogspot.gr/2010/07/blog-post.html,

[5] Λάμπος Κώστας, «Η αντιπροσωπευτική Δημοκρατία και οι εκλογές ως ψευδαίσθηση και ως απάτη», (http://www.infonewhumanism.blogspot.gr/2012/04/blog-post_19.html και στο περιοδικό ΠΟΛΙΤΕΣ, τεύχος 37/Απρίλης 2012,

[6] Βλέπε, Λάμπος Κώστας, «Άμεση Δημοκρατία και Αταξική Κοινωνία. Η Μεγάλη Πορεία της Ανθρωπότητας προς την Κοινωνική Ισότητα και τον Ουμανισμό», ΝΗΣΙΔΕΣ, Θεσσαλονίκη 2012.

[7] Χαριτάκης Κώστας, «Πέρα από τις εκλογές», Εφημερίδα ΔΡΑΣΗ, http://efimeridadrasi.blogspot.gr/

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Μαρίνα Σίτριν

Πιστεύω ότι στην καρδιά της κρίσης, στην οποία προσπαθούν να απαντήσουν κινήματα σε όλον τον κόσμο, βρίσκεται η κρίση της δημοκρατίας: Ο κόσμος δεν νιώθει πια ότι αντιπροσωπεύεται. Οι οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνονται όχι μόνον δεν προέρχονται από τους λαούς, αλλά και αντιστρατεύονται ξεκάθαρα τις διατυπωμένες επιθυμίες του κόσμου – κι αυτό συμβαίνει παντού, από την Ελλάδα ως τις ΗΠΑ ως την Ισπανία. Ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα που κατάφεραν τα νέα κινήματα είναι ότι έθεσαν εν αμφιβόλω τη δημοκρατία, έθεσαν το ερώτημα της δημοκρατίας, έθεσαν τη δημοκρατία ως ερώτημα.

Ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα που κατάφεραν τα νέα κινήματα είναι ότι έθεσαν εν αμφιβόλω τη δημοκρατία, έθεσαν το ερώτημα της δημοκρατίας, έθεσαν τη δημοκρατία ως ερώτημα

Αμφισβήτησαν και ταυτόχρονα απέρριψαν την προτεραιότητα των οικονομικών συμφερόντων επί των πολιτικών και κοινωνικών ζητημάτων. Τα νέα κινήματα απαιτούν «Πρώτα απ' όλα δημοκρατία!». Δεν λειτουργεί δημοκρατικά το πολιτικό σύστημα στο οποίο ζούμε. Στον καπιταλισμό οι αποφάσεις λαμβάνονται από αυτούς που κατέχουν την οικονομική εξουσία, αυτούς που διαφεντεύουν στα ζητήματα της ιδιοκτησίας και της οικονομίας και οι πολιτικές αποφάσεις απλά ακολουθούν και στηρίζουν τις ήδη ειλημμένες οικονομικές αποφάσεις. Τα νέα παγκόσμια κινήματα το αντιστρέ- »

φουν αυτό, λέγοντας: Όχι! Πρώτα η δημοκρατία, πρώτα αποφασίζει ο κόσμος κι αυτό είναι αξεχώριστο από τα οικονομικά και τα κοινωνικά ζητήματα. Αυτό είναι το νόημα του συνθήματος που μιλά για το 99%. Θέτει το πλαίσιο της πλειοψηφίας – ο λαός δείχνει το δρόμο. Στην καρδιά του κινήματος Occupy βρίσκεται αυτή η ανασύνθεση των πολιτικών, των κοινωνικών και των οικονομικών σχέσεων. Η κρίση σήμερα ξεπερνά την υπερσυσσώρευση, αφού πρόκειται για κρίση της δημοκρατίας και των μορφών διακυβέρνησης, που δευτερευόντως συμπεριλαμβάνει και την κρίση στα κοινωνικά, τα οικονομικά και τα πολιτικά συστήματα στα οποία ζούμε.

Οι νέες δημοκρατικές μορφές των κινημάτων δεν ζητούν από τις κυβερνήσεις να γίνουν περισσότερο δημοκρατικές. Είναι εγγενώς αντίθετες και έξω από το πλαίσιο της θεσμικής εξουσίας. Η δημοκρατία είναι αδύνατη όσο συνδέεται με μια μορφή ανταλλαγής βασισμένης στην ιεραρχία, την ανισότητα, την καταπίεση και την εκμετάλλευση. Οι άνθρωποι δεν μπορούν να είναι σωματικά ή συναισθηματικά ελεύθεροι όσο υπάρχει ιεραρχία και δομές που καθορίζουν τα πιο θεμελιώδη ζητήματα της εργασίας και της ζωής μας. Ο καπιταλισμός και η δημοκρατία είναι έννοιες ασύμβατες μεταξύ τους. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι το κίνημα αντιμάχεται τις μεταρρυθμίσεις, αλλά ότι αντί, για παράδειγμα, να προτείνει νομοτεχνικές αλλαγές ή να στηρίζει έναν υποψήφιο που διακηρύττει ότι είναι εναντίον των κατασχέσεων σπιτιών (αντί δηλαδή να κάνει αυτό που υποτίθεται πως αρμόζει στην αντιπροσωπευτική “δημοκρατία”), το κίνημα πηγαίνει και σταματάει δυναμικά τις κατασχέσεις και καταλαμβάνει τα σπίτια ανθρώπων που απειλούνται με κατάσχεση. Ή αρνείται, με οργανωμένους τρόπους, να πληρώσει τους νέους φόρους. Και μερικές φορές το αποτέλεσμα είναι η αλλαγή των νόμων ή η τροποποίηση των κανονισμών. Το κίνημα

Η λογική μας είναι η λογική της φροντίδας του ενός για τον άλλον, της φροντίδας που βασίζεται σε προαπεικονιστικές μορφές της δημοκρατίας.

όμως ενδιαφέρεται να δημιουργήσει νέες σχέσεις. Δεν προσβλέπει στη θεσμική εξουσία, προσβλέπει στη δύναμη του κόσμου.

Η δύναμη αυτή δεν αποδέχεται το αξιακό σύστημα του καπιταλισμού, όπου η αγορά καθορίζει την αξία του σπιτιού ή της υγείας ενός ανθρώπου. Το κίνημα αρνείται να συμμετάσχει σε αυτήν τη λογική. Η λογική μας είναι η λογική της φροντίδας του ενός για τον άλλον, της φροντίδας που βασίζεται σε προαπεικονιστικές μορφές της δημοκρατίας. Πρόκειται για ένα διαφορετικό αξιακό σύστημα, που διέπεται από αλληλεγγύη και δημοκρατία, πραγματική δημοκρατία. Οι νέες αυτές σχέσεις σπάνε τους κανόνες της καπιταλιστικής παραγωγής και δημιουργούν κάτι καινούργιο. Δημιουργούν νέες αξίες. Ο “κανόνας” των κινημάτων δεν είναι η συσσώρευση του κεφαλαίου ή της υπεραξίας, αλλά η δημιουργία δεσμών και δικτυώσεων αλληλεγγύης και φιλίας. Αυτό το νέο σύστημα αξιών αφορά τόσο στο υποκειμενικό επίπεδο, δηλαδή την αλλαγή των ανθρώπων και των σχέσεών τους, αλλά και στο απτό υλικό επίπεδο, όπου εκφράζεται με τους νέους τρόπους διαβίωσης και με τη βοήθεια όσων προσπαθούν να επιβιώσουν με αυτές τις νέες σχέσεις.

Τα κινήματα είναι νεαρά και σε πολύ σύντομο διάστημα κατάφεραν όχι μόνο να αλλάξουν τις κοινωνικές σχέσεις και να δημιουργήσουν νέες οριζόντιες μορφές δημοκρατίας, μα έχουν αρχίσει να ανταποκρίνονται στις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων, καθιστώντας την καθημερινότητα πιο βιώσιμη με τα εργαλεία των νέων αυτών σχέσεων. Οι μορφές αυτές μπορούν να προχωρήσουν βαθύτερα κι όχι μόνο να βοηθήσουν τους ανθρώπους που απειλούνται με κατάσχεση να κρατήσουν τα σπίτια τους, να τους παράσχουν υγεία, συγκοινωνία, εκπαίδευση. Μπορούν να θέσουν και ζητήματα παραγωγής και διακίνησης των αγαθών. Τις απαρχές αυτής της μεταμόρφωσης τις συναντούμε στις καταλήψεις χώρων εργασίας την περασμένη χρονιά που ήταν εμπνευσμένες από το φαινόμενο των επανοικειοποιημένων εργοστασίων στην Αργεντινή. Τις συναντούμε στα ολοένα και διογκούμενα δίκτυα αντιπραγματισμού και άμεσης ανταλλαγής αγαθών. Οι πρακτικές αυτές διέπονται από σχέσεις άμεσα δημοκρατικές, θέτουν τις βάσεις για νέες σχέσεις, οι οποίες, αν επεκταθούν, θα δημιουργήσουν κι άλλα ρήγματα στις καπιταλιστικές σχέσεις. Κι όσο μεγαλώνουν αυτά τα ρήγματα και γεμίζουν με εναλλακτικούς τρόπους ζωής και νέες σχέσεις, επεκτείνονται και οι εναλλακτικές προτάσεις προς τον καπιταλισμό. Μπορεί αυτές οι σχέσεις να μην αποτελούν “ολική” απάντηση στον καπιταλισμό, πολλαπλασιάζουν ωστόσο τις δυνατότητες να αντιστρατευτούμε και να υπερβούμε τον καπιταλισμό. Η πρότασή μας δεν είναι να φτιάξουμε ένα μοντέλο παραγωγής παράλληλα προς αυτό του κράτους, αλλά να δημιουργήσουμε μορφές που ανταποκρίνονται στις ανάγκες μας, αναπτύσσουν βαθύτερες δημοκρατικές σχέσεις και σχέσεις πραγματικής συμμετοχικότητας, έτσι ώστε να είμαστε έτοιμοι να πάρουμε πίσω ό,τι μας στέρησε το κράτος και να το αντικαταστήσουμε με κάτι άλλο, με κάτι που βρίσκεται ακόμη υπό διαμόρφωση.

Η Marina Sitrin είναι νομικός, καθηγήτρια, ακτιβίστρια και συγγραφέας του βιβλίου «Οριζοντιότητα - Φωνές λαϊκής εξουσίας στην Αργεντινή» (Συνέλευση για την Κυκλοφορία των Αγώνων, Αθήνα 2011)

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΕ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Η στέγαση, η διατροφή και η περίθαλψη αποτελούν ήδη τις μεγάλες πληγές του πλήθους που τίθεται ολοταχώς εκτός επίσημης κοινωνίας. Το κράτος ως εγγυητής της κοινωνικής αναπαραγωγής έχει αποχωρήσει απ' το συλλογικό, το οποίο ιεραρχούσε και κανονικοποιούσε, και έχει μεταθέσει τις ευθύνες στον καθένα ατομικά και σ' όλους μαζί ταυτόχρονα. Έχεις-μπορείς, δεν έχεις-δεν μπορείς, κι αυτό χωρίς καμία πίστωση. Το συλλογικό έχει μεταφερθεί στην ευθύνη των απ' τα κάτω, γι' αυτό η κρίση, πέρα απ' τα αντικαταθλιπτικά και την απελπισία, έχει και την όψη της εξέγερσης. Ο χαρακτήρας της εξέγερσης με βαρόμετρο την κοινωνική απελευθέρωση προαπεικονίζεται ήδη με θετικό και αρνητικό πρόσημο.

Οι εικόνες απ' το μέλλον αποτυπώνονται στην πραγματική ζωή στον Άγιο Παντελεήμονα και στην Πειραϊκή Πατραϊκή, με αρνητικό πρόσημο. Είναι οι κινήσεις που αναλαμβάνουν να υποκαταστήσουν το κράτος στον τομέα της τάξης και της ασφάλειας και επεκτείνονται στον τομέα της οικονομίας με χαρακτηριστικά συμμορίας. Όσο η κρίση θα βαθαίνει και τα αδιέξοδα θα μεγεθύνονται, άλλο τόσο υπάρχει ο κίνδυνος πύκνωσης, διεύρυνσης και σύνδεσης αυτών των κινήσεων προς την εμφυλιοπολεμική βαρβαρότητα. Αυτήν την εκδοχή εξέφρασε πολιτικά η Χρυσή Αυγή που φάνηκε όχι μόνο στο δις επαναλαμβανόμενο ποσοστό της αλλά και στη διασπορά των ψήφων της σ' όλες της εκλογικές περιφέρειες. Απ' την άλλη, το θετικό πρόσημο αποτυπώνεται στην πληθώρα οριζόντιων και αλληλέγγυων κινήσεων που έχουν σχέση με την οικονομία, τη διατροφή, τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, την υγεία, τα κοινωνικά αγαθά, το περιβάλλον, την εργασία κ.λπ. Είναι οι κινήσεις που κυοφορούν σπερματικά ή ρητά τη μεγάλη έξοδο απ' τον καπιταλισμό και απ' τη νομιμοποιητική ισχύ του κράτους ως ρυθμιστή της κοινωνικής αναπαραγωγής.

Όσο το επίσημο κράτος και το πολιτικό του προσωπικό θα χάνει το έδαφος κάτω απ' τα πόδια του κι όσο οι φυγόκεντρες κοινωνικές δυνάμεις θα το αποσυντονίζουν, άλλο τόσο θα συστοιχίζεται με την εκδοχή της βαρβαρότητας, γιατί εκεί έχει και ρόλο και δομές για να στηρίξουν αυτόν το ρόλο. Ο χαρακτήρας της εξέγερσης θέτει ως προϋπόθεση την ήττα της μιας εκδοχής σε βάρος της άλλης.

Γρηγόρης Τσιλιμαντός

Ελεύθεροι Κοινωνικοί Χώροι:
Μικρές Αυτόνομες Κοινότητες στον αστικό ιστό

Γρηγόρης Τσιλιμαντός

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, οι ελεύθεροι κοινωνικοί χώροι μπορούν να αποτελέσουν το εμπράγματο κυτταρικό παράδειγμα της μικρής αυτόνομης κοινότητας. Είναι μιας πρώτης τάξεως δυνατότητα για να δημιουργηθούν νέες συνθέσεις πάνω στην υλική βάση της αναπαραγωγής του κοινωνικού ιστού, προς την κατεύθυνση του ριζικού της απελευθερωτικού μετασχηματισμού.

Μια τέτοια κοινότητα για να μπορέσει να αποτελέσει αναφορά και εστία αντίστασης αλλά και πρότασης, πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις.

Πρώτον. Πρέπει να υπάρχει ένα έδαφος, ένας τόπος και μια ακτίνα δράσης πάνω στα οποία μπορεί να αναπτύξει η κοινότητα τη λειτουργία της. Οι ελεύθεροι κοινωνικοί χώροι έχουν εκ των πραγμάτων και τα τρία. Το έδαφός τους μπορεί να τελεί υπό κατάληψη είτε να είναι με ενοίκιο. Το ζήτημα αυτό δεν είναι αξιακό ούτε αντιφατικό, γιατί αυτό που προέχει σήμερα είναι η απελευθερωτική απαλλοτρίωση της χρήσης των κτηρίων (συνήθως της αχρηστίας τους) μέσα απ' την οποία δημιουργούνται οι όροι του ριζικού μετασχηματισμού των κοινωνικών σχέσεων που συναρθρώνονται μέσα σ' αυτά.

Δεύτερον. Πρέπει η κοινότητα να εγγυάται τη σταθερότητα των μέσων (δομές) και των σχέσεων αναπαραγωγής της. Για να μπορέσουν οι ελεύθεροι κοινωνικοί χώροι να αναπαραχθούν ως κοινότητα, πρέπει να ξεπεράσουν το πολιτικό και πολιτιστικό βάρος που τους δημιούργησαν, όχι φυσικά για να το αφυδατώσουν ή να το καταργήσουν, αλλά για να το επεκτείνουν στον τομέα της παραγωγής, της διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών και στις εργασιακές σχέσεις που προκύπτουν μέσα απ' αυτήν τη δραστηριότητα.

Η εγγύηση της σταθερής αναπαραγωγής της κοινότητας απαιτεί οι ελεύθεροι χώροι να ενσωματώνουν δομές παραγωγής και διάθεσης προϊόντων/υπηρεσιών. Ανάλογα με το μέγεθος των κτηρίων, αυτές οι δομές μπορεί να βρίσκονται εντός ή εκτός τους ή και εντός και εκτός τους.

Οι εργασιακές σχέσεις, άρρηκτα δεμένες με την οριζοντιότητα, την ισότητα και την αλληλεγγύη, μπορούν να αναπτύσσονται αναλογικά, συνθετικά και ταυτόχρονα, με τρεις δυνατούς τρόπους (απ' όλους μαζί κι απ' τον καθένα ξεχωριστά):

α) μέσω της αμοιβής με χρήμα, β) μέσω της ανταλλαγής με είδος, γ) μέσω της προσφοράς.

Το χρήμα μπορεί να είναι εναλλακτικό νόμισμα, μονάδα σε τράπεζα χρόνου και ευρώ. Η αμοιβή θα πρέπει να ορίζεται από ένα κατώτατο κι από ένα ανώτατο όριο κάθε φορά το ίδιο για όλους. Απ' την μια για να έχει ένα στοιχειώδες νόημα η δομή κι απ' την άλλη για να μην αποκτά το μοναδικό νόημα η συμμετοχή στις δομές της κοινότητας. Πρέπει να αποτιμάται και να αυτορυθμίζεται διορθωτικά, όποτε είναι αναγκαίο, το όριο της κόκκινης γραμμής, πέρα απ' το οποίο αρχίζει η συσσώρευση που μπορεί να διαλύσει την ουσία της αυτόνομης κοινότητας.

Οι ελεύθεροι κοινωνικοί χώροι (ε.κ.χ.), ως κοινός τόπος συνάντησης, διαβούλευσης και ύπαρξης των δομών της κοινότητας ανοίγουν νέους δρόμους και νέους τρόπους για τα ζητήματα που τους αφορούν. Η συνάρθρωσή τους, οριζόντια και αμεσοδημοκρατικά, συναρθρώνει ταυτόχρονα πολλά διαφορετικά ζητήματα και δημιουργεί προϋποθέσεις και απαιτήσεις πιο ολοκληρωμένων λύσεων απ' ό,τι μπορούν να επιλύσουν οι κολεκτίβες που γνωρίζαμε μέχρι τώρα. Όσο οι χώροι αυτοί θα πλαισιώνονται με νέες δομές, άλλο τόσο θα είναι αναγκαία η έξοδος απ' το έδαφος του κτηρίου και γι' άλλα εγχειρήματα, προκειμένου να καλυφθούν περισσότερες ανάγκες έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα μεγαλύτερο πλέγμα δικτύωσης και ασφάλειας. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα άτομα που συμμετέχουν στις δομές αυτές θα έχουν περισσότερα χρήματα, αλλά ότι θα έχουν μεγαλύτερη και ελεύθερη πρόσβαση σε περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες.

Τέλος οι ε.κ.χ. ως κοινότητα χρειάζονται ένα τουλάχιστον προϊόν/υπηρεσία εκκίνησης και μια αντίστοιχη δομή. Θα μπορούσε οποιαδήποτε εργασία κι οποιοδήποτε προϊόν/υπηρεσία να αποτελέσει τη βάση απασχόλησης μέσα στην αντίστοι-

χη δομή, έστω κι αν πληρούνται οι όροι της εργασιακής ισότητας. οριζοντιότητας και αλληλεγγύης; Ασφαλώς όχι. Γιατί τότε τι θα μας εμπόδιζε να κάνουμε μια δομή μπράβων ή μια δομή παραγωγής φυτοφαρμάκων;

Οι δομές εκκίνησης αλλά και ανάπτυξης της κοινότητας οφείλουν να απαντήσουν σε πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, να αναθέσουν τα όρια μεταξύ αληθινού και ψεύτικου, κοινωνικά ωφέλιμου και κοινωνικά επιζήμιου. Κάποια προϊόντα μπορούν να ενταχθούν άμεσα στο απελευθερωτικό σχέδιο παραγωγής και κάποια απαιτούν ένα σχέδιο μετάβασης (π.χ. παραδοσιακοί σπόροι και τοξικό έδαφος).

Γι' αυτό, μια αυτόνομη κοινότητα αν θέλει να κρατήσει το νόημά της, δεν ασχολείται με το πώς τα προϊόντα των δομών της θα μπουν ανταγωνιστικά στην αγορά, όσο αυτή υπάρχει, σαν έξυπνος επιχειρηματίας, αλλά πώς θα ανταποκριθεί στις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων. Αυτές οι ανάγκες έχουν ένα όνομα: επιστροφή στα βασικά, όχι ως τιμωρία αλλά ως επιλογή, για μια λιτή και αξιοπρεπή ζωή, μια ζωή, δηλαδή, που αξίζει να τη ζεις.

Τρίτον. Οι δομές της κοινότητας πρέπει να ορίσουν τους κανόνες και τους όρους συμμετοχής στην αναπαραγωγή της. Μαζί με το αμεσοδημοκρατικό πλαίσιο, την οριζοντιότητα, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την κυκλικότητα, την ανακλητότητα, τη συμμετοχή όλων στις αποφάσεις και στην εφαρμογή τους απ' όλους, πάντα και πριν απ' αυτά μπαίνει το ζήτημα ποιος αποφασίζει. Μπαίνει δηλαδή πάντα το ερώτημα ποιος είναι μέλος ή για την ακρίβεια μέρος (όρος που εκφράζει αυτό που λέμε συλλογικό άτομο) των δομών, ποιος δεν είναι ή ποιος παύει να είναι. Αυτό δεν μπορεί να κωδικοποιηθεί γιατί η σχέση σε μια αυτόνομη κοινότητα δεν είναι στατική αλλά δυναμική. Ταυτόχρονα δεν μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε ή, πράγμα που είναι το ίδιο, κανένας. Με τους ε.κ.χ. υπάρχει μια πραγματικότητα στην οποία η κοινότητα δεν μπορεί παρά να στηριχτεί. Με άλλα λόγια, μέρος των δομών της κοινότητας δεν μπορεί παρά να είναι αυτός που είναι μέρος των ε.κ.χ. Αυτό όπως ξέρουμε αποτυπώνεται στις κοινές υποχρεώσεις του χώρου, στις δραστηριότητες, στις βάρδιες, στη φροντίδα, στην τήρηση του πλαισίου (ρατσισμός, κόμματα, σεξισμός, κλοπές, άσκηση βίας, κ.λπ.) και φυσικά στις συνελεύσεις. Συνεπώς οι ε.κ.χ. δίνουν το στίγμα του ποιος είναι, ποιος δεν είναι και ποιος παύει να είναι μέρος των δομών της κοινότητας.

»

Τέταρτον. Η αυτόνομη κοινότητα πρέπει να θέσει τα όρια της ανάπτυξής της. Οι ελεύθεροι κοινωνικοί χώροι πρέπει να παίρνουν πάντα υπ' όψιν τους τα όρια της ανάπτυξής τους ή, όπως ειπώθηκε στην αρχή, τα όρια της ακτίνας δράσης τους. Ο κίνδυνος της ασφυξίας των δομών και της συγκέντρωσης είναι το ίδιο αν όχι περισσότερο επικίνδυνος, απ' την ατροφία ή την μη συμμετοχή σ' αυτές. Η αυτόνομη κοινότητα πρέπει να είναι μικρή για να μπορεί να λειτουργήσει, πράγμα που σημαίνει πως στο βαθμό που οι δομές της αυξάνουν σε συμμετοχή, την ίδια στιγμή ανοίγεται και το ζήτημα του πολλαπλασιαστικού παραδείγματος. Μπαίνει δηλαδή αμέσως το ζήτημα της δημιουργίας κι άλλης μικρής αυτόνομης κοινότητας σε νέο έδαφος με νέες ή ανάλογες δομές και κυρίως με άλλους ανθρώπους. Τα όρια της ανάπτυξης ενός ε.κ.χ. ως κοινότητα καθορίζονται απ' τον ίδιο τον χώρο και εντοπίζονται σε δύο εκδοχές. Είτε στις δομές υπάρχουν δυσανάλογα πολλοί για την παραγωγή ή τη διάθεση προϊόντων, είτε υπάρχουν δυσανάλογα πολλοί που ενδιαφέρονται γι' αυτά τα προϊόντα των δομών. Στην πρώτη περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος της κατάρρευσης των δομών και στη δεύτερη ο κίνδυνος της συγκέντρωσης.

Πέμπτον. Η κοινότητα πρέπει να δημιουργεί συνεχώς στο εσωτερικό της, αλλά κυρίως έξω απ' αυτήν, ομόσπονδα δίκτυα αλληλεξάρτησης και αμοιβαιότητας. Η δικτύωση και οι ομόσπονδες σχέσεις καταργούν το ρόλο του μεσάζοντα και είναι ένας απ' τους βασικούς όρους ύπαρξής της. Αλλιώς μετατρέπεται σε νησίδα, σε εγκλεισμό του νοήματος της κοινότητας, που αργά ή γρήγορα συρρικνώνεται και πεθαίνει.
Απ' τη στιγμή που μιλάμε για δομές αναπαραγωγής της κοινότητας, η δικτύωση δεν μπορεί παρά να γίνεται πάνω σε συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες, έχοντας ως προϋπόθεση την εγγύηση, τη συνέπεια, τη διάρκεια και τη σταθερότητα. Οι ομόσπονδες σχέσεις των δομών δεν μπορούν να στηριχτούν σε αφηρημένες υποσχέσεις φιλίας και αλληλεγγύης. Αυτό το βλέπουμε καθαρά στις δομές που ασχολούνται με τη διατροφή και τη διάθεση προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Η δικτύωση ανάλογα με την εγγύτητα των ε.κ.χ. μπορεί να ορίζεται μέσα από συγκεκριμένες δομές και επιλογές συμπληρωματικής αλληλεξάρτησης και στήριξης, π.χ. ο ένας το αλεύρι, ο άλλος το ψωμί.
Από κει και πέρα, ανοίγεται μια άλλη διάσταση της δικτύωσης, που προκύπτει απ' τα στάδια, τη σύνθεση και την οριζοντιότητα των σχέσεων παραγωγής και διάθεσης προϊόντων. Ένας μεγάλος οδηγός είναι η διατροφή που ξεκινάει απ' το χωράφι και καταλήγει στο πιάτο. Η ποιότητα, η τιμή, ο τρόπος παραγωγής, ο τρόπος διάθεσης, οι εργασιακές σχέσεις που διέπουν όλο τον κύκλο παραγωγής και κατανάλωσης του προϊόντος, η άμεση σύνδεση παραγωγού καταναλωτή, όλα αυτά τα ζητήματα είναι στο κέντρο της κοινότητας. Είναι μια διαδικασία απελευθέρωσης εδάφους που ξεκινάει απ' το χωράφι και καταλήγει στους ε.κ.χ. Οι περιαστικές καλλιέργειες μπορούν να αποτελέσουν ένα απ' τα βήματα σύνδεσης της κατειλημμένης γης με τον αστικό ιστό, στον οποίο ανήκουν συνήθως οι ε.κ.χ. Το ίδιο μπορεί να γίνει και σε μεγαλύτερη κλίμακα, με συνεταιρισμούς και μικρούς παραγωγούς, που μπαίνουν σ' αυτό το σχέδιο μετάβασης βήμα-βήμα, απελευθέρωσης της γης απ' την καταστροφή του εδάφους και των προϊόντων στο όνομα της αύξησης του κέρδους και της μέγιστης απόδοσης σε χρήμα με το μικρότερο δυνατό κόστος και μάλιστα με κρατική επιδότηση.

Έκτον. Οι ε.κ.χ. ως κοινότητα πρέπει να παρεμβαίνουν στη δημόσια σφαίρα ως εστία αντίστασης και εξόδου ταυτόχρονα. Συνεπώς θα πρέπει να υπάρχει και ένας οργανωτικός θεσμός μέσα στον οποίο θα πραγματώνεται ο συντονισμός και η αλληλοστήριξη των δομών των ε.κ.χ. Ταυτόχρονα, ως κύτταρα του προτάγματος για έναν ριζικό κοινωνικό μετασχηματισμό, μπορούν να συνδέσουν τις δομές τους με την πολυκατοικία και τη γειτονιά ως εμπράγματο παράδειγμα ανατρεπτικού ρήγματος μέσα στον αστικό ιστό, στον οποίο οι ανάγκες για τα βασικά μονοπωλούνται, αλλοιώνονται και αλλοτριώνονται από αλυσίδες επιχειρήσεων.

Μάης ’68: Επιστροφή στην ιστορία

Παναγιώτης Δελλής

Κάτω από την σωρό των σελίδων, η σελίδα. Τι και αν εξορκίζαμε ή νοσταλγικά υμνολογούσαμε τα εγκώμια, η «σκέψη του ’68» συνιστά στις μέρες μας στη Γαλλία και αλλού θέμα διαλόγου. Αλλά υπήρξε άραγε κάποτε τέτοια σκέψη; Ορισμένοι φοιτητές του Μάη είχαν ενδεχομένως διαβάσει Vaneigem, Debord, Reich ή Marcuse. Αλλά οι τελευταίοι στοχαστές οι οποίοι, στον δρόμο, μπόρεσαν και κράτησαν τη θέση τους στην πρώτη γραμμή, δεν σκορπούσαν την λάμψη τους στα σαλόνια. Ήμαστε λοιπόν στον αστερισμό του «στρουκτουραλισμού» που τότε θριάμβευε και, από αυτή την άποψη, ο Μάης του ’68 σηματοδοτεί πάνω απ’ όλα ένα ρήγμα. Ο Sartre δεν διαψεύστηκε, που βρήκε νέα πνοή, ενώ ο Lacan παρενοχλούνταν από τους φοιτητές του Vincennes. Ο Μάης του ’68 ήταν ένα προάγγελμα της επιστροφής στο υποκείμενο, στο συμβάν, στην ιστορία...

Γι’ αυτό, δεν θα μπορούσαμε να μην λάβουμε υπόψη τη σημαντική επίδραση των «αριστοτεχνών της σκέψης» όπως του Lacan και του Althusser σε πολυάριθμες μικρές πολιτικές ομάδες των οποίων οι πρώην ηγέτες έχουν σήμερα γίνει οι διπλωματούχοι αντιπρόσωποι των διανοητών μας της «γενιάς του ’68». Είναι ακριβώς η ειδοποιός διάκριση ανάμεσα στην ιστορία των συμβάντων και την ιστορία των ιδεών. Από την πλευρά του δρόμου, το συνθετικό «φιλελεύθερος» υπήρξε ασφαλώς παρασάγγας το πιο σημαντικό. Αλλά οι μειοψηφικές (ανήλικες) ομάδες, πολύ εκλεπτυσμένες και μορφωμένες στα όπλα του «στρουκτουραλισμού», έγινε εξίσου το ιχθυοτροφείο, και βέβαια επιπλέον ο εκκρουστήρας, για όλες τις επόμενες γενιές των Γάλλων διανοουμένων.

Ορισμένοι φιλόσοφοι επιδοθήκανε στο να εκτιμήσουνε το μέγεθος των ανατροπών του Μάη αντιπαραθέτοντας άμεσα τα θέματά τους που ετύγχαναν μιας ειδικής προτιμήσεως. Το 1972, ο Deleuze και ο Guattari έπιαναν από την αρχή του νήματος το θέμα της επιθυμίας στον «Αντι-Οιδίποδα», ενώ ο Foucault καταπιανόταν, τρία χρόνια αργότερα, με το θέμα της εξουσίας στο «Επιτήρηση και Τιμωρία». Και τα δύο θέματα (αντισυμπλεγματικότητα και βιοεξουσία) συμφωνούσαν, όπως επιμόνως το υποστήριξε ο Deleuze, στη βάση μίας διαπίστωσης που αντέστρεφε τον ρόλο των πρωταγωνιστών του Μάη: «Ούτε ιδεολογία ούτε καταπίεση». Έπειτα ήρθαν οι «νέοι φιλόσοφοι» που ενσάρκωναν επιδέξια τον έναν (τον Foucault, που τούς ήταν ο ανάδοχος) ενάντια στον άλλον (τον Deleuze, που έκτοτε τού είχε επισυναφθεί η μομφή ότι ακολουθεί

Ο Μάης του ’68 ήταν ένα προάγγελμα της επιστροφής στο υποκείμενο, στο συμβάν, στην ιστορία...

τη συντηρητική γραμμή του Φροϋδο-μαρξισμού στα συμβάντα του Μάη). Ξεκίνησε λοιπόν ένα διανοητικό ανακάτεμα της τράπουλας. Στην εκκίνηση αυτής της πορείας: η επινόηση μιας «σκέψης του ’68» που συνεμείγνυε τις εξατομικευμένες προσδοκίες των φοιτητών του Μάη, από τη μια πλευρά, και τους «στρουκτουραλιστές» όπως ο Althusser ή ο Lacan, από την άλλη, όπως επίσης ο Deleuze, ο Foucault, ο Bourdieu και ο Derrida, εν ολίγοις, το σύνολο εκείνο που συνέβαλε στον «θάνατο του υποκειμένου»· ετερόκλητη συνάθροιση που έδωσε, το 1985, το μοτίβο της στο βιβλίο του Alain Renaut και του Lue Ferry: «la Pensée 68»

Στο πλαίσιο του ρόλου του στην ζωή των ιδεών, το «Λογοτεχνικό Μαγκαζίνο» (Le Magazin Littéraire) υπήρξε προνομιούχος μάρτυρας του πολιτισμικού αναβρασμού. Με αφετηρία τον μήνα του Μάη του ’68, ένας φάκελος αφιερωμένος στον Ναπολέοντα (!) βγήκε από το πρόγραμμα in extremis για να δώσει βήμα λόγου στους πρωταγωνιστές του κινήματος. Τεύχος που εκποιήθηκε στον πλειστηριασμό, προκαλώντας την απόλυτη διασάλευση, και του οποίου η ντοκουμενταριστική αξία μάς φάνηκε αρκούντως σημαντική ώστε να αναπαραχθεί σε αυτό το ειδικό σημείωμα. Σε τακτικά διαστήματα, το «Λογοτεχνικό Μαγκαζίνο» εν συνεχεία επανήλθε στο συμβάν. Στην ακολουθία των ανακτημένων ισολογισμών, ένα πόρισμα είναι αρκετά σαφές: όσο είναι αμφίβολο ότι θα μπορούσε να υπάρξει κάτι όπως «μία» σκέψη του ’68, τόσο είναι αναμφίλεκτο ότι το 1968 έφερε στην πνευματική ζωή της Γαλλίας καινοφανείς ανησυχίες. Επιθυμία (Deleuze) και εξουσία (Foucault) στην πρώτη γραμμή. Αλλά κυρίως, από την συρμή τους, έφερε νέα θέματα διαλόγου: φυλάκιση, γυναίκες, τρέλα, σεξουαλικότητα, οικολογία, κ.λπ. Στη ρυμοτομία των διακυβευμάτων που παραμένουν, ό,τι και αν λένε οι αβέβαιες πρωτοβουλίες της εποχής μας.

Συντακτική εξουσία και αδυναμία του πλήθους Σκέψεις με αφορμή τον Νέγκρι[1]

Δημήτρης Δημούλης[2]

1. Εισαγωγή

Οι συγκεντρώσεις που άρχισαν το 2011 σε κεντρικές πλατείες ελληνικών πόλεων είναι ένα καίριο πολιτικό γεγονός. Ο λαός βγαίνει και παραμένει στους δρόμους, ανακτώντας έναν πρωταγωνιστικό ρόλο που δεν ασκούσε από την εποχή της ένοπλης λαϊκής αντίστασης στους γερμανούς κατακτητές και στους έλληνες συμμάχους τους. Ο λαός ζητά ψωμί, παιδεία, ελευθερία και οι αστοί πολιτικοί κρύβονται έντρομοι και προπηλακιζόμενοι. Όταν αναφερόμαστε σε «λαό» δεν εννοούμε βέβαια την εθνικιστική κατασκευή κάποιου ενιαίου υποκειμένου με κοινά συμφέροντα. Δηλώνουμε απλώς τον πληθυσμό της Ελλάδας, τους ανθρώπους που ζουν στη χώρα.

Αυτά τα γεγονότα έδειξαν περίτρανα ότι δεν έχουμε δημοκρατία, αλλά ένα αυταρχικό καθεστώς ολιγαρχίας που αποβλέπει στο να διατηρεί το λαό σε θέση υποταγής. Αυτό που η μαρξιστική και εν γένει εξωθεσμική Αριστερά υποστήριζε ανέκαθεν έγινε πλέον σαφές σε όλους. Οι μάσκες έπεσαν με ένα μίγμα τραγουδιών, κραυγών και υβριστικών χειρονομιών του λαού ενάντια στους υποτιθέμενους ηγέτες «του». Η φαρσοκωμωδία της προσφυγής σε δημοψήφισμα αποκορυφώθηκε με το σχηματισμό της κυβέρνησης του τραπεζίτη Παπαδήμου. Οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ όχι μόνο καταστέλλουν βίαια τον λαό που διαμαρτύρεται και επιχειρούν να τον βλάψουν με κάθε τρόπο, αλλά και τον αντιμετωπίζουν με κυνισμό[3].

Αν όμως ο λαός έδειξε τη δύναμη κινητοποίησής του τα τελευταία χρόνια, τα πολιτικά αποτελέσματα είναι πενιχρά. Οι επαγγελματίες πολιτικοί ανέκτησαν τάχιστα τον έλεγχο και συνεχίζουν να επιβάλλουν την πολιτική που ο λαός απορρίπτει. Γιατί οι αγανακτισμένοι κάτοικοι της χώρας επέστρεψαν στην ιδιωτική τους μιζέρια; Γιατί αποδέχτηκαν έναν τραπεζίτη ως πρωθυπουργό; Γιατί οι περισσότεροι ετοιμάζονται να ψηφίσουν τη δεξιά που θα συνεχίσει τη σημερινή πολιτική;

Σύντροφοι του nosotros θεώρησαν ότι η εκτίμησή μου περί αδυναμίας του λαού στην παρούσα ελληνική συγκυρία είναι πολύ ηττοπαθής. Επισήμαναν ότι ο αγανακτισμένος λαός συνεχίζει την αντίστασή του, εξακολουθεί να δρά παράλληλα και ανταγωνιστικά προς τους κυρίαρχους και οι αλλεπάλληλες διαδηλώσεις της λαϊκής δύναμης δεν είναι απλά ξεσπάσματα, αλλά αφήνουν βαθιά ίχνη στην πολιτική, προκαλούν ζυμώσεις, συνειδητοποιήσεις και νέες δράσεις.

Οι σύντροφοι έχουν δίκαιο. Δεν βλέπουμε κάθε μέρα το χριστουγεννιάτικο δέντρο της πλατείας Συντάγματος να γίνεται πυροτέχνημα. Ούτε τον πρόεδρο της δημοκρατίας να φυγαδεύεται ημιτροχάδην από την παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου 2011 μπροστά στην οργή πολιτών που τον απειλούν με «κρεμάλες». Οι άνθρωποι καταγγέλλουν με τον πιο σαφή τρόπο την αθέτηση του κοινωνικού συμβολαίου της μεταπολίτευσης. Και η Ελλάδα έχει γίνει παγκόσμιο σημείο αναφοράς για την πάλη ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό[4].

Αυτά είναι σημαντικά αλλά δεν είναι επαρκή. Δεν πρέπει να αρκεστούμε στο μεσσιανισμό του «σώπα όπου να `ναι θα σημάνουν οι καμπάνες» ούτε στην ικανοποίηση από συμβολικά γεγονότα εξέγερσης και μικρά βήματα προόδου. Πρέπει να αντιληφθούμε ότι σήμερα ο λαός εκφράζεται διστακτικά και αποσπασματικά, είναι αδύναμος. Ο μεγαλειώδης Δεκέμβριος του 2008 αντί να πανικοβάλει την κυβέρνηση αποτέλεσε τη χρονική αφετηρία της πιο αδίστακτης αντιλαϊκής επίθεσης του κεφαλαίου, που συνεχίζεται ως σήμερα. Το μήνυμα δηλαδή που πήρε η κυβέρνηση από τις οργισμένες πορείες ήταν ότι δεν πρέπει να φοβάται το λαό!

Γιατί όμως τα εκατομμύρια των αγανακτισμένων υποτάσσονται σε μερικές χιλιάδες αστυνομικών και μερικές εκατοντάδες πολιτικών; Γιατί φοβούνται τα δακρυγόνα και τον Βενιζέλο; Για να αναζητήσουμε απαντήσεις πρέπει να αναρωτηθούμε ποιος είναι πολιτικά κυρίαρχος και να αναζητήσουμε τα αίτια τις αδυναμίας του λαού χωρίς ρομαντισμούς και αυταπάτες. Παρουσιάζουμε εδώ μερικές σκέψεις με βασική αναφορά ένα σημαντικό έργο που δημοσίευσε το 1992 ο Αντόνιο Νέγκρι[5].

2. Η νεγκρική έννοια της συντακτικής εξουσίας

Η κυρίαρχη νομική παράδοση εμφανίζει τη συντακτική εξουσία ως πολι-

τική-κοινωνική δύναμη που ξεπερνά οποιαδήποτε άλλη και έχει την ικανότητα να επιβάλλει «ακαταγώνιστα»[6] τη βούλησή της σχετικά με την κοινωνική οργάνωση. Η συντακτική εξουσία γίνεται αντιληπτή ως απόλυτο ξεκίνημα που κατανέμει δικαιώματα, υποχρεώσεις και αρμοδιότητες, περιορίζοντας το κράτος και τους πολίτες.

Ο Νέγκρι απορρίπτει αυτή τη θεώρηση ως αντιφατική. Δείχνει ότι η συντακτική εξουσία, όπως την εννοούν οι νομικοί, δεν είναι κυρίαρχη, αλλά υποτάσσεται στο δίκαιο. Η συντακτική εξουσία χάνει τη δύναμη της αφού το δίκαιο την περιορίζει και της αφαιρεί την πολιτική ισχύ: τη μετατρέπει σε κανόνες δικαίου που πρέπει να τηρηθούν ανεξάρτητα από τη βούληση του πλήθους[7].Παράλληλα, η συντακτική εξουσία υποτάσσεται στις συντεταγμένες εξουσίες που αποφασίζουν πώς θα εφαρμοσθεί το Σύνταγμα. Έχουμε εδώ μια αντιστροφή, αφού ο δημιουργός του δικαίου υποτάσσεται στους εφαρμοστές του[8]! Η συντακτική εξουσία με τη νομική έννοια αποδεικνύεται αδύναμη και αντιδημοκρατική. Σκοπός της είναι να περιορίσει το πλήθος και να επιτρέψει τη συνέχιση της κυριαρχίας του κεφαλαίου.

Ο Νέγκρι ορίζει ως συντακτική εξουσία κάτι τελείως διαφορετικό: την εξουσία του πλήθους, η οποία δεν περιορίζεται από το δίκαιο και δεν εξαφανίζεται μετά τη σύνταξη του Συντάγματος[9]. Αυτή η συντακτική εξουσία είναι διαρκής, απρόβλεπτη »

και δημιουργική. Αποβλέπει στην απελευθέρωση της εργασίας από το κεφάλαιο[10]. Το πλήθος είναι φορέας της πραγματικής συντακτικής εξουσίας σε ρήξη προς τον αντιδημοκρατικό συνταγματισμό των νομικών και του κεφαλαίου. Η συντακτική εξουσία του πλήθους επιδιώκει την απελευθέρωση και δεν θέλει να αστυνομεύσει σώματα, επιθυμίες και δράσεις[11]. Είναι ατελεύτητη και διαμορφώνει όλες τις πλευρές της ζωής. Είναι συλλογική φαντασία εν δράσει[12], «ανυπέρβλητος ορίζοντας, μαζική παρουσία, πλήθος»[13].

Με τη θέση αυτή ο Νέγκρι επικρίνει το φιλελευθερισμό που χωρίζει το κράτος από την κοινωνία, δημιουργώντας ένα χώρο εκτός πολιτικής για να εξασφαλίσει την ατομική ελευθερία, δηλαδή τα προνόμια των πιο ισχυρών. Με το ίδιο σκεπτικό, ο Νέγκρι επικρίνει τον αναρχισμό που επίσης θέλει να περιορίσει την πολιτική, δηλαδή την εμβέλεια της συντακτικής εξουσίας του πλήθους, προκειμένου να ενισχύσει την αυτονομία των συλλογικοτήτων[14].

3. Κριτική στον Νέγκρι. Η σημασία της παραδοσιακής έννοιας της συντακτικής εξουσίας

Τα όσα γράφει ο Νέγκρι αντιμετωπίστηκαν με αδιαφορία από τους νομικούς στην Ελλάδα. Εξαίρεση αποτελεί μια θεμελιωμένη κριτική παρουσίαση του Αντώνη Μανιτάκη που δυστυχώς καταλήγει επιστρέφοντας στα θέσφατα του φιλελευθερισμού και της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, δηλαδή σε εκείνη ακριβώς τη θεώρηση που ο Νέγκρι επικρίνει και επιδιώκει να ξεπεράσει.[15]

Από την πλευρά μας νομίζουμε ότι τα όσα υποστηρίζει ο Νέγκρι για την συντακτική εξουσία του πλήθους εκτίθενται σε μια προφανή, αλλά και θεμελιώδη κριτική. Αν θεωρήσουμε τη συντακτική εξουσία ως κάτι ρευστό, χωρίς κανόνες οργάνωσης και διαρκώς αναδιαμορφούμενο, η έννοια χάνει τη σημασία της. Ξέρουμε βέβαια ότι από ιστορική άποψη τα πάντα είναι ρευστά και εξαρτώνται από τους κοινωνικούς ανταγωνισμούς. Αλλά αυτό είναι η κοινωνική πάλη. Τι

Δεν πρέπει να αρκεστούμε στο μεσσιανισμό του «σώπα όπου να `ναι θα σημάνουν οι καμπάνες» ούτε στην ικανοποίηση από συμβολικά γεγονότα εξέγερσης και μικρά βήματα προόδου

ωφελούμαστε αν την αποκαλέσουμε συντακτική εξουσία; Με άλλα λόγια, η πρόταση του Νέγκρι για έναν ριζικά νέο ορισμό καταστρέφει την έννοια της συντακτικής εξουσίας, καθιστώντας την ένα περιττό συνώνυμο της κοινωνικής πάλης.

Η συντακτική εξουσία με την παραδοσιακή έννοια της πολιτικής δύναμης, που μπορεί να επιβάλλει ένα νέο Σύνταγμα, δεν πρέπει να εγκαταλειφθεί ως έννοια. Πρόκειται για μια σημαντικότατη μορφή άσκησης πολιτικής στα αστικά κράτη. Η άσκηση της συντακτικής εξουσίας και η εφαρμογή του Συντάγματος, που εκείνη συντάσσει, εξαρτώνται από πολιτικές διαμάχες και αποκρυσταλλώνουν σημαντικές πολιτικές αλλαγές.

Αρκεί να σκεφτούμε ότι στην περίοδο των Μνημονίων όλες οι πλευρές αναπτύσσουν συνταγματικές επιχειρηματολογίες και με αυτές συνδέονται στρατηγικές πολιτικής πάλης. Η παγιωμένη στο Σύνταγμα συντακτική εξουσία συνιστά μια πολιτική στιγμή που αφήνει το ίχνος της, δημιουργώντας θεσμούς. Αυτό επιβάλλει να αναλυθούν τα αποτελέσματα των αγώνων γύρω από τον τρόπο εφαρμογής του

Γιατί οι αγανακτισμένοι κάτοικοι της χώρας επέστρεψαν στην ιδιωτική τους μιζέρια; Γιατί αποδέχτηκαν έναν τραπεζίτη ως πρωθυπουργό;

Συντάγματος και τη σύνταξη νέων Συνταγμάτων[16].

Ο Νέγκρι έχει δίκαιο όταν λέει ότι αυτού του είδους η συντακτική εξουσία επιχειρεί να διατηρήσει την υποταγή του πλήθους στο κεφάλαιο μέσω διαρκούς αστυνόμευσης. Ο συνταγματισμός δεν είναι κατάκτηση του λαού ούτε προσφέρει εγγύηση εναντίον του κράτους. Είναι η μορφή οργάνωσης του κρατικού μηχανισμού στον καπιταλισμό. Αυτό πάντα το ξέρανε οι αριστεροί που έλεγαν ότι δεν έχει νόημα να υπερασπιζόμαστε το Σύνταγμα. Αλλά επίσης δεν έχει νόημα να υποτιμούμε την πολιτική ισχύ της συντακτικής εξουσίας του κεφαλαίου.

4. Κριτική στον Νέγκρι. Η αδυναμία του πλήθους

Ο Νέγκρι περιγράφει το πλήθος με αμφισημία[17]. Δεν γίνεται σαφές αν το πλήθος αποτελεί την ολότητα των ανθρώπινων σωμάτων, επιθυμιών και δράσεων ή εάν είναι μια κανονιστική έννοια που περιορίζεται στα κινήματα αμφισβήτησης. Αν συμβαίνει το δεύτερο[18], η έννοια δεν έχει ενδιαφέρον. Η ριζοσπαστική Αριστερά ξέρει ότι δεν πρέπει να δρα ως πειθαρχημένος στρατός που υπακούει στον κάθε αρχηγό. Πρέπει να είναι η πολύμορφη και ελεύθερη έκφραση ενδιαφερόντων και προτάσεων δράσης, συμπληρωματικών ή ανταγωνιστικών. Αυτό όμως δεν μας επιτρέπει να ονομάσουμε πλήθος το κίνημα που μας αρέσει. Διαφορετικά συνεχίζουμε να αυταπατώμαστε, όπως κάνει η παραδοσιακή αριστερά που πάγια εμφανίζει ως αίτημα «του λαού» το δικό της πρόγραμμα, θεωρώντας ότι η ίδια είναι ο λαός.

Αν πάλι ορίσουμε το πλήθος ως σύνολο των έλλογων όντων του πλανήτη με σπινοζική έννοια[19], η έννοια χάνει την πολτιική σημασία της. Το σπινοζικό πλήθος είναι μια απόλυτη δύναμη, αλλά αποτελεί και μια ανοργάνωτη και αντιφατική ολότητα. Περιλαμβάνει τραπεζίτες, βασανιστές, χούλιγκαν, βασιλόφρονες και επιτρόπους ενορίας. Το πλήθος με αυτή την περιγραφική έννοια δεν

επιθυμεί κάτι συγκεκριμένο και φυσικά δεν κατορθώνει τίποτε - εκτός από τη διαιώνιση του ανθρώπινου είδους. Είναι δηλαδή βιολογικό και όχι πολιτικό υποκείμενο. Μόνο κάποιος ρομαντικός σαν τον Νέγκρι μπορεί να του αποδώσει κατηγορήματα και σκοπούς (θετική ενέργεια, επιδίωξη ισότητας ως προϋπόθεση ελευθερίας κλπ.).

5. Μια απάντηση και δύο προτάσεις

Το αρχικό μας ερώτημα ήταν γιατί δεν πέτυχε κάποια αξιόλογη αλλαγή το πλήθος των ελληνικών πλατειών του 2011, καίτοι προκάλεσε παγκόσμιο θαυμασμό και πολλές ελπίδες. Γενικότερα πρέπει να εξηγήσουμε γιατί ο πλανήτης δεν έγινε πιο ειρηνικός και πιο εξισωτικός χάρη στις έντονες παγκόσμιες διαμαρτυρίες στα χρόνια παγκόσμιου αναβρασμού από το Σηάτλ και το Πόρτο Αλέγκρε μέχρι σήμερα. Κατά τη γνώμη μας αυτό το πολλαπλό κίνημα πλήθους υπόκειται σε έναν εσωτερικό δομικό περιορισμό που το κάνει αναποτελεσματικό, δηλαδή αδύναμο[20]. *Δεν έχει σαφή αιτήματα*, *ισχυρή οργανωτική δομή* και *σαφές πρόγραμμα δράσης*.

Χωρίς αυτά τα στοιχεία δεν μπορεί να δημιουργηθεί κίνημα ανατροπής. Θα εξακολουθήσουν να γίνονται «σκόρπιες» διαδηλώσεις, θα έχουμε την παρηγορητική και «ζυμωτική» δράση μικρών οργανώσεων και τις συμβολικά ανεκτίμητες «πλατείες». Αλλά τίποτε από αυτά δεν δικαιολογεί τις αυταπάτες της Αριστεράς ότι κάποια μέρα θα συμβεί το θαύμα της εξέγερσης. Η πολλαπλότητα και ο αυθορμητισμός είναι γοητευτικές ιδέες. Αλλά, όπως έλεγε ο Μαρξ, δεν μπορούμε να πιάσουμε ψάρια σε θάλασσα που δεν έχει ψάρια.

Για τους μη ρομαντικούς υπάρχει η ανάγκη να δημιουργηθεί ένας φορέας συντακτικής εξουσίας με την παραδοσιακή έννοια του όρου που θα επιδιώκει και θα κατορθώνει τρία πράγματα:

- να ανατρέψει το καθεστώς (και όχι να σώσει την αρκούδα, να προστατέψει την εθνική κυριαρχία ή να βελτιώσει τους όρους διαβίωσης των φτωχών),
- να επεξεργασθεί και να επιβάλει νέες αρχές κοινωνικής οργάνωσης με βάση ένα σύστημα κυρίαρχων συμβουλίων,
- να καταπολεμήσει τις δυνάμεις αντίδρασης.

Για να μπορέσει να δράσει και να επιβληθεί ένας τέτοιος φορέας συντακτικής εξουσίας, απαιτείται η *καθοδήγηση* των μαζών. Καθοδήγηση συλλογική, πολλαπλή, χωρίς ιεραρχίες, αλλά σαφής, διαρκής και δραστική. Κανείς δεν νοσταλγεί τους καθοδηγητές και ινστρούχτορες των κομμουνιστικών κομμάτων με τη στρατιωτική δομή τους. Αλλά, ενόσω δεν υπάρχει λαϊκή οργάνωση με σαφές πρόγραμμα δράσης, οι Παπαδήμοι θα πανηγυρίζουν την ήττα του λαού και οι Βενιζέλοι - Πάγκαλοι θα μας βρίζουν ατιμωρητί. Θα παραμένουν κυρίαρχοι και θα μας επιβάλλουν τη συντακτική εξουσία τους.

1 Ευχαριστώ τη συλλογικότητα nosotros, το περιοδικό Βαβυλωνία, την Πρωτοβουλία Νομικών για την Ελευθερία και ονομαστικά τον Αντώνη Μπρούμα για την πρόσκληση να μιλήσω για το θέμα στις 31-1-2012. Οι κριτικές που διατυπώθηκαν στη συζήτηση με βοήθησαν στην επεξεργασία του κειμένου.

2 Καθηγητής συνταγματικού δικαίου, Fundação Getulio Vargas, Σάο Πάολο. Μέλος της γραμματείας σύνταξης του περιοδικού «Θέσεις».

3 Δημοσίευσα τις σκέψεις μου για τη σχέση «των αγανακτισμένων» με τη δημοκρατία και το Σύνταγμα σε δύο άρθρα στο site rednotebook.gr καθώς και στο τεύχος 116 του περιοδικού «Θέσεις» (2011).

4 Μένοντας σχεδόν 25 χρόνια στο εξωτερικό είχα συνηθίσει σε δύο αντιδράσεις των ατόμων που ρωτούσαν την εθνικότητά μου. Ορισμένοι σχολίαζαν τη φυσική ομορφιά της Ελλάδας και άλλοι την ιστορική σημασία της ως «λίκνου του πολιτισμού». Τα τελευταία δύο χρόνια οι αντιδράσεις άλλαξαν ριζικά. Η Ελλάδα δεν ενδιαφέρει ως φύση και παρελθόν, αλλά ως πολιτικό παρόν. Οι δεξιοί σχολιάζουν την έλλειψη πειθαρχίας και εργατικότητας (ή λένε ότι «λυπούνται» για την κατάσταση της χώρας). Οι αριστεροί εκφράζουν το απεριόριστο θαυμασμό τους για τη λαϊκή αντίδραση.

5 A. Negri, Il potere costituente, Carnago: SugarCo, 1992. Χρησιμοποιούμε εδώ τη μετάφραση στα πορτογαλλικά, O poder constituinte, Rio de Janeiro: DP&A, 2002.

6 Τη λέξη επαναλάμβανε με έμφαση ο Αριστόβουλος Μάνεσης στις αξέχαστες παραδόσεις του συνταγματικού δικαίου.

7 Negri, 2002: 20.
8 Negri, 2002: 292.
9 Negri, 2002: 25.
10 Negri, 2002: 327-329.
11 Negri, 2002: 20-22, 444.
12 Negri, 2002: 431.
13 Negri, 2002: 444.
14 Negri, 2002: 449.
15 http://www.constitutionalism.gr/html/ent/910/ent.1910.asp.

16 Μια λεπτομερή επισκόπηση των συνταγματικών αγώνων στην Ελλάδα προσφέρει ο Ν. Αλιβιζάτος, Το Σύνταγμα και οι εχθροί του στη νεοελληνική ιστορία, Αθήνα: Πόλις, 2011, παρά την συχνά εσφαλμένη ερμηνεία τους, λόγω των φιλελεύθερων αντιλήψεων του συγγραφέα που υποστασιοποιούν το Σύνταγμα και δεν αντιλαμβάνονται τους λόγους δράσης των «εχθρών» του.

17 Αυτό έδειξε η συζήτηση της παρούσας εισήγησης στο nosotros.

18 Αυτό γίνεται κυρίως στο έργο M. Hardt, A. Negri, Multitude, New York, Penguin, 2004.

19 Αυτό συμβαίνει σε Negri, 2002.

20 Υποστηρίξα αυτή τη θέση ήδη το 2001 με βάση τις εντυπώσεις μου από το πρώτο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ στο Πόρτο Αλέγκρε και ενάντια στο γενικό κλίμα αισιοδοξίας για το κίνημα αντιπαγκοσμιοποίησης (περιοδικό Θέσεις, τ. 77, 2001, κεφάλαιο 5).

Ο Δημήτρης Δημούλης είναι καθηγητής συνταγματικού δικαίου και θεωρίας του δικαίου στη Βραζιλία (Πανεπιστήμια Bandeirante, Unimep, Fundação Getulio Vargas) και διευθυντής του Βραζιλιανού Ινστιτούτου Συνταγματικών Μελετών (Instituto brasileiro de estudos constitucionais). Συμμετέχει από το 1988 στην έκδοση του τριμηνιαίου περιοδικού οικονομικής και πολιτικής θεωρίας "Θέσεις".

Το κράτος και ο Master of puppets Η ιδιότητα του πολίτη ως μορφή αποκλεισμού και κατακερματισμού[1]

Soraya Lunardi[2]

Με τη γαλλική επανάσταση ξεκινά η ουσιαστική συζήτηση για τα καθολικά ανθρώπινα δικαιώματα. Η αριστερά της γαλλικής επανάστασης προσπάθησε να αποστασιοποιηθεί από τον εθνικισμό και κατέστησε σαφές το δίλημμα: η Γαλλία ανήκει στο γαλλικό λαό ή στο βασιλιά; Έχουμε βασιλιά των Γάλλων (Ελλήνων, Ιταλών...) ή της Γαλλίας (Ελλάδας, Ιταλίας...)[3];

Η γαλλική επανάσταση είναι μια συμβολικά καθοριστική στιγμή, αφού ο λαός, αγανακτισμένος από τις συνθήκες ζωής του, αποφασίζει να αμφισβητήσει ριζικά το μοναρχικό σύστημα, που του έπαιρνε τόσα πολλά και του έδινε τόσα λίγα. Επιδιώκοντας την κατάργηση της δουλοπαροικίας και των άλλων φεουδαρχικών θεσμών διεκδίκησε "ελευθερία, ισότητα, αδερφοσύνη".

Αυτές οι λέξεις είναι φθαρμένες από την αδιάκοπη και υποκριτική χρήση τους. Αν όμως τις διαβάσουμε με προσοχή και σκεφτούμε το πραγματικό τους νόημα θα καταλάβουμε ότι δηλώνουν εκείνο που πάντοτε επιθυμούσαμε και ποτέ δεν αποκτήσαμε.

Έχει μείνει θρυλική η εικόνα του φοροσυλλέκτη, εκπροσώπου του κράτους, που άρπαζε τα λίγα αγαθά του κολλήγα: χρήματα, ζώα, δημητριακά. Ο σκοπός ήταν να μαζευτούν φόροι για την πεινασμένη εξουσία. Η γαλλική επανάσταση μπορεί να φαίνεται ξεπερασμένη. Ωστόσο παρατηρώντας τη σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα βλέπουμε ότι η λειτουργία του κράτους δεν είναι τόσο διαφορετική σε σχέση με τα συμβαίνοντα στην προεπαναστατική Γαλλία – αν τα εξετάσουμε από την πλευρά του λαού. Και τα οικονομικά και πολιτικά προβλήματα δεν είναι διαφορετικά.

Βέβαια την εποχή του Λουδοβίκου XVI ο εχθρός ήταν εμφανής, είχε υλική ύπαρξη. Σήμερα θέτουμε το δύσκολο ερώτημα: Ποιός είναι ο εχθρός του ελληνικού λαού; Πού κρύβεται σήμερα ο Λουδοβίκος XVI για να τον συλλάβουμε, να τον περάσουμε από λαϊκό δικαστήριο, προκειμένου ο λαός να αποφασίσει αν είναι εκμεταλλευτής και προδότης και αν πρέπει να του κόψει ξανά το κεφάλι; Πώς μπορεί να απαλλαγούμε από το παλιό καθεστώς και να διακηρυχθεί ξανά ότι είμαστε ελεύθεροι και ίσοι;

Πού κρύβεται σήμερα ο Λουδοβίκος XVI για να τον συλλάβουμε, να τον περάσουμε από λαϊκό δικαστήριο, προκειμένου ο λαός να αποφασίσει αν είναι εκμεταλλευτής και προδότης και αν πρέπει να του κόψει ξανά το κεφάλι;

Αλλά οι καιροί της εμφανούς εξουσίας έχουν περάσει. Σήμερα, ο εχθρός του ελληνικού λαού είναι ένα αόρατο φάντασμα, το χρέος, η παγκοσμιοποιημένη καπιταλιστική οικονομία.

Πάνω από το 80% των Ελλήνων διαφωνεί με την πολιτική που επιβάλλει το ΔΝΤ και η Ευρωπαϊκή Ένωση με βάση το άθλιο τετράπτυχο: μείωση μισθών, αύξηση φόρων, ανεργία, διάλυση του κοινωνικού κράτους. Ο λαός βγαίνει διαρκώς στους δρόμους και φωνάζει: δεν χρωστάμε, δεν πουλάμε, δεν πληρώνουμε. Και τι κάνουν οι «εκπρόσωποι του λαού»; Αποδέχονται όλα τα μέτρα που απαιτούν οι «δανειστές» και απορρίπτει ο λαός. Η ελληνική κυβέρνηση είναι ο σύγχρονος φοροεισπράχτορας. Ποιος είναι όμως ο κυρίαρχος, που

ιδιοποιείται τους καρπούς της εργασίας των Ελλήνων; Ποιος είναι ο εχθρός που πρέπει να πολεμήσουν οι Έλληνες;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεπέρασε τον εθνικισμό και την παραδοσιακή κρατική κυριαρχία, εξασφάλισε την ελεύθερη διακίνηση των ευρωπαίων πολιτών και αναγνώρισε την ελευθερία αυτορρύθμισης των αγορών. Ποιος είναι ο ρόλος των πολιτών σε αυτό το χώρο «ελευθερίας»; Πώς ασκείται η δημοκρατία στην Ευρώπη;

Το σημερινό μοντέλο δημοκρατίας και το νομικό σύστημα αποτελεί μέσο υποταγής στην εξουσία του κεφαλαίου, του μόνου πραγματικού ηγεμόνα. Δεν υπάρχει νόμος ικανός να αντιταχθεί στον απολυταρχικό καπιταλισμό. Τι ενδιαφέρουν τα δικαιώματα του πολίτη; Ποιος ενδιαφέρεται αν το ελληνικό δίκαιο κατοχυρώνει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην υγεία και στην κοινωνική πρόνοια; Οι λέξεις του Συντάγματος και των νόμων χάνουν τη δύναμή τους απέναντι στις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων «αγορών».

Και οι αφελείς νομικοί (συμπεριλαμβανομένης της υπογράφουσας) θεωρούν ότι η γαλλική επανάσταση αποτέλεσε σταθμό στον αγώνα για τον περιορισμό του κράτους με κατοχύρωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Λένε και διδάσκουν ότι οι πολίτες απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μέγα λάθος. Εγκαταλείφθηκαν οι περούκες των ευγενών και άλλαξαν οι μάσκες. Αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ευγενείς και αστοί και ο λαός εξακολουθεί να πληρώνει τα έξοδα της Αυτού Μεγαλειότητος του Παγκοσμίου Κεφαλαίου. Ζήτω το φάντασμα του Κεφαλαίου!

Το παραδοσιακό μοντέλο του κράτους μεταλλάσσεται, όχι χάρη στις λαϊκές εξεγέρσεις, όπως θα επιθυμούσαν κομμουνιστές και αναρχικοί, αλλά μέσα από την όλο και ισχυρότερη επιβολή της εξουσίας του κεφαλαίου. Δεν υπάρχουν πια κυβερνήσεις που ασκούν την κρατική εξουσία με βάση τις εκτιμήσεις τους και λαμβάνοντας υπόψη τη λαϊκή πίεση. Χάνουν την εξουσία τους την ίδια στιγμή που οι εργαζόμενοι υφίστανται όλο και μεγαλύτερη καταπίεση και εκμετάλλευση από »

την «αόρατη» εξουσία του καπιταλισμού. Όπως λένε οι Metallica στο τραγούδι Master of puppets:

I'm pulling your strings
Twisting your mind and smashing your dreams
Blinded by me, you can't see a thing

Τι σημαίνει να είσαι σήμερα πολίτης ενός τέτοιου κράτους; Αυτή είναι η κρίσιμη ερώτηση που πρέπει να διατυπώσει όποιος ενδιαφέρεται για το ζήτημα της δημοκρατίας στις μέρες μας[4]. Οι απαντήσεις είναι πολλαπλές ανάλογα με την οπτική κάθε ανάλυσης (νομική, κοινωνιολογική, οικονομική κλπ.). Επίσης υπάρχουν μεγάλες διαφορές από χώρα σε χώρα.

Εδώ μας ενδιαφέρει η πολιτική πλευρά με βάση το ότι η αδιαφάνεια και η ασάφεια των κρατικών δομών στη λεγόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση καθιστούν αδύνατη την ουσιαστική άσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη. Ο εργαζόμενος δεν γνωρίζει ποιος αποφασίζει, ποιος είναι ο Master of puppets που ελέγχει την κρατική εξουσία πίσω από τους «κυβερνήτες»[5]. Κατά συνέπεια ο πολίτης ούτε ατομικά ούτε ως μέλος κάποιας ομάδας μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του. Παραμένουμε στο έλεος αυτού που κινεί τα νήματα.

Η ελληνική κυβέρνηση είναι ο σύγχρονος φοροεισπράχτορας. Ποιος είναι όμως ο κυρίαρχος, που ιδιοποιείται τους καρπούς της εργασίας των Ελλήνων; Ποιος είναι ο εχθρός που πρέπει να πολεμήσουν οι Έλληνες;

Θα ήταν λάθος να πιστέψουμε ότι δεν υπάρχει πλέον κράτος. Συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Οι μηχανισμοί που παράγουν βία και ιδεολογία απέκτησαν ένα πρόσθετο προστατευτικό περίβλημα που τους καθιστά ακόμη πιο μυστηριώδεις. Αυτό οδηγεί τα άτομα σε πλήρη αμηχανία, όπως συμβαίνει π.χ., με όσους θεωρούν ότι η αιτία των δεινών της Ελλάδας είναι «οι Γερμανοί» ή «η Μέρκελ». Το κράτος έγινε πιο περίπλοκο και αποτελεσματικό και κατάφερε να εξουδετερώσει τους όποιους μηχανισμούς λαϊκού ελέγχου στο πολιτικό σύστημα. Το κράτος αυτονομείται όλο και περισσότερο από το λαό για να εξαρτηθεί όλο και περισσότερο από το κεφάλαιο.

Το αόρατο και πολύπλοκο μεγακράτος καθιστά φενάκη την αναφορά σε Έλληνα (Γάλλο, Γερμανό...) πολίτη. Οι πολίτες εργάζονται όλο και περισσότερο και γίνονται αντικείμενο όλο και εντονότερης εκμετάλλευσης γιατί αυτό επιβάλλει το μεγακράτος του κεφαλαίου στις χώρες που θεωρούνται υποδείγματα δημοκρατίας.

Όταν το κράτος λειτουργεί ως κύτταρο της παγκόσμιας οικονομίας και οι κρατικοί εκπρόσωποι δεν εκπροσωπούν το λαό αλλά το αόρατο χέρι του κεφαλαίου, το ίδιο το κράτος γίνεται μαριονέτα και οι πολίτες του περιορίζονται σε διακοσμητικό ρόλο.

Έχουμε αδιάκοπες διαμαρτυρίες στις πλατείες ολόκληρου του κόσμου. Οι νέοι πρωταγωνιστούν στην έκφραση της οργής όχι μόνο για την οικονομική κατάσταση αλλά και για την έλλειψη εκπροσώπησης, καθιστώντας σαφή την κρίση νομιμοποίησης των δυτικών «δημοκρατιών». Η δυσχέρεια πρόσβασης στην εκπαίδευση, η ανεργία και η αποδόμηση της κοινωνικής προστασίας έρχονται σε κραυγαλέα αντίθεση με τις θεαματικές προεκλογικές εκστρατείες που χρηματοδοτούνται από επιχειρήσεις και από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Η κρίση της δημοκρατίας και συνακόλουθα της ιδιότητας του πολίτη συνδέονται με τις πρακτικές αποπροσανατολισμού και κατακερματισμού του πλήθους από την κρατική προπαγάνδα και τα επίσημα ΜΜΕ. Ο εθνικισμός, η θρησκευτικότητα και οι αλλοτριωμένες αντιλήψεις για την πολιτική και τη ζωή καθιστούν το πλήθος αδύναμο.

Οι μαζικές διαδηλώσεις που άρχισαν το 2011 και εξαπλώνονται διαρκώς δεν πρέπει να θεωρηθούν επανάληψη του παρελθόντος. Αποτελούν συμβάντα με νέα χαρακτηριστικά που ξεπερνάνε την απλή διαμαρτυρία και τον εθνικιστικό ή στενά διεκδικητικό χαρακτήρα. Όπως ορθά επισήμαναν οι Νέγκρι και Χαρντ, οι εξεγέρσεις στις αραβικές χώρες διέλυσαν το ρατσιστικό μύθο της «σύγκρουσης πολιτισμών» (και θρησκειών) και έδειξαν την κοινή επιδίωξη των ανθρώπων για ουσιαστική δημοκρατία ενάντια σε κυβερνήσεις που αδιαφορούν για τις συνθήκες ζωής της πλειοψηφίας[6]. ΜΕ τον ίδιο τρόπο, η μέχρι τώρα προνομιούχα νεολαία της Ευρώπης με τα ανώτερα μορφωτικά προσόντα διαπιστώνει ότι δεν έχει εξασφαλισμένο μέλλον και διαδηλώνει αγανακτισμένη. Και στις δύο περιπτώσεις η συνεργασία και η ανταλλαγή απόψεων μέσω του διαδικτύου είναι κυρίαρχο στοιχείο. Το διαδίκτυο αναδεικνύεται ως το

Ζούμε τη στιγμή πλήρους απονομιμοποίησης της αστικής «δημοκρατίας» και κατάδειξης του ότι η ιδιότητα του πολίτη εκφράζει τον κατακερματισμό και την πολιτική αδυναμία των ανθρώπων καθώς και τον αποκλεισμό των μη πολιτών.

πλέον δημοκρατικό μέσο του παρόντος.

Ενώ η έννοια του πολίτη απαξιώνεται επειδή εκφράζει τον κατακερμαρτισμό και την πολιτική αδυναμία των πολιτών απέναντι στις παντοδύναμες ελίτ και τους φοροεισπράχτορές τους, το διαδίκτυο επιτρέπει τη σύνδεση, την επικοινωνία και την οργάνωση των ανθρώπων. Ενοποιεί και ενισχύει τα πλήθη γιατί δεν μπορεί να ελεγχθεί εύκολα από τους ισχυρούς όπως συμβαίνει με τα επίσημα ΜΜΕ. Τα πλήθη αυτοοργανώνονται, χωρίς κέντρο δράσης και χωρίς ηγέτες.

Αυτό είναι το η πραγματική λαϊκή έκφραση της αγανάκτησης για τις συνθήκες ζωής. Αυτός είναι ο χώρος της δημοκρατίας. Ένα πολύ σημαντικό παράδειγμα δίνει ο ισλανδικός λαός. Μετά από διαμαρτυρίες αποφάσισε με δημοψήφισμα το 2008 σχεδόν παμψηφεί να μην πληρώσει το δημόσιο χρέος σε τράπεζες και άλλους κερδοσκόπους, όπως ήθελε η κυβέρνηση. Οι τράπεζες χρεωκόπησαν χωρίς αυτό να επηρεάσει αρνητικά την οικονομία[7]. Ακολούθως οι Ισλανδοί προέβησαν στη σύνταξη νέου Συντάγματος με αποκλειστική ευθύνη πολιτών και όχι επαγγελματιών πολιτικών. Η σύνταξη του Συντάγματος έγινε μέσω του διαδικύου και πάνω από 3.500 πολίτες έστειλαν ηλεκτρονικά τις προτάσεις τους. Το τελικό κείμενο είναι αρκετά συντηρητικό[8]. Αλλά δεν παύει να αποτελεί παράδειγμα πολιτικής που δεν επαφίεται στους επαγγελματίες και «ειδήμονες», αλλά βασίζεται στον πρωταγωνιστικό ρόλο του λαού που αυτοοργανώνεται από το διαδίκτυο.

Γι' αυτό ακριβώς οι ΗΠΑ με τους νόμους PIPA και SOPA και η Ευρωπαϊκή Ένωση με ανάλογα μέτρα και δήθεν σκοπό την προστασία της πνευματικής ιδοκτησίας προσπαθούν να ελέγξουν την επικοινωνία σε ένα χώρο που πρέπει να παραμείνει πλουραλιστικός και διεθνής. Χωρίς λογοκρισία και χωρίς το φόβο κυρώσεων για το περιεχόμενο της επικοινωνίας.

Ζούμε τη στιγμή πλήρους απονομιμοποίησης της αστικής «δημοκρατίας» και κατάδειξης του ότι η ιδιότητα του πολίτη εκφράζει τον κατακερματισμό και την πολιτική αδυναμία των ανθρώπων καθώς και τον αποκλεισμό των μη πολιτών.

Οι άνθρωποι, πολίτες και μη, πρέπει να αυτοοργανωθούν. Να δράσουν ως μπλοκ με κοινές διεκδικήσεις και οργανωμένη παρέμβαση, χρησιμοποιώντας προνομιακά το δημοκρατικό εργαλείο του διαδικτύου. Αν αυτό συμβεί δεν θα υπάρξουν σκοινιά που να μπορούν να ελέγξουν τα πλήθη. Η φωνή των ανθρώπων θα ακουστεί από τις μαριονέττες που σήμερα κυβερνούν χωρίς να μπορούν να κυβερνήσουν και που θα εξαφανιστούν αν το πλήθος το θελήσει.

1 Κείμενο με βάση ομιλία σε εκδήλωση που οργάνωσε το περιοδικό Βαβυλωνία και η Πρωτοβουλία Νομικών για την Ελευθερία την 1-2-2012. Ευχαριστώ τους Αντώνη Μπρούμα και Φιλήμονα Πατσάκη για την πρόσκληση και τις παρατηρήσεις τους.

2 Καθηγήτρια Νομικής στην Instituição Toledo de Ensino (Bauru, Βραζιλία).

3 M. Bookchin. Anarquismo. Crítica e Autocrítica, São Paulo, Hedra, 2011: 124.

4 Βλέπε τις αναλύσεις σε Δημούλη/Lunardi, περιοδικό Θέσεις, τ. 116, 2011.

5 Όταν έγραφα την παρούσα μορφή του άρθρου ανακάλυψα, με τη βοήθεια του google, πλήθος αναφορές και φωτομοντάζ του "Puppet Papademos".

6 A. Negri, M. Hardt. Arabs are democracy's new pioneers, The Guardian, 24-2-2012.

7 http://www.avgi.gr/ArticleActionshow.action?articleID=671873.

8 http://www.stjornlagarad.is/other_files/stjornlagarad/Frumvarpenska.pdf. Βλ. πληροφορίες σε http://www.stjornlagarad.is/english.

Η **Soraya Lunardi** διδάσκει συνταγματικό δίκαιο στο Instituição Toledo de Ensino του São Paulo της Βραζιλίας. Μελέτες της για την ιδιότητα του πολίτη έχουν δημοσιευτεί και στα Ελληνικά.

Ουάσιγκτον και Δαμασκός

Σαούλ Λαντάου

Η Συρία έχει γίνει επικίνδυνη. Σύριοι σκοτώνονται και τραυματίζονται σχεδόν καθημερινά. Οι γείτονές τους υπέστησαν επίσης τις επιπτώσεις της βίας: πρόσφυγες στην Τουρκία και συρράξεις στους δρόμους της Τρίπολης του Λιβάνου, όπου η ειρήνη εξαρτάται από μια λεπτή ισορροπία μεταξύ χριστιανών, σουνιτών και σιιτών μουσουλμάνων.

Οι Κούρδοι του Βόρειου Ιράκ μοιράζονται με τους Κούρδους της Συρίας το ιδανικό του δικού τους «κράτους» που έχει συγκλονίσει την περιοχή περιοδικά και προκάλεσε την Τουρκία να χρησιμοποιήσει βαριά στρατιωτική δύναμη.

Η Ιορδανία και το Ισραήλ παρακολουθούν με ανησυχία, καθώς δεκάδες ένοπλες μονάδες ανταρτών κάνουν αντάρτικο πόλης. Ο Patrick Seale αναφέρει ότι: «τζιχαντιστές, ένοπλοι ισλαμιστές εξτρεμιστές, έχουν περάσει στη Συρία από τις γειτονικές χώρες – και επίσης από το Κουβέιτ, την Τυνησία, την Αλγερία και το Πακιστάν. Οι ομάδες των ανταρτών διενεργούν ενέδρες, επιθέσεις σε σημεία ελέγχου, καταστρέφουν τη δημόσια περιουσία, σκοτώνουν κυβερνητικούς στρατιώτες – περίπου 250 σκοτώθηκαν σε δέκα ημέρες στα τέλη Μαΐου και αρχές Ιουνίου. Επίσης απαγάγουν, βιάζουν και σφαγιάζουν αμάχους που υποστηρίζουν το καθεστώς», ενώ εύκολα πουλάνε τη γραμμή ότι «ο Άσαντ το έκανε» στα αμερικανικά μέσα ενημέρωσης.

Για να σταματήσουν τους αντάρτες από την κατάκτηση εδαφών, συνεχίζει ο Seale, οι δυνάμεις του Άσαντ περικυκλώνουν τις γειτονιές «όπου οι αντάρτες καταφεύγουν». Οι αντάρτες ελπίζουν να προκαλέσουν «τη Δυτική στρατιωτική επέμβαση ... Οι αντάρτες ξέρουν ότι δεν μπορούν να νικήσουν το συριακό στρατό χωρίς εξωτερική βοήθεια». (http://www.informationclearinghouse.info/article31544.htm «What Is Really Happening In Syria?»

Πράγματι, η βία στη Συρία άρχισε να φαντάζει σαν μια εν δυνάμει, πολιτική χολέρα στην περιοχή, την οποία οι αντι-Άσαντ υποστηρικτές δεν θα αναχαιτίσουν εύκολα.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες συνεχίζουν να προσπαθούν να «εξοντώσουν τους εγκληματίες». Ανυπάκουα, αντιδημοκρατικά καθεστώτα, όπως η Συρία και το Ιράν – όχι υπάκουα σαν τη Σαουδική Αραβία και την Υεμένη – προκαλούν τις απειλές της Χίλαρι Κλίντον και του προέδρου Μπαράκ Ομπάμα και βιώνουν τις συνέπειες των κυρώσεων τους – παρόλο που καμία χώρα δεν έχει κάνει τίποτα στην Αμερική. Πράγματι, κατά την τελευταία δεκαετία, η Συρία βασάνισε «ύποπτους» για λογαριασμό της Ουάσινγκτον και προειδοποίησε τις υπηρεσίες των ΗΠΑ για τρομοκρατικές συνομωσίες, οι οποίες στη συνέχεια εξουδετερώθηκαν. Ο Πρόεδρος Άσαντ έχει γίνει αντικείμενο εφαρμογής του κανόνα «καμιά καλή πράξη δεν μένει ατιμώρητη».

Ο Λευκός Οίκος απαντά στις προσπάθειες της Συρίας με φράσεις που αντηχούν ήχους πολέμου. Αλλά το γεγονός ότι σχεδόν δύο φορές την ημέρα ένα ενεργό μέλος των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων επιχειρεί αυτοκτονία δεν αποτελεί ένδειξη ετοιμότητας για έναν ακόμη πόλεμο στη Μέση Ανατολή.

Η εξέγερση της Συρίας με τη μυστική χρηματοδότηση από τη Σαουδική Αραβία και το Κατάρ και τους αντι-Άσαντ Σύριους εκατομμυριούχους του εξωτερικού, καθώς και την υποστήριξη από την Ουάσιγκτον και τους συμμάχους της, έχει ως στόχο να αποδυναμώσει τη Συρία, που είναι σύμμαχος του Ιράν. Η σύγκρουση, όμως, εγείρει επίσης το φόβο μιας ακόμη δυτικής στρατιωτικής επιχείρησης στη Μέση Ανατολή – με πιθανή ευρύτερη σύγκρουση.

Στις αρχές Ιουνίου, η υπουργός Εξωτερικών Κλίντον κατηγόρησε τη Ρωσία ότι παρέχει επιθετικά ελικόπτερα στον Άσαντ, μια πράξη που «επεκτείνει τη βία». Η Ρωσία αρνήθηκε την κατηγορία, αποδει-

κνύοντας ότι είχε επισκευάσει ελικόπτερα της Συρίας. (NY Times 14 Ιουνίου) Τότε η Ρωσία κάλεσε την Κλίντον να σταματήσει την είσοδο στη Συρία όπλων και μισθοφόρων χρηματοδοτούμενων από τη Σαουδική Αραβία και το Κατάρ.

Συμφωνώντας μόνο στα λόγια με το σχέδιο του ΟΗΕ που εκπονήθηκε από τον πρώην Γενικό Γραμματέα Κόφι Ανάν, η Κλίντον είπε στη Ρωσία να μην εμπλακεί στη Συρία – κάποια μακρινή περιοχή, ξέρετε, όπως είναι η Κούβα για τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ο ρώσος υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ δήλωσε πως η Ρωσία αντιστάθηκε σε μια επέμβαση της Δύσης «επειδή γνωρίζουμε ότι η Συρία είναι ένα περίπλοκο πολυθρησκευτικό κράτος και επειδή γνωρίζουμε ότι ορισμένοι από αυτούς που θέλουν στρατιωτική επέμβαση θέλουν να καταστρέψουν το κράτος αυτό και να μετατρέψουν τη Συρία σε ένα πεδίο μάχης για κυριαρχία στον Ισλαμικό κόσμο». (A.P. Μόσχα 9 Ιουν 2012)

«Χασάπηδες», αποκαλούν οι αμερικανοί πολιτικοί και τα μέσα ενημέρωσης τους ηγεμόνες της Συρίας, αποδεχόμενοι με πίστη τις αναφορές από την αντιπολίτευση της Συρίας – και από μέλη της Αλ-Κάιντα – ότι οι δυνάμεις του Άσαντ σφαγιάζουν αμάχους στη Χούλα και στο al-Qubair. Αλλά ποιος έκανε πραγματικά αυτές τις τρομερές πράξεις; Τα μέσα ενημέρωσης έχουν »

αποδεχθεί μέχρι πρόσφατα τους ισχυρισμούς της αντιπολίτευσης άκριτα.

Τα 20,5 εκατ. της Συρίας δεν κυβερνώνται από έναν τρελό σαν τον Καντάφι. Ο Άσαντ υποστηρίζεται σθεναρά στη Δαμασκό και στο Χαλέπι, τις μεγαλύτερες πόλεις της Συρίας, καθώς και σε περιοχές αλαουιτών. Μια δημοσκόπηση που διενεργήθηκε το Φεβρουάριο από υπηρεσία του Κατάρ, με χρήματα από υποστηρικτές κατά του Άσαντ, κατέληξε στο συμπέρασμα πως το καθεστώς Άσαντ απολαμβάνει το 55% της λαϊκής υποστήριξης – όχι για τις αρετές του, αλλά επειδή οι άνθρωποι ανησυχούν ότι μια άλλη κυβέρνηση θα είναι χειρότερη.

Εν μέσω ύφεσης σε ΗΠΑ και Ευρώπη, γιατί προκαλούν εντάσεις στη Συρία, όπου η δυτική παρέμβαση θα μπορούσε να προκαλέσει ένα νέο Ψυχρό Πόλεμο; Η Κίνα και η Ρωσία φοβούμενες μια μεγάλη σύγκρουση αρνήθηκαν να υπακούσουν στις αντι-Άσαντ κινήσεις της Δύσης. Ένας πόλεμος στη Συρία θα μπορούσε να πυροδοτήσει , επίσης, έναν περιφερειακό και θρησκευτικό πόλεμο: Σαουδική Αραβία και Κατάρ έναντι του Ιράν· σουνίτες εναντίον σιιτών.

Τι πρέπει να κάνει η Δύση για να σταματήσει τη συνεχιζόμενη βία σε βάρος πολιτών; Η Mary Dejevsky του Independent αποκάλεσε «εντελώς ανειλικρινείς τις ΗΠΑ και τη Βρετανία που ζητούν την ανάληψη δράσης στη Συρία και κατηγορούν τη Ρωσία ως εμπόδιο». Το Σχέδιο του Κόφι Ανάν για τον τερματισμό της βίας μεταξύ των δυνάμεων του Άσαντ και των μαχητών της αντιπολίτευσης, σημειώνει, δεν σταμάτησε τις σφαγές. Αλλά ποιος έκανε αυτές τις τρομερές πράξεις; Ο Άσαντ κατηγορεί τους «τρομοκράτες»· οι εχθροί του κατηγορούν τον Άσαντ. («The Euro crisis will look like a walk in the park if Syria explodes», Η κρίση του ευρώ θα μοιάζει με περίπατο στο πάρκο, αν η Συρία εκραγεί, 8 Ιουνίου)

Η εφημερίδα Frankfurter Allegemeine Zeitung (FAZ) κατηγόρησε τις σουνίτικες δυνάμεις κατά του Άσαντ επειδή όλα σχεδόν τα θύματα προέρχονται «από τις κοινότητες των αλαουιτών και των σιιτών». Η γερμανική εφημερίδα αναφέρει ότι **«οι** δράστες κινηματογράφησαν στη συνέχεια τα θύματά τους και, σε βίντεο που ανέβασαν στο διαδίκτυο τα παρουσιάζουν ως σουνίτες θύματα του καθεστώτος».
(http://www.informationclearinghouse.info/article31544.htm)

Ο Patrick Seale προτείνει στη Δύση να «ενώσει τις δυνάμεις της με τη Ρωσία και την Κίνα», να πιέσει «και τις δύο πλευρές να σταματήσουν να πολεμούν και να προσέλθουν στο τραπέζι των συζητήσεων». «Η Διπλωματία, παρά ο πόλεμος , είναι ο μόνος τρόπος για να διατηρηθεί ό,τι έχει απομείνει από τη Συρία για τους ταλαιπωρημένους πολίτες της».
(http://www.middle-east-online.com/english/?id=52788)
Ίσως μετά από τις εκλογές στις ΗΠΑ;

Ο Saul Landau είναι δημοσιογράφος, κινηματογραφιστής και σχολιαστής. Είναι ομότιμος καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Πομόνα. Είναι συνεργάτης του Institute for Policy Studies.

Θεωρίες Αυτοοργάνωσης Β' ΜΕΡΟΣ

Χρήστος Γραμματικός - Αντώνης Μπρούμας

Στο Α΄ μέρος είχαμε την ευκαιρία να κάνουμε μια εισαγωγή στην έννοια της αυτοοργάνωσης, μιλήσαμε για την αυτοοργάνωση στη φύση και για την κυβερνητική. Τέλος έγινε μια σύντομη αναφορά στις συντηρητικές θεωρίες οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης. Στο Β΄ μέρος θα αναφερθούμε συνοπτικά στη θεωρία του χάους, θα προσπαθήσουμε να βάλουμε τις βάσεις για μια κριτική θεωρία κοινωνικής αυτοοργάνωσης και θα καταλήξουμε στην αυτοθέσμιση ως πρακτική της κοινωνικής αυτοοργάνωσης.

vi. Αυτοοργάνωση στη Φύση : Η Θεωρία του Χάους

Η λεγόμενη θεωρία του χάους είναι ουσιαστικά ο κλάδος εκείνος των μαθηματικών που μελετά τη συμπεριφορά ορισμένων μη γραμμικών δυναμικών συστημάτων, τα οποία περιγράφουν κάποια φυσικά μοντέλα. Με απλά λόγια μπορούμε να πούμε ότι με τον όρο "χάος" εννοούμε την εμφάνιση τυχαιότητας σε ντετερμινιστικά - νομοτελειακά συστήματα. Για να καταλάβουμε καλύτερα την χαοτική συμπεριφορά ενός συστήματος, πρέπει να δούμε πρώτα ποιες είναι οι πιθανές πορείες που μπορεί να ακολουθήσει. Ένα μη γραμμικό δυναμικό σύστημα μπορεί, σε γενικές γραμμές, να παρουσιάζει μία ή περισσότερες από τις παρακάτω συμπεριφορές :

- να καταλήγει σε ηρεμία (ακινησία),
- να επεκτείνεται συνεχώς (αν το σύστημα δεν είναι φραγμένο) - η συμπεριφορά αυτή περιγράφεται μερικές φορές ως «έκρηξη»,
- να έχει περιοδική συμπεριφορά,
- να έχει ημιπεριοδική συμπεριφορά,
- να έχει "χαοτική" συμπεριφορά.

Το πώς θα συμπεριφερθεί το σύστημα εξαρτάται από την αρχική του κατάσταση και τις τιμές των παραμέτρων του μοντέλου. Εάν λοιπόν το σύστημα έχει μία από τις πρώτες συμπεριφορές, τότε είναι ένα σύστημα που μπορούμε να προβλέψουμε νομοτελειακά ακριβώς τι πρόκειται να συμβεί στην εξέλιξή του. Κάποια συστήματα όμως εισέρχονται σε μία κατάσταση όπου από εκεί και πέρα είναι αδύνατο να μπορέσουμε να πούμε πώς θα εξελιχτούν και λέμε τότε ότι το σύστημα έχει "χαοτική" συμπεριφορά. Αυτή η συμπεριφορά είναι σύνθετη και τη χαρακτηρίζει η πολυπλοκότητα, ενώ είναι μη περιοδική και έχει δώσει και το όνομά της στη θεωρία. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η ευαίσθητη εξάρτηση από τις αρχικές συνθήκες, με την έννοια ότι ελάχιστες μεταβολές στις αρχικές συνθήκες του συστήματος μπορεί να προκαλέσουν μη αναμενόμενη και μη προβλέψιμη εξέλιξη του συστήματος. Το φαινόμενο αυτό είναι ευρέως γνωστό και ως "φαινόμενο της πεταλούδας" στο οποίο μία πολύ μικρή μεταβολή στις αρχικές συνθήκες (π.χ. η αλλαγή που φέρνει το πέταγμα μιας πεταλούδας στην ατμόσφαιρα πάνω από την Αθήνα) μπορεί να αλλάξει σε τεράστιο βαθμό αυτό που θα περιμέναμε σαν «αιτιοκρατική» εξέλιξη του συστήματος (και να προκαλέσει μία καταιγίδα στο Τόκυο).

Τα μαθηματικά της θεωρίας του χάους εφαρμόζονται σε πολλούς τομείς, όπως στην μοντελοποίηση ατμοσφαιρικών μαζών, στις κινήσεις ουράνιων σωμάτων, σε οικονομικά συστήματα, στην εξέλιξη-μεταβολή των πληθυσμών κτλ. Η θεωρία του χάους μαζί με άλλους επιστημονικούς τομείς που αναπτύχθηκαν κυρίως κατά τον 20ο αιώνα (όπως η Κβαντομηχανική, η Θεωρία Πολυπλοκότητας κτλ.) αποτελούν το πέρασμα από το αιτιοκρατικό Νευτώνειο «σύμπαν», που ήταν κυρίαρχο έως τα τέλη του 19ου αιώνα, σε μια νέα θεώρηση των πραγμάτων πιο πολυσύνθετη και με διαφορετική φιλοσοφική βάση.

vii. Βάσεις για μια Κριτική Θεωρία Κοινωνικής Αυτοοργάνωσης

- Δίκτυα έναντι Συστημάτων

Η έννοια του συστήματος για την περιγραφή όλων των κοινωνικών φαινομένων δεν είναι δόκιμη γιατί (α) προϋποθέτει την ένταξη όλων των επιμέρους κοινωνικών στοιχείων με ίδια χαρακτηριστικά σε ένα συστηματικό όλο και (β) αποκρύπτει την ύπαρξη αντιθέσεων, αντιφάσεων και αντιστάσεων εντός του κοινωνικού ή στη χειρότερη τις θεωρεί εχθρικά και ξένα στοιχεία. Μολονότι σε κάθε νοητή κοινωνική κατάσταση η δημιουργία ισορροπιών και ο συσχετισμός μεταξύ των επιμέρους στοιχείων είναι αναπόφευκτος, το κάθε συλλογικό υποκείμενο δράσης δεν ομοιάζει με σύστημα. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι γραφειοκρατικοί σχηματισμοί, είτε πρόκειται για το κράτος είτε για τις καπιταλιστικές επιχειρήσεις είτε για άλλες αποκρυσταλλώσεις εξουσίας, αποτελούν συστήματα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για τα κοινωνικά κινήματα, τα οποία περισσότερο ομοιάζουν με δίκτυα, τα οποία αναπτύσσονται παράλληλα ή/και ανταγωνιστικά μεταξύ τους.

- Ο Άνθρωπος στο Κέντρο της Κοινωνικής Αλλαγής

Η ριζοσπαστική κοινωνική αλλαγή συμβαίνει όταν μετασχηματίζονται »

κοινωνικές σχέσεις στην κατεύθυνση της κοινωνικής απελευθέρωσης. Ο μετασχηματισμός αυτός εκπορεύεται από τη δράση των ανθρώπων, όταν αυτοί δρουν αυτόνομα, αυτοοργανώνονται μεταξύ τους και συγκροτούν συλλογικά υποκείμενα δράσης.

- Το Άτομο σε Αλληλεπίδραση με τις Δομές / Θεσμούς

Οι κοινωνικές δομές έχουν δύο όψεις. Αφενός ενδυναμώνουν τα άτομα και τα συλλογικά υποκείμενα και αφετέρου θέτουν το πλαίσιο της δράσης τους, δηλαδή τα περιορίζουν. Τα συλλογικά υποκείμενα δράσης, που συγκροτούνται από αυτόνομα άτομα με στόχο τη ριζοσπαστική κοινωνική αλλαγή, έχουν ανάγκη από δομές, προκειμένου να αυτοαναπαράγονται και να διευρύνουν την οργανωτική τους ικανότητα. Οι δομές αυτές πρέπει όμως να είναι σε ευέλικτη αλληλεπίδραση με τα άτομα που τις απαρτίζουν, ώστε να λειτουργούν για την ενδυνάμωσή τους, μεταβάλλοντας το πλαίσιο δράσης των ατόμων ανάλογα με τη βούληση και τις ανάγκες τους.

- Αυτοαναπαραγωγή της Οικονομίας μέσα από τη Συνεργασία & Αρμονικός Μεταβολισμός με τη Φύση

Η αυτοαναπαραγωγή της οικονομικής σφαίρας είναι απαραίτητη για την αξιοπρεπή διαβίωση. Μία αναπαραγωγή με βάση τον ανταγωνισμό κρίνεται απορριπτέα εξαιτίας της συγκεντροποίησης εξουσίας, που συνεπάγεται. Επομένως, κεντρικό χαρακτηριστικό μίας εναλλακτικής οικονομικής αυτοοργάνωσης και αυτοαναπαραγωγής θα πρέπει να είναι η συνεργασία μεταξύ των μερών της. Επιπλέον, η οικονομία αποτελεί την δραστηριότητα, όπου συντελείται ο μεταβολισμός των ανθρώπινων κοινωνιών με το φυσικό τους περιβάλλον. Βασικός στόχος είναι ο μεταβολισμός αυτός να είναι αρμονικός.

- Αυτοαναπαραγωγή της Πολιτικής μέσα από την Άμεση Δημοκρατία

Σε αντίθεση με τη φύση ο άνθρωπος έχει σε κάποιο βαθμό συνείδηση του εαυτού του και του κόσμου καθώς και τη δυνατότητα να καταρτίζει και να επιδιώκει μακρόπνοους στόχους. Επομένως, οι κανόνες που διέπουν από τη μία τη φύση ή τη λειτουργία των έμβιων όντων και, από την άλλη, την κοινωνική ζωή είναι διαφορετικοί, με τους δεύτερους να είναι αναγκαστικά αποτέλεσμα είτε δημοκρατικής συμφωνίας είτε άνωθεν επιβολής αλλά πάντως όχι αυθορμητισμού, που κάτω από το πέπλο μίας ταύτισης του ανθρώπου ως μηχανής υποκρύπτει σαφείς σχέσεις κυριαρχίας. Καθώς η αυτοαναπαραγωγή της πολιτικής σφαίρας είναι απαραίτητη για την κοινωνική συμβίωση, ενώ μία αναπαραγωγή με βάση την κυριαρχία κρίνεται απορριπτέα, κεντρικό χαρακτηριστικό μίας εναλλακτικής πολιτικής αυτοοργάνωσης και αυτοαναπαραγωγής δεν μπορεί παρά να είναι η άμεση δημοκρατία ως μοναδική εγγύηση για την ισότιμη μεταχείριση και συμμετοχή των ανθρώπων στη λήψη των αποφάσεων και στην χρήση των κοινωνικών πόρων.

viii. Αυτοθέσμιση : Η Πρακτική της Κοινωνικής Αυτοοργάνωσης

Μετά από όλα αυτά τι μπορεί να αποτελεί η αυτοοργάνωση στην πράξη για τα κινήματα και την κοινωνία; Και πώς μπορούμε να επεξεργαστούμε και να αναστοχαστούμε τους κοινωνικούς μας αγώνες, ώστε να βελτιώσουμε τη θέση μας στον κοινωνικό ανταγωνισμό και να ερχόμαστε εγγύτερα στον στόχο της κοινωνικής απελευθέρωσης;

Είναι σαφές ότι για να μην καθίσταται η αυτοοργάνωση κενή νοήματος και πράξης, τα κινήματά μας οφείλουν να βρίσκονται σε θέση να αυτοαναπαράγονται και να διευρύνονται μέσα από ριζικά δημοκρατικές θεσμίσεις / δομές αυτόνομα από κράτος και κεφάλαιο. Είναι στο χέρι μας να φανταζόμαστε και να πραγματώνουμε τέτοιες θεσμίσεις, δίνοντας κάθε φορά συγκεκριμένες απαντήσεις στη διαλεκτική σχέση κοινωνικοποιημένου ατόμου – κοινωνικής θέσμισης όλο και εγγύτερα στις επιθυμίες και στις ανάγκες μας. Σήμερα περισσότερο από ποτέ καμία ιδεολογία δεν θα μας προσφέρει ασφαλές καταφύγιο, γιατί μόνο εμείς οι ίδιοι συλλογικά θα μπορέσουμε να αλλάξουμε τα πράγματα. Εκεί έξω είναι η έρημος του πραγματικού, εκεί έξω και η έρημος της ελευθερίας.

Βιβλιογραφία

Fuchs Christian (2004). The antagonistic self-organization of modern society. Studies in Political Economy 73:183–209.
Giddens Anthony (1984). The constitution of society. Outline of the theory of structuration. Cambridge : Polity Press.
Hayek Fiedrich v. (1988). The fatal conceit: The errors of socialism: Collected works, vol. 1. London : Routledge.
Luhmann Niklas (1995). Social systems. Stanford, CA: Stanford University Press.
Mann Michael (1986/1993). The Sources of Social Power: Volumes 1 & 2, Cambridge University Press.
Maturana, Humberto, and Francisco Varela (1992). The tree of knowledge: The biological roots of human understanding. Boston: Shambhala.
Wiener Norbert (1948). Cybernetics or control and communication in the animal and the machine. Cambridge: MIT Press.

Ένα χρονικό: Ό,τι Λάμπει δεν είναι Χρυσός

ΤΟΠΟΣ: ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012

Μετά την ανάρτηση στο διαδίκτυο από το επίσημο φερέφωνο της εταιρείας Ελληνικός Χρυσός, τους «Πολίτες Αριστοτέλη», του κειμένου «ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΣ ΜΙΛΗΣΤΕ Ή ΚΑΘΗΣΤΕ ΣΤ΄ΑΥΓΑ ΣΑΣ…», οι ας πούμε εργαζόμενοι εφάρμοσαν κατά γράμμα αυτά που τους έμαθε η εταιρεία τους: να απαντάνε με έργα και όχι με λόγια και φλυαρίες. Έτσι, μετά την ανακοίνωση και δημοσίευση της Προσωρινής Διαταγής Ε.Δ 308/2012 του Ε΄ τμήματος του ΣΤΕ την Παρασκευή 29/6/12, που αναστέλλει προσωρινά τις υλοτομικές δραστηριότητες στις Σκουριές και υπό την απειλή της άμεσης απόλυσης, ανέλαβαν δράση.

Γύρω στις 2.30 μ.μ. 50 περίπου «εργαζόμενοι» ξεχύθηκαν ωρυόμενοι στους δρόμους της Μ. Παναγίας και άρχισαν να καταστρέφουν και να αποκαθηλώνουν οτιδήποτε είχε σχέση με την αντίδραση/αντίσταση στο επενδυτικό σχέδιο της Ελληνικός Χρυσός (αφίσες, πανό, μαύρες σημαίες στην είσοδο του χωριού κλπ). Η μέθη και η εκβιαστική παρότρυνση της εταιρείας τους ώθησε όπως ήταν αναμενόμενο σε πραγματικές ακρότητες. Ακρότητες όπως ο ξυλοδαρμός δύο γυναικών. Χτυπήματα και βρισιές γιατί εναντιώθηκαν στο άθλιο σύστημα που αυτοί και οι εργοδότες τους θέλουν να επιβάλλουν ως ανάπτυξη. Το μόνο παράδοξο(;) της θλιβερής αυτής ιστορίας είναι το γεγονός ότι οι παλικαράδες της εταιρείας ξυλοκόπησαν τις δυο συντρόφισσες ενώ αρκέστηκαν μόνο σε ύβρεις και σπρωξίματα προς τους άνδρες συντρόφους που συνάντησαν. Το

πλέον θλιβερό της υπόθεσης παραμένει όμως η δημόσια ομολογία τους ότι προτίθενται να κάψουν το ίδιο το χωριό τους αρχής γενομένης από τα σπίτια των αντιδρώντων αν απειληθεί το μεροκάματό τους.

ΠΙΣΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ενημέρωση από την Επιτροπή αλληλεγγύης στη Χαλκιδική Προπύλαια, Τρίτη 5 Ιουνίου 2012

Από μέρους της επιτροπής αλληλεγγύης, σας καλωσορίζουμε στη σημερινή κινητοποίηση, την οποία θέλουμε να ξεκινήσουμε με λίγα λόγια για τον πυρήνα του προβλήματος, που δεν είναι άλλος από τις σχεδιαζόμενες εξορύξεις χρυσού στη Β. Ελλάδα και, ειδικότερα, στη Χαλκιδική.
Το να προσπαθήσουμε να απαριθμήσουμε τους λόγους για τους οποίους μπορεί να βρισκόμαστε σήμερα εδώ είναι, μάλλον, παρακινδυνευμένο. Μπορεί και αχρείαστο, αφού ο καθένας-μία από μας έχει τους δικούς του-της κώδικες αξιών και τις δικές του-της κοινωνικές ή άλλου είδους ευαισθησίες και ερεθίσματα. Θα περιοριστούμε, απλά, σε αυτό που θεωρούμε κοινό τόπο όλων μας, πέρα από τον προφανή λόγο της εκδίκασης της υπόθεσης στο ΣτΕ, την Τετάρτη 5 Ιουνίου: στο ότι, δηλαδή, η δραστηριοποίηση των ίδιων των πολιτών και των συλλογικοτήτων τους είναι αποφασιστικός και αναντικατάστατος παράγοντας για μια θετική έκβαση και στην υπόθεση των εξορύξεων χρυσού στη Χαλκιδική και σε όλα τα άλλα ανοιχτά μέτωπα.

Σε μια περίοδο, στην οποία η προσοχή μεγάλου μέρους της κοινωνίας μας είναι στραμμένη, αποκλειστικά, στις εξελίξεις στην κεντρική πολιτική σκηνή, έχοντας εναποθέσεις τις ελπίδες της σε αυτό ή στο άλλο εκλογικό αποτέλεσμα, είναι νομίζουμε σημαντικό να υπενθυμίζουμε, με πράξεις και όχι με λόγια, την αξία και τη χρησιμότητα της αυτενέργειας της κοινωνίας, των αμεσοδημοκρατικών διαδικασιών και της ύπαρξης και ενίσχυσης μεγάλων κοινωνικών κινημάτων, χωρίς τα οποία καμιά σοβαρή αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό, από όποια σκοπιά κι αν τη βλέπει κανείς, δεν θα μπορεί να θεωρηθεί ασφαλής και δεδομένη.
Θα πρέπει, ωστόσο, να αναγνωρίσουμε ότι, από μόνος του, αυτός ο λόγος δεν είναι αρκετός να εξηγήσει γιατί μια από τις λίγες αντίστοιχες κινητοποιήσεις αυτής της περιόδου στην Αττική έχει σαν αντικείμενο τις εξορύξεις χρυσού στη Χαλκιδική, αν δεν φωτίσουμε και τις ιδιαίτερες πτυχές αυτής της υπόθεσης:

1. Η πρώτη πτυχή συνδέεται με αυτό που έχει καταχωρηθεί στην κοινή συνείδηση της κοινωνίας μας σαν βασικό στοιχείο των πολιτικών του μνημονίου, δηλαδή, τη μαζική και εκτεταμένη εκχώρηση δημόσιας περιουσίας και δημόσιων φυσικών πόρων στο κεφάλαιο και, μάλιστα, κοψοχρονιά. Και συνδέεται δικαίως, αφού οι επενδύσεις χρυσού στη Χαλκιδική υπήρξαν ο προάγγελος αυτής της πολιτικής, με την αρχική παραχώρηση στην TVX gold δυο δεκαετίες πριν, αλλά και η πιο κραυγαλέα από όλες τις περιπτώσεις, και τις σημερινές (Ελληνικό, πρόγραμμα «Ήλιος» κλπ.). Λέμε συνειδητά η πιο κραυγαλέα, γιατί πρόκειται για μια δραστηριότητα με ελάχιστη κοινωνική χρησιμότητα (σε ότι αφορά στο κύριο προϊόν που παράγεται, δηλαδή το χρυσό), γιατί το τίμημα της παραχώρησης ήταν ευτελές και γιατί τα προσδοκώμενα οφέλη των επενδυτών είναι τεράστια. Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ορισμένα ποσά, που χαρακτηρίζουν τη δεύτερη φάση της παραχώρησης, στις αρχές του 2004, στον όμιλο Μπόμπολα και τους κατά καιρούς Καναδούς συνεταίρους του: η παραχώρηση της μεταλλευτικής εκμετάλλευσης έγινε για 11.000.000 €, έξι μήνες μετά η αγοραία αξία τους υπολογίστηκε σε 408.000.000 €, σήμερα εκτιμάται σε πάνω από 2 δις €, η αξία του απολήψιμου χρυσού και του αργύρου προσεγγίζει τα 15 δις €, ενώ τα προσδοκώμενα κέρδη υπολογίζεται ότι θα ξεπεράσουν τα 7 δις €.

2. Η δεύτερη πτυχή συνδέεται με τη γάγγραινα της οργανικής διαπλοκής του κράτους και της εξουσίας με τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, που στην προκειμένη περίπτωση εκφράζεται με τη μόνιμη εμπλοκή του ομίλου Μπόμπολα σε κάθε οικονομική δραστηριότητα μεγάλης κλίμακας, με τον σκανδαλώδη τρόπο παραχώρησης, που έμεινε στην ιστορία σαν ο νόμος Πάχτα, με τις εγκρίσεις διάτρητων περιβαλλοντικών μελετών, σε συνθήκες μη διαλόγου με την τοπική κοινωνία και αγνοώντας προκλητικά τον τεκμηριωμένο επιστημονικό αντίλογο, και, τέλος, με την προσπάθεια ελέγχου και χειραγώγησης της τοπικής κοινωνίας, μέσω των θλιβερών ενεργούμενών τους, που νέμονται θώκους, όπως ο θλιβερός Πάχτας στο δήμο Αριστοτέλη.

3. Η τρίτη πτυχή συνδέεται με το μέγεθος της περιβαλλοντικής και οικονομικής καταστροφής που προδιαγράφεται. Δεν είναι της ώρας μια αναλυτική παρουσίασή τους. Αρκεί να αναφέρουμε μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία:
• 317.000 στρέμματα η έκταση της μεταλλευτικής παραχώρησης, από

τα οποία 4.100 στρέμματα η δασική έκταση της άμεσης επέμβασης, δηλαδή της καταστροφής
• επιφανειακή εξόρυξη στις Σκουριές διαμέτρου 2 χλμ. και βάθους 500 μέτρων
• αποστράγγιση της περιοχής εξόρυξης με γεωτρήσεις, που θα φτάνουν τα 100 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, με προφανείς κινδύνους στην υδροδότηση μεγάλου μέρους της Χαλκιδικής και υφαλμύρωσης των νερών
• τεράστια τέλματα χημικής επεξεργασίας, με ορατό τον κίνδυνο χρήσης κυανιούχων ενώσεων και τοξίνωσης των υπόγειων υδροφορέων
• τεράστια κατανάλωση νερού στα εργοστάσια επεξεργασίας
• ανεξέλεγκτη ροή μεγάλης ποσότητας των όξινων απορροών των μεταλλείων
• τεράστιες ποσότητες αέριων ρύπων
• εκατομμύρια τόνοι επικίνδυνων στερεών αποβλήτων
• ρύπανση της θάλασσας από τη διοχέτευση υπολειμμάτων και τη διαδικασία φόρτωσης στερεών και υγρών φορτίων

Κάποιοι τοπικοί μικροπαράγοντες, και αυτό δεν συμβαίνει μόνο στη Χαλκιδική, νομίζουν ότι τέτοια ζητήματα μπορούν να τα διαχειρίζονται μόνοι τους, με την επίκληση της ψήφου που έλαβαν στις τοπικές ή τις περιφερειακές εκλογές. Από σκοπιμότητα, από άγνοια ή επειδή αυτές είναι οι επιδιώξεις των αφεντικών τους κρύβουν τον οικουμενικό χαρακτήρα που έχει η προστασία του περιβάλλοντος και της ζωής των ανθρώπων, απέναντι στην εκτατική λογική ενός συγκεκριμένου τρόπου ανάπτυξης, που έχει οδηγήσει την ανθρωπότητα στα όριά της και προδιαγράφει στο ορατό μέλλον την εξάντληση των φυσικών αποθεμάτων του πλανήτη. Στην προκειμένη περίπτωση κρύβουν ότι σχεδιάζονται εξορύξεις, στα επόμενα 15-20 χρόνια, της τάξης των 200.000.000 τόνων, όταν από την αρχαιότητα μέχρι τώρα οι εξορύξεις στη Χαλκιδική δεν ξεπερνούν τα 30.000.000 τόνους και, μάλιστα, τα 20.000.000 από αυτές χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1920. Είναι »

μακριά νυχτωμένοι όσοι πιστεύουν ότι θα αφήσουμε στα χέρια του κάθε Πάχτα το μέλλον της Χαλκιδικής ή, μιλώντας για την Αττική, το μέλλον του Ελληνικού, των ορεινών όγκων της, της Φυλής και της Δυτικής Αττικής.

4. Η τέταρτη πτυχή συνδέεται με το κοινό μοτίβο κάθε τέτοιας εγκληματικής επέμβασης, που δεν είναι άλλο από το πλαστό επιχείρημα των θέσεων εργασίας. Επικαλούνται μια επισφαλή, δηλαδή, προσωρινή και συγκεκριμένου χρονικού ορίζοντα απασχόληση, σε συνθήκες επικινδυνότητας και εργασιακής υπερεκμετάλλευσης ορισμένων εκατοντάδων κατοίκων της περιοχής, κρύβοντας τη συρρίκνωση κάθε άλλης ήπιας οικονομικής – παραγωγικής δραστηριότητας και απώλεια θέσεων εργασίας, που θα είναι μόνιμα παρούσα μετά τη λήξη των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων. Για να επιβεβαιωθεί η ρήση ότι το μέλλον που προδιαγράφεται είναι αυτό των φτωχών ανθρώπων σε ένα κατεστραμμένο περιβάλλον.

5. Υπάρχει και μια πέμπτη πτυχή, που, συνήθως, την αγνοούμε: είναι αυτή της πλήρους διάρρηξης των κοινωνικών σχέσεων και της επικράτησης ενός «ανθρωποφαγικού» κλίματος, χαρακτηριστικό στοιχείο κάθε περιοχής, στην οποία το ρόλο του ρυθμιστή των όρων της κοινωνικής συμβίωσης τον έχουν αναλάβει τα μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα, που συμπεριφέρονται σαν πάτρωνες. Όποιος-α έχει την παραμικρή αμφιβολία, ας κάνει μια επίσκεψη στις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, ή στην Αντίκυρα της Βοιωτίας (στο φέουδο του ομίλου Μυτιληναίου) ή στη Λάρυμνα (με τη ΛΑΡΚΟ) κλπ. Οι κάτοικοι της Χαλκιδικής έχουν τέτοιες εμπειρίες, από παλιότερους μεγάλους αγώνες, τις οποίες ανανέωσαν πρόσφατα με τη χρησιμοποίηση από την εταιρεία των τωρινών και των μελλοντικών εργαζομένων σε αυτήν, σαν δύναμης καταστολής απέναντι στην αντίσταση των συμπατριωτών τους. Από τη μεριά μας, το ίδιο κάνουν φυσικά και οι κάτοικοι της Χαλκιδικής, αρνούμαστε να γίνουμε μέρος σεναρίων κοινωνικού κανιβαλισμού και εστιάζουμε σταθερά εκεί που βρίσκεται η αιτία του προβλήματος, που δεν άλλη από την απληστία και την ασυδοσία του κεφαλαίου και τις υποστηρικτικές ενέργειες των πολιτικών του εκπροσώπων.

Δεν νομίζουμε ότι χρειάζονται περισσότερα για να διακρίνει κανείς-μία το νήμα που συνδέει τα όσα διαδραματίζονται στη Χαλκιδική με τα όσα συμβαίνουν δίπλα μας: από την εκποίηση του Ελληνικού, μέχρι τα φωτοβολταϊκά της εκκλησίας στην Πεντέλη – από τους αυτοκινητόδρομους στον Υμηττό, μέχρι τη σταδιακή καταβρόχθιση της Πάρνηθας – από την κατασκευή νέων ΧΥΤΑ στο Γραμματικό και την Κερατέα, μέχρι την πλήρως τοξινωμένη Φυλή και τα νέα έργα εργοστάσια διαχείρισης και καύσης απορριμμάτων – από την τερατώδη επέκταση των διυλιστηρίων στην Ελευσίνα, μέχρι την επιδίωξη κατασκευής χώρου επικίνδυνων αποβλήτων στο Μελετάνι – από …, μέχρι εκεί που δεν έχει τέλος.

Γι' αυτό και η συγκρότηση της επιτροπής αλληλεγγύης στη Χαλκιδική δεν είναι μια πράξη «αλληλέγγυων από συνήθεια», ούτε γίνεται με όρους τηλεοπτικής έκφρασης συμπάθειας. Αντίθετα, είναι μια συνειδητή επιλογή πολιτών, που μετέχουν ενεργά σε μια σειρά κινηματικές διαδικασίες, να συστρατευτούμε, ουσιαστικά και με έργα, με όλες εκείνες τις πρωτοβουλίες που σηματοδοτούν την ενεργή αντίσταση σε ένα μοντέλο χρεωκοπημένο. Να συνενώσουμε δυνάμεις, μεγαλώνοντας την αποτελεσματικότητά μας και να αναζητήσουμε τις βαθύτερες αιτίες των προβλημάτων και των κοινωνικών αιτιών τους, που μας οδηγούν στις καθημερινές μας δράσεις.
Από αυτή την άποψη, δεν πρόκειται για μια ευκαιριακή πρωτοβουλία, που θα εξαντληθεί στην αυριανή διαμαρτυρία στο ΣτΕ για την απαγόρευση εκτέλεσης εργασιών, ούτε και σε όσες ακολουθήσουν, με αφορμή τη συζήτηση της κύριας προσφυγής. Θα συνεχιστεί, όσο ο αγώνας αυτός συνεχίζεται και μέχρι να οδηγηθεί σε λύση αντίστοιχη των προσδοκιών των κατοίκων και όλων μας. Από την άλλη δεν είναι δεδομένη, όσο δεν στηρίζεται από τη ενεργή συμμετοχή όλων μας, στην οποία σας καλούμε, ώστε να δώσουμε από ακόμα καλύτερη θέση τους αγώνες που μας περιμένουν.
Κλείνουμε, εκφράζοντας για άλλη μια φορά την υποστήριξή μας στον αγώνα των κατοίκων της Χαλκιδικής και με το σύνθημα που εκφράζει τόσο απλά και κατανοητά το βαθύτερο περιεχόμενό του: ενάντια στης φύσης τη λεηλασία, αγώνας για τη γη και την ελευθερία.

Πηγή: http://proevla.blogspot.gr

Συνέντευξη του Antonio Casilli στο DLN

Ο Antonio A. Casilli είναι αναπληρωτής καθηγητής των Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Σπουδών στο ParisTech (Ιδρυμα Τεχνολογίας του Παρισιού) και ερευνητής Κοινωνιολογίας στο Edgar Morin Centre, Σχολή Ανωτάτων Σπουδών στις Κοινωνικές Επιστήμες (EHESS, Παρίσι). Είναι ο συγγραφέας του Les liaisons numériques (Ed. du Seuil, 2010). Αρθρογραφεί στο BodySpaceSociety, τουϊτάρει ως @bodyspacesoc, και είναι τακτικός σχολιαστής στο Radio France Culture. Συναντήσαμε τον Antonio στα περιθώρια του διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου "The New Sensorium", που έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 20 – 21 Απριλίου 2012.
Πηγή: http://dln.gr/2012/06/12/antonio_casilli/

DLN : Εχετε εργαστεί πολύ σε διαμεσολάβηση επικοινωνίας ανθρώπου-υπολογιστών…

Α: Εχω σπουδάσει Κοινωνιολογία των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Αλλά κυρίως έχω εστιάσει στην διαμεσολαβούμενη από Η/Υ σωματοποίηση. Μελετάω τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι επικοινωνούν μέσα από την αλληλεπίδραση της φυσικής παρουσίας και των τεχνολογικών διεπαφών. Από την αρχή της σταδιοδρομίας μου έχω αναμφισβήτητα δείξει ενδιαφέρον για την πολιτική διάσταση αυτής της διαδικασίας. Το πρώτο μου βιβλίο "La Fabrica Libertina" ["Το Διεφθαρμένο Εργοστάσιο"] (Ρώμη, εκδόσεις Manifestolibri, 1997) ήταν ένα καλό παράδειγμα αυτού του ενδιαφέροντος. Πώς μπορούμε να ξαναερμηνεύσουμε τις κλασικές μαρξιστικές έννοιες όπως: εκμετάλλευση, συσσώρευση, εμπορευματικός φετιχισμός από την οπτική της διαμεσολάβησης των υπολογιστών; Μετά από αυτό μελέτησα την επικοινωνιακή βία στο χώρο εργασίας για το δεύτερο βιβλίο μου "Stop Mobbing" ["Τέρμα στην Παρενόχληση"] (Ρώμη, εκδόσεις Derive Approdi).

DLN : Πείτε μας για το πιο πρόσφατο έργο σας σε ζητήματα ανθρώπινης κοινωνικής επαφής; Οι ΤΠΕ τελικά μας αποξενώνουν ή μας φέρνουν πιο κοντά; Ποια είναι η επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε αυτό;

Α: Ξεκινώντας από αυτήν την οπτική, το τελευταίο βιβλίο μου "Les liaisons numériques. Vers une nouvelle sociabilité?" [Digital relationships. Towards a new sociability?] (Paris, Editions du Seuil, 2010) παρέχει μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση. Η βασική ιδέα είναι ότι κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 και τη δεκαετία του 2000, έχουμε εκτεθεί σε μια σειρά ανυπόστατων ισχυρισμών σχετικά με την εικαζόμενη αρνητική επίδραση της τεχνολογίας στην κοινωνική συνοχή. Ο παγκόσμιος ιστός έχει κατηγορηθεί ότι παρουσιάζει μια ψευδή αίσθηση της κοινότητας και ότι τελικά μας αποξενώνει από τον περίγυρο. Γάλλοι θεωρητικοί, όπως ο Jean Baudrillard και Paul Virilio, ή εξέχοντες πολιτικοί επιστήμονες όπως ο Robert Putnam, επιμένουν στο εξής σημείο: οι κοινωνικοί δεσμοί έχουν σπάσει λόγω των ηλεκτρονικών μέσων. Αλλά αν κοιτάξουμε αυτό το θέμα λεπτομερώς, ανακαλύπτουμε ότι ο παγκόσμιος ιστός είναι μόνο ένα εργαλείο που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν ώστε να οικοδομήσουν εξειδικευμένες στρατηγικές για την ενίσχυση της κοινωνικής τους ύπαρξης. Παίζουν τα χαρτιά τους, ας πούμε, σε πολλά τραπέζια ταυτόχρονα, εντός και εκτός δικτύου. Κανείς δεν ξεφεύγει από τον υλικό κόσμο πηγαίνοντας να κρυφτεί σε ένα καθαρά ενημερωτικό "κυβερνοχώρο". Ο καθένας χρησιμοποιεί την τεχνολογία για να ζήσει στον κόσμο που του δόθηκε, αλλάζοντάς τον και αναμορφώνοντάς τον από μέσα, μεγιστοποιώντας τον αντίκτυπο και την σημασία των πράξεών του.

DLN : Εχοντας υπόψη τις τεχνο – ντετερμινιστικές και κοινωνιο – ντετερμινιστικές προσεγγίσεις στον επιστημονικό κλάδο των ΜΜΕ, πώς μπορούμε να καθορίσουμε, κατά τη γνώμη σου, με πιο αξιόπιστο τρόπο τη σχέση μεταξύ τεχνολογίας και κοινωνικής αλλαγής;

Α: Τα τελευταία χρόνια, η συζήτηση για τις κοινωνικές συνέπειες των επικοινωνι- »

ών μέσω υπολογιστή ήταν εξαιρετικά ζωηρή, τόσο εντός όσο και εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας. Σκεφτείτε τη διαμάχη Malcolm Gladwell vs. Clay Shirky για το ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις επαναστάσεις. Ο κίνδυνος της εμπορικής ανάκτησης αυτής της συζήτησης δεν είναι αμελητέα. Ο,τι κι αν λένε, οι κριτικές καταλήγουν να ηχούν σαν ένα είδος τοποθέτησης προϊόντος στο Twitter ή στο Facebook… Κατά τη γνώμη μου αυτό το είδος των πολωτικών συζητήσεων είναι απλοϊκό – στην καλύτερη περίπτωση. Μιλάμε για πολύπλοκες κοινωνικές διαδικασίες. Η μείωση τους σε μια μονοδιάστατη εξήγηση είναι γνωσιολογικό λάθος και πολιτικό ατόπημα. Το ερώτημα δεν είναι εάν ή όχι τα social media προωθούν την εξέλιξη, αλλά σε ποιο βαθμό οι κοινωνικοί φορείς επιθέτουν ερμηνείες σε μια σειρά από συχνά άσχετες τεχνολογικά συσκευές (geolocated smartphones, φόρουμ συζητήσεων, πλατφόρμες ανταλλαγής βίντεο, κλπ.), προκειμένου να προωθήσουν μια ατζέντα πολιτικών αλλαγών. Μετά τον Καστοριάδη, ενδιαφέρομαι και εγώ για τον καθορισμό σύγχρονων κοινωνικών διαδικασιών, λαμβάνοντας υπόψη την φαντασιακή τους διάσταση. Αυτή είναι η γραμμή που συνδέει τις επιμέρους, έμφυτες εμπειρίες σε λογικές κοινωνικΑής αλλαγής – η οποία είναι, σε κάποιο βαθμό, υπερβατική. Ενδιαφέρομαι να ανακαλύψω τα κίνητρα, τα πρότυπα λόγου και τις πολιτιστικές κατευθύνσεις που επιτρέπουν στον άνθρωπο να κατανοήσει τις ΤΠΕ και να τις μετατρέψει σε πολιτικό θέλγητρο. Αλλά σίγουρα δεν πιστεύω ότι είναι ο Ιστός ή οι σχετικές τεχνολογίες εκ φύσεως εργαλεία της κοινωνικής αλλαγής. Επιπλέον, έχω την τάση να είμαι δύσπιστός ως προς τις ντετερμινιστικές προσεγγίσεις, καθώς μεταδίδουν ιδεολογικές μετα-αφηγήσεις, όπως ο Γάλλος φιλόσοφος Jean-François Lyotard θα έλεγε. Αυτό έχει επίσης να κάνει με τη Φιλοσοφία της Ιστορίας. Για μένα, η Ιστορία δεν είναι γραμμική, υποχρεωτικά εξελίξιμη από ένα λιγότερο σε ένα περισσότερο πολιτισμένο στάδιο. Είναι περισσότερο σαν ένα πεδίο κοινωνικών εντάσεων, όπου συγκλίνουν διαφορετικές δυνάμεις με ένα μη-γραμμικό τρόπο.

DLN : Η κοινωνική αλλαγή προϋποθέτει τη συλλογική επικοινωνία, την αλλαγή της αντίληψής μας για τον κόσμο και την κατασκευή νέων κοινών εννοιών. Πιστεύεις ότι η επανάσταση στην ανθρώπινη επικοινωνία, που κατέστη δυνατή με τα νέα μέσα επικοινωνίας, μπορεί να συμβάλει σε μια πιο αυθεντική δημοκρατία ή ακόμη και σε έναν ριζοσπαστικά δημοκρατικό κοινωνικό μετασχηματισμό;

Α : Οι ΤΠΕ περιβάλλονται από μια αύρα πολιτικής αισιοδοξίας που θα ήταν δύσκολο να απορρίψουμε ως απλό ευφημισμό. Υπάρχει το γεγονός ότι, ιστορικά, οι σύγχρονες δημοκρατίες δεν κατάφεραν αυτά που υποσχέθηκαν: την κοινωνική δικαιοσύνη, την ελευθερία, την αλληλεγγύη. Ετσι, επιχειρούμε να προβάλλουμε τις αρχές αυτές σε έναν εξιδανικευμένο χώρο κοινωνικής αλληλεπίδρασης μέσω Η/Υ και αναμένουμε από τις υποδομές των νέων μέσων να εξασφαλίσουν γνήσια δημοκρατικές αξίες. Αλλά με αυτή την έννοια, το διαδίκτυο δεν είναι καθ' εαυτό δημοκρατικό. Πρόκειται για ένα δίκτυο που δημιουργήθηκε από τον στρατό, βοηθά στην εξόρυξη προσωπικών δεδομένων από εταιρείες, φιλτράρεται και επιτηρείται από ηθικά σκαιούς οργανισμούς. Παρ 'όλα αυτά, "θέλουμε" να είναι μια ελεύθερη δημόσια σφαίρα – θέλουμε να μας καθησυχάσει στην πεποίθησή μας ότι η αληθινή δημοκρατία είναι ακόμα δυνατή. Με τη δική μου οπτική, αν οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλουν σε μια ριζική κοινωνική αλλαγή, δεν θα είναι με ένα πολιτισμένο, ήσυχο τρόπο. Θα είναι περισσότερο μέσω μιας ταραχώδους, ασταθούς έκπληξης. Καλής ή κακής έκπληξης. Και ως εκ τούτου, θα επιτρέψουν την ελεύθερη έκφραση απροσδόκητων επιθυμιών, στυλ, ουτοπιών. Η συνεχής εργασία μου στα κοινωνικά μέσα και τις αναταραχές (βλ. ICCU research project) που πραγματοποιήθηκε μαζί με την Paola Tubaro στο Πανεπιστήμιο του Greenwich (UK), δείχνει ότι οι στιγμιαίες ψηφιακές επικοινωνίες, όταν δεν λογοκρίνονται, δημιουργούν μια κατάσταση που θυμίζει την «δημοκρατία ανταρτών», που περιγράφεται καλύτερα από τον φιλόσοφο Miguel Abensour: μία αγωνιώδης σκηνή όπου αντικρουόμενα ιδιωτικά συμφέροντα, κρατικές δομές και η κοινωνία των πολιτών μπορούν να πραγματωθούν. Πρόκειται για μια ριζοσπαστική δημοκρατία που συνορεύει με την αναρχία, μια μόνιμη εξέγερση που τροφοδοτείται από την ασυμφωνία και χαρακτηρίζεται από τους κύκλους της ειρήνης και τις αιχμές της πολιτικής βίας. Και εμείς πρέπει συνεχώς να αναρωτιόμαστε αν είμαστε έτοιμοι για αυτή τη νέα δημοκρατική μεταρρύθμιση.

Κοινωνική Συμβουλευτική:
Ριζοσπαστικοποιώντας την ερμηνεία των ψυχικών φαινομένων ενάντια στο καθεστώς εξαίρεσης

Αργύρης Αργυριάδης

Η δημιουργία ενός κοινωνικού δικτύου υγείας-πρόνοιας στο πλαίσιο των αντιδομών της Αμεσης Δημοκρατίας ως βασικού πυλώνα της Κοινωνικής Αντιεξουσίας θα πρέπει να εστιάζει και στην προαγωγή της ριζοσπαστικοποίησης της ψυχολογίας και της κοινωνικής συμβουλευτικής ή ψυχοκοινωνικής θεραπείας υπό το πρίσμα της κριτικής ψυχολογίας. Πεδίο το οποίο μπορεί να προσφέρει σημαντικότατες υπηρεσίες και δράσεις στην προάσπιση της ψυχικής υγείας με στόχο την ατομική χειραφέτηση και την κοινωνική απελευθέρωση, λειτουργώντας υπέρ των αδυνάτων και όχι της κυρίαρχης τάξης.

Είναι κάτι πέρα από ένα απλό γεγονός ότι η συνεχιζόμενη υποχώρηση του «όποιου» κράτους πρόνοιας, κάτω από την επίδραση ενός άκρατου ατομικιστικού οικονομικού φιλελευθερισμού, αποδυναμώνει και περιθωριοποιεί τέτοιες προσεγγίσεις σε επιστημονικό, ακαδημαϊκό, επαγγελματικό αλλά και θεραπευτικό - συμβουλευτικό επίπεδο, όχι μόνο για λόγους κόστους αλλά και για λόγους πολιτικής. Οι υγειονομικές βόμβες της εποχής μας (ψυχικές – βιολογικές) σηματοδοτούν τη στροφή προς τη συντηρητικοποίηση και το καθεστώς εξαίρεσης. Για αυτόν ακριβώς το λόγο χρειάζεται η στόχευση προς την κατεύθυνση της κοινωνικής αλλαγής και της χειραφέτησης να παρουσιάζεται από τους κριτικούς ψυχολόγους και να διαχέεται στην ευρύτερη κοινωνία σε κάθε ευκαιρία με τη μορφή της κριτικής κοινωνικής συμβουλευτικής σε ομαδικό και της ελευθεριακής ψυχοκοινωνικής θεραπείας σε ατομικό επίπεδο.

Την περίοδο της υποχώρησης του κοινωνικού κράτους (αν ποτέ αυτό υπήρχε), ολοένα και υιοθετούνται επιστημονικές εξηγήσεις που επικεντρώνονται περισσότερο στο ατομικό επίπεδο ανάλυσης, είτε αυτό είναι βιολογικό είτε ψυχολογικό-ιδιοσυγκρασιακό, και οι κοινωνικές ερμηνείες απουσιάζουν τελείως. Η κριτική ψυχολογία αναγνωρίζει τον ιδεολογικό χειρισμό των κοινωνικών επιστημών, ο οποίος προσδιορίζει την «άσκηση αντικειμενικής επιστήμης» κατά το πρότυπο των φυσικών επιστημών το οποίο ως αναπαράσταση είναι ψευδές. Η κοινωνική συμβουλευτική επιδιώκει τη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών και αναζητά να φέρει στο φως αποκαλύπτοντας τους ιδεολογικούς μηχανισμούς και κοινωνικές δυνάμεις που κρύβονται πίσω από την πρόφαση της αντικειμενικής κοινωνικής επιστήμης. Τόσο η παραδοσιακή ψυχολογία όσο και η ψυχιατρική θα πρέπει να αναλύονται κριτικά μέσα από τη ριζοσπαστική οπτική με τρόπο που να αναδεικνύει ακριβώς μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου ως αποτέλεσμα του γενικότερου κοινωνικού κονστρουκτιβισμού ως φορέα εννοιών, σημασιών, ταυτοτήτων που θεωρούνται δεδομένες στο κυρίαρχο εξουσιαστικό πλαίσιο και είτε υποκρύπτονται ή αποκρύπτονται.

Με αυτόν τον τρόπο προάγεται η βελτίωση της ψυχικής ερμηνείας συνολικά, καθώς η εναλλακτική της οπτική φωτίζει ένα σύστημα το οποίο δεν είναι ουδέτερο αλλά χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δυνάμεων με διακριτούς στόχους μέσα στην κοινωνία. Η κοινωνική αλλαγή, σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, αποτελεί σημαντικότερη αναζήτηση από τις μικρές προσωπικές αλλαγές που συνήθως επιδιώκει η παραδοσιακή ψυχολογία. Για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι απαραίτητο να αναγνωριστεί και το μερίδιο της ευθύνης του ιδεολογικού χειρισμού ως συναυτουργός στα φαινόμενα καταπίεσης του ατόμου μέσα από επιστημονικοφανείς μεθόδους. Αν και υπάρχει η τάση η κατηγορία αυτή να αποδίδεται κυρίως στην επιστήμη της ψυχιατρικής, είναι πασιφανές ότι και η πελατοκεντρική, γνωστικίζουσα, κ(λ)ινική ψυχολογία φέρει αρκετά μεγάλο μερίδιο ευθύνης. Η ευθύνη αυτή εντοπίζεται κυρίως στην επικράτηση εντός των κόλπων της επαγγελματικής ψυχολογίας (ψυχοθεραπείας) μίας άκριτα ατομοκεντρικής προσέγγισης. Αν και σε ακαδημαϊκό επίπεδο φαινομενικά υπάρχουν κλάδοι της ψυχολογίας με ανεπτυγμένη υποτίθεται την εξέταση των κοινωνικών παραγόντων, όπως είναι η κοινωνική ψυχολογία, κατ' ουσία η ανάλυση παραμένει α-κοινωνική. Στο επίπεδο της εφαρμοσμένης επιστήμης και της κλινικής πρακτικής επικρατεί μία θέαση του ανθρώπου που υποβαθμίζει το ρόλο των κοινωνικών μεταβλητών στην εκδήλωση φυσιολογικών ή παθολογικών συμπεριφορών. Επίπεδο που αγγίζει τα όρια του κυνισμού.

Είναι γεγονός να επισημανθεί ότι η

επικράτηση των νεοφιλελεύθερων μορφών οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης ευνοεί την αναπαράσταση του ανθρώπου ως φορέα δράσης –που λειτουργεί με δική του ευθύνη– σχεδόν ως ανεξάρτητη μονάδα (sic). Οι επιτυχίες του αλλά και οι αποτυχίες του εμφανίζονται αποκομμένες από τις κοινωνικές συνθήκες του περιβάλλοντός του. Αποθεώνεται έτσι η ατομικιστική ελευθερία και υπευθυνότητα. Οταν λοιπόν «προκύπτει» η δυσλειτουργική συμπεριφορά, τα αίτια δεν αναζητούνται στις κοινωνικές συνθήκες αλλά σε παράγοντες «ιδιοσυγκρασίας» και «προσωπικής ανισορροπίας». Η εκτεταμένη δε αναζήτηση γονιδιακών εξηγήσεων για κάθε μορφή συμπεριφοράς αποτελεί σχεδόν κωμική αλλά υπαρκτή διάσταση αυτής της τάσης.

Η μετατόπιση από την έννοια του «κακού» στην έννοια του «τρελού» και κατόπιν στην έννοια του ανίκανου ή του αρρώστου, σηματοδοτεί την κυριαρχία της ψυχιατρικής ή την κλινική εφαρμογή της ψυχολογίας ως του μόνου θεσμού αρμόδιου για τη διάκριση παθολογικής ή μη συμπεριφοράς με στόχο την επιβολή του επιστημολογικού ρατσισμού, και των «όμορων» υγειονομικών κινδύνων που σηματοδοτούν το σημερινό ευγονικό καθεστώς εξαίρεσης. Είναι προφανές ότι αυτή η διακύβευση στόχο έχει την δυνατότητα κάποιου να μετέχει στα κοινά ή απλά να κυκλοφορεί ελεύθερα με την ιδιότητα του πολίτη. Από την προσλαμβάνουσα του παρελθόντος για το «κακό», το «ανήθικο» και το «παραβατικό» στη συμπεριφορά ατόμων με ψυχικά προβλήματα, φτάσαμε στην κατηγοριοποίηση ως σύμπτωμα ασθένειας, το οποίο νομοτελειακά δεν επιφέρει την αναπηρία ή απλά τον αποκλεισμό αλλά και την ενοχοποίηση - ποινικοποίηση του «παρεκκλίνοντα». Είναι προφανές ότι αν η κινητική αναπηρία στερεί από το φορέα της τη δυνατότητα να δρα ως πολίτης, καταλαβαίνουμε τι επιπτώσεις έχει η ψυχική, πόσο μάλλον η σύνδεσή της ως συγκοινωνούντα δοχεία στα μάτια της κοινής γνώμης δημιουργώντας την κοινωνική κατασκευή «όμορων χώρων» και υγειονομικών βομβών όπως οροθετικοί, χρήστες με στόχο την ψυχολογικοποίησή τους και τον στιγματισμό τους.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία της διάστασης της ιδιότητας του πολίτη και της σημασίας της υποτιθέμενης ανεξάρτητης οικονομικής και καταναλωτικής δράσης. Ο κυρίαρχος λόγος διαμορφώνει ένα πρότυπο πολίτη-καταναλωτή, ο οποίος αντλεί την ελευθερία του στην άσκηση μίας «υπεύθυνης καταναλωτικής συμπεριφοράς» σύμφωνα με το κυρίαρχο πρότυπο. Ο πολίτης-καταναλωτής οφείλει να διαχειρίζεται με υπευθυνότητα τις οικονομικές του συμπεριφορές. Παρουσιάζεται ως ένα ενεργητικό και ανεξάρτητο οικονομικό υποκείμενο που με τις συμπεριφορές του προάγει την παραγωγικότητα και τονώνει την κατανάλωση. Συμπεριφορές που αποκλίνουν από το παραπάνω πρότυπο οδηγούν στη μερική ή ολική απώλεια της ιδιότητας του πολίτη άσχετα, αν οφείλονται λόγω απώλειας εργασίας, στέγης ή απλά είναι θύματα εκμετάλλευσης. Κατά τον ίδιο τρόπο, η απώλεια της ψυχικής υγείας οδηγεί επίσης στο να χάνει κάποιος τα δικαιώματα εκείνα που χαρακτηρίζουν το ρόλο του ως ενεργού πολίτη.

Για παράδειγμα, η ερμηνεία για οριακή διαταραχή προσωπικότητας περιγράφει ένα πρότυπο συμπεριφοράς όπου κυριαρχούν η αδυναμία να διατηρήσει κάποιος μία παραγωγική εργασία, τα προβλήματα με το νόμο και οι επικίνδυνες πρακτικές καθώς και η απουσία θετικών και ήρεμων διαπροσωπικών σχέσεων. Ανάλογα, η διπολική διαταραχή προσωπικότητας ταυτίζεται ενίοτε με την έλλειψη παραγωγικότητας τόσο στην καταθλιπτική φάση της, όπου υπάρχει απόσυρση από τη δράση, όσο και κατά τη μανιακή φάση, όπου συχνά επιδεικνύονται υπερβολικά σπάταλες και αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές. Το κοινό σημείο σε αυτήν την ερμηνεία βρίσκεται στην αποτυχία του ατόμου να λειτουργήσει με τον τρόπο που «αναμένεται κοινωνικά» από αυτό, κυρίως ως προς την παραγωγικότητα ή προς τη νομιμότητα.
Συνεπώς, η εξήγηση και η ερμηνεία των συμπεριφορών μέσα από το κοινωνικό πρίσμα αποτελεί τη διαλεκτική αντίθεση στον θετικισμό, τον αναγωγισμό και τον ατομικισμό που επικρατεί στην παραδοσιακή ψυχολογία και την κυρίαρχη ψυχοθεραπεία. Είναι πασιφανές ότι η απελευθέρωση του ανθρώπου και της κοινωνίας περνάει και από την αποϊδρυματοποίησή τους: Δηλαδή τον απεγκλωβισμό τους από τις κυρίαρχες δομές σκέψης που μεταβάλλουν το άτομο και τις κοινωνικές ομάδες σε παθητικό δέκτη ανίκανο να λάβει πρωτοβουλίες και να αποφασίσει ο ίδιος για τον εαυτό του χωρίς την επέμβαση ιεραρχικών θεσμών. Στο επίπεδο αυτό, η κοινωνική συμβουλευτική υπό το πρίσμα της κριτικής ψυχολογίας προσφέρει «το γιατί», αποδομώντας κριτικά τις παραδοσιακές στερεοτυπικές πεποιθήσεις που στοχεύουν στη διατήρηση του σημερινού κοινωνικού συστήματος των ανισοτήτων.

Για τον λόγο αυτό, χρειάζεται σήμερα να ενισχυθεί και να βγει προς τα έξω η φωνή της ριζοσπαστικής - ελευθεριακής ψυχολογίας όχι σαν ένας ακόμα «γκρινιάρικος» ή υπερθεωρητικός κλάδος της ψυχολογίας. Αλλά σαν ένα ακτιβιστικό κίνημα το οποίο αμφισβητεί την παραδοσιακή και επικρατούσα άποψη της σύγχρονης ψυχολογίας - ψυχανάλυσης - ψυχοθεραπείας, τόσο στους επιμέρους κλάδους της όσο και στο σύνολό της. Να υποστηρίξουμε και να προωθήσουμε στην πράξη τη συμβουλευτική προσέγγιση που οφείλει να δρα με στόχο την κοινωνική δικαιοσύνη, την απελευθέρωση και χειραφέτηση των ατόμων, δηλαδή τον πόλο αντίστασης απέναντι στην παραδοσιακή, α-πολίτικη, α-κοινωνική, ανιστορική, βιολογίζουσα, γνωστικίζουσα, απάνθρωπη, δήθεν «αντικειμενική» ψυχολογία που υποθάλπει ως επιστημονικός συνεργός και εξουσιαστικός αυτουργός το σημερινό καθεστώς εξαίρεσης.

Πολιτισμός

Underground

Γιάννης Ακτήμων

Η εικόνα του «παράνομου» και του «καταραμένου»

Όπως έχω αναφερθεί και αλλού, το υπόγειο ρεύμα που κυριάρχησε ως το βασικό ριζοσπαστικό κίνημα στις δεκαετίες '60 και '70, τουλάχιστον στις χώρες της Δύσης, είχε δεχτεί ποικίλες επιδράσεις από διαφορετικές πηγές (ρομαντισμός, αναρχισμός, αριστεριστικά ρεύματα, Μπητ, ψυχεδέλεια, καταστασιακοί, καλλιτεχνικές πρωτοπορίες του 20ου αιώνα, φιλοσοφικά ρεύματα του ανατολικού κόσμου, ροκ εντ ρολ, αναδυόμενος φεμινισμός, αντιπολεμικό και αντιπυρηνικό κίνημα). Αυτό το έκανε να διαμορφώνει, μέσα από συνθέσεις, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ταυτοτήτων που στον ένα ή στον άλλο βαθμό αφορούσαν μια σύνθεση των επιδράσεων αυτών των πολυποίκιλων επιρροών. Πέρα από διάφορες κινηματικές αγκυλώσεις που αντικατόπτριζαν κυρίως κομμάτια των πιο συντηρητικών πλευρών του κινήματος, όπως η απορρόφηση ενός μέρους της νεολαίας από νεοσταλινικές και μαοϊκές ομαδοποιήσεις, η κύρια φιγούρα που αναδύεται στο, ας το ονομάσουμε, ευρύτερο και πιο πολύμορφο κομμάτι του κινήματος είναι η εικόνα του ατομικιστή, παράνομου, υπόγειου ήρωα, που όντας σε διαρκή εξέγερση, έρχεται συνεχώς σε αναμέτρηση με τα όρια του συστήματος, αλλά και του εαυτού του. Η ποσοτική συγκέντρωση αυτών των στοιχείων στους επιμέρους χαρακτήρες είναι ακριβώς αυτή που έχει να κάνει τόσο πολύ και με την ανάδειξη ηρώων από το παρελθόν, όχι πάντοτε από τις κατώτερες τάξεις, αλλά φλογισμένων από μια διάθεση και στάση υπερβατικής διάσπασης των ορίων.

Μορφές, όπως του Λόρδου Μπάυρον ή του Λωτρεαμόν και του Μπωντλαίρ, δίπλα σε εκστασιακούς αμεσοκράτες όπως ο Ρεμπώ, συνθέτουν, δίπλα σε αμερικανούς παρανόμους όπως οι Μπόνυ και Κλάιντ ή ο Τζων Ντίλινγκερ, ένα πνεύμα που μυθοποιείται, συμβολίζοντας αλλά και πράττοντας χαρακτηρολογικά μια συνολική επανάσταση, τόσο μέσα στο πνεύμα όσο και στις καταλήψεις των πανεπιστημίων και στις συγκρούσεις στους δρόμους. Το εξεγερμένο υποκείμενο εμφανίζεται ξανά στην ιστορία, επιδιώκοντας την κατάργησή της μέσα από μια επανάσταση η οποία δεν θα είναι πλέον στενά ταξική ή πολιτικοκοινωνική, αλλά θα αγκαλιάζει κάθε κομμάτι του βίου, παίρνοντας ταυτόχρονα οντολογικά και υπαρξιακά χαρακτηριστικά. Στην Ευρώπη, ο επαναστατημένος άνθρωπος του Καμύ διαβάζεται δίπλα στα Γκρουντρισσε του Μαρξ, το θεός και κράτος του Μπακούνιν, τους καταραμένους και τους ρομαντικούς ποιητές του 19ου αιώνα, καθώς και μαζί με κείμενα για τα τριτοκοσμικά αντάρτικα, για την πολιτιστική επανάσταση (έτσι όπως γινόταν κατανοητή στο τότε νεανικό δυτικό φαντασιακό: ως μια ολική νεανική ρήξη και μια επαναστατικοποίηση της ίδιας της επανάστασης), αλλά και κείμενα των καταστασιακών όπως η επανάσταση της καθημερινής ζωής και η κοινωνία του θεάματος.

Η φαντασιακή εικόνα του Ήρωα στο underground είναι γεμάτη ηδονή αλλά και υφέρπουσα μελαγχολία λόγω της τεχνοκρατικής, μετρήσιμης σε κάθε της λεπτομέρεια πραγματικότητας, η οποία μέσα σε μια θάλασσα αγαθών απομυζεί μέχρι το μεδούλι την ανθρώπινη μεγαλοσύνη, διαδραστικότητα και πνευματική ζωή, καταστρέφοντας κάθε τι ουσιαστικά ζωντανό και μετατρέποντας εν τέλει, μέσα στον καθωσπρέπει «ρεαλισμό» της, τα ανθρώπινα όντα σε άχρωμα θλιβερά αυτόματα, ενώ τη φύση σε ένα δηλητηριασμένο, πληγωμένο σώμα από τα υποπροϊόντα της παγκόσμιας καπιταλιστικής ή κρατικοκαπιταλιστικής εκμετάλλευσης.

Κατά προέκταση, η σύγκρουση πρέπει να είναι πλήρης και να μη σταματά σε κανένα σημείο το οποίο εύκολα ο αντίπαλος θα ταυτοποιήσει και θα ελέγξει. Η φράση «Μας ξέφυγε» στο φινάλε της κλασσικής ταινίας Μπραζίλ, απόηχος του υπόγειου κινήματος, όταν ο ολοκληρωτισμός συλλαμβάνει έναν από τους τελευταίους εξεγερμένους, αλλά αυτός μέσα από τη μεταφορά του συνόλου της συνείδησής του μέσα στην

ονειρική φαντασία επιτυγχάνει τη μόνιμη παρουσία του εκεί, έξω από τον κλειστό κύκλο της κυριαρχίας, εκπροσωπεί σε μεγάλο βαθμό την αίσθηση του αδιαπραγμάτευτου για οποιοδήποτε πισωγύρισμα υλικό ή πνευματικό, ακόμα και στις περιπτώσεις που η ήττα είναι βέβαιη. Μιλούμε επομένως για ένα παράδειγμα μέσω του οποίου η αυτοθέσμιση και το αυτεξούσιο του υποκειμένου καθίστανται κυρίαρχα και όπου κανένας ολοκληρωτισμός, ούτε καν αυτός ο εξωτερικά βελούδινος και εσωτερικά ατσάλινος όπως αυτός του ορθολογισμού, δεν θα μπορεί εν τέλει να επιβληθεί. Τα όρια της ποίησης και της καθημερινότητας συνενώνονται σε τέτοιο βαθμό και προσωποποιούνται στη στάση μορφών της ροκ μουσικής, όπως ο Τζιμ Μόρισον, ο Τζέρρυ Γκαρσία, η Τζάνις Τζόπλιν αλλά και ο Συντ Μπάρετ.

Την ίδια στιγμή ριζοσπαστικοποιημένοι νέοι επιτίθενται στην ίδια την πράξη και τη λογική της από καθέδρας αμφισβήτησης, χωρίς να ξεφεύγει από τη μήνη τους ούτε ένα σεβαστό κομμάτι ριζοσπαστών κατά τα άλλα διανοουμένων, όπως ο Χορκχάιμερ ή ο Σαρτρ. Οι νέοι θέλουν να χλευάσουν και να αρνηθούν τη νομιμότητα σε οτιδήποτε νόμιμο, καθώς σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση θα φαινόταν σαν εμμέσως να υποστηρίζουν τις αξίες έστω και τις φαινομενικά «σωστές» αυτής της βάρβαρης αλλοτριωτικής πραγματικότητας που καλούνταν να ενταχθούν, πριν γεννηθούν ακόμα. Οι προμηθεϊκές μορφές καμένων έξω από τα όρια ηρώων γίνονται το διακύβευμα μιας ένεσης ψυχής στο σε κώμα σώμα ενός ψυχρού και αντιανθρώπινου κόσμου. Κορυφαία περιγραφή αυτού του μοντέλου, διαρκούς υπαρξιακής εξέγερσης αλλά και περιπλάνησης, είναι η μνημειώδης ταινία του Μικελάντζελο Αντονιόνι Ζαμπρίσκι Πόιντ. Εκεί, δίπλα σε άλλα πιο ανοικτά πολιτικά δημιουργήματα, σαν το Πάνισμεντ Πάρκ του Γουάτκινς ή κάποιες ύστερες δουλειές του Μόντε Χέλμαν, συγκεντρώνονται με υποδειγματικό τρόπο οι ψηφίδες της σε επιθετική ρήξη ψυχής του underground προσώπου συμβόλου.

Το Ζαμπρίσκι Πόιντ αποτελεί πολιτισμική, κειμενική αναφορά πάνω στο μύθο του παράνομου ιντιβιντουαλιστή επαναστατημένου χαρακτήρα. Ξεκινάει μέσα από μια κινηματογραφική σεκάνς, όπου σκιαγραφείται μια συνέλευση σε κάποιο από τα πολλά κατειλημμένα κτήρια στις Η.Π.Α του 1969. Οι φοιτητές συζητούν για τις διαστάσεις και την πορεία των κινητοποιήσεων τους. Ένας από αυτούς φεύγει, έχοντας δείξει με αυτή του τη συμπεριφορά πως βαριέται τις διαρκείς συζητήσεις και διαβουλεύσεις τη στιγμή που η απανθρωποποίηση, η καταπίεση και η αλλοτρίωση είναι παντού. Σύντομα, εκείνος προμηθεύεται ένα όπλο και όταν σε κάποια στιγμή γίνεται μια σύγκρουση με τις δυνάμεις καταστολής, όπου αυτές επιτίθενται με βαναυσότητα στους αντιστεκόμενους, βλέπουμε αυτόν με το περίστροφο στο χέρι, ακούμε έναν πυροβολισμό και αμέσως μετά το πλάνο που κυριαρχεί είναι ένας αιμόφυρτος, βαριά τραυματισμένος αστυνομικός. Ο νέος δραπετεύει από το σημείο της σύγκρουσης και επιτυγχάνει να κλέψει ένα μικρό μονοκινητήριο αεροπλάνο από το τοπικό εκπαιδευτικό αεροδρόμιο. Σύντομα η μοίρα του θα συναντηθεί με μια νεαρή κοπέλα η οποία πηγαίνει με το αμάξι της να συναντήσει »

τον εργοδότη της (πιθανότατα και εραστή της, μεγαλοκαπιταλιστή, πρότυπο επιτυχημένου νεανικού επιχειρηματία). Στην περιοχή Ζαμπρίσκι Πόιντ, σε ένα τοπίο απίστευτης αγριάδας και ομορφιάς, οι δύο νέοι καταλήγουν να κινούνται ανέμελοι στους βράχους και τις σπηλιές. Η ματιά τους επιστρέφει στην αρχέγονη αθωότητα και στην άμεση θέαση του κόσμου. Παίζουν, αγγίζονται και κάνουν έρωτα, ενώ την ίδια στιγμή και κάτω από τους ήχους των Γκρέητφουλ Ντεντ εισάγεται το φαντασιακό στοιχείο έντονα με τις εικόνες ενός μεγάλου οργίου ανάμεσα σε νέους. Η εμπειρία της δραπέτευσης ενός νέου πέρα από τον έλεγχο και τον ετεροκαθορισμό της τεχνοκρατικής κυριαρχίας είναι πρόδηλη. Την επόμενη ημέρα, έτσι όπως συναντήθηκαν αλλά συνάμα και τόσο διαφορετικοί, η κοπέλα με μισή καρδιά κατευθύνεται στο ραντεβού της, ενώ ο άντρας καθώς συνειδητοποιεί πως τα καύσιμά του δεν επαρκούν κάνει αναγκαστική προσγείωση σε ένα αεροδρόμιο, όπου όμως δολοφονείται από τις σφαίρες της αστυνομίας. Όταν, ενώ βρίσκεται στην πολυτελή βίλα του αφεντικού της, η κοπέλα συνειδητοποιεί το συμβάν, απλά τον εγκαταλείπει, και σε μια κλασική για την ιστορία του σινεμά πολυκάμερη λήψη η έπαυλη ανατινάζεται, ενώ για άλλη μια φορά, μετά την ερωτική σκηνή, η φαντασία ενώνεται με την πραγματικότητα, χωρίς να ξέρουμε εάν αυτό που βλέπουμε υφίσταται ρεαλιστικά ή μόνο στο νου της ηρωίδας. Καθώς ο θεατής βλέπει την καταστροφή της μέσα από κάθε δυνατή γωνία, η μουσική των Πινκ Φλόυντ έρχεται για να συμπληρώσει το ποιητικό, παραβατικό και ρηξικέλευθο όραμα της ριζικής επανεκκίνησης ενός κόσμου που είχε χάσει τόσο πολύ την ψυχή του, ώστε η ολική, ατομική και συλλογική, εξέγερση ενάντια σ' αυτή την απώλεια δεν θα μπορούσε παρά, δίπλα στον έρωτα, να περιλαμβάνει και ως πυρήνα της την καταστροφή…

(Συνεχίζεται)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ MICHEL REILHAC
ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΡΑΟΥΖΑΙΟ

Ο Michel Reilhac, κεντρικό στέλεχος και διευθυντής του ARTE (γαλλικού καναλιού που στηρίζει τόσο την ανεξάρτητη παραγωγή όσο και τις πιο πειραματικές ιδέες), βρέθηκε στην Αθήνα στα πλαίσια του φεστιβάλ γαλλόφωνου κινηματογράφου 2012. Είχαμε την ευκαιρία να τον ακούσουμε προσεκτικά και να απαντήσει στις ερωτήσεις μας. Διάχυτη ήταν η αίσθησή μου σε όλη την διάρκεια της συνέντευξης πως κάτι πραγματικά δημιουργικό συμβαίνει εδώ, και ότι έχει ανοίξει ένα σημαντικό νέο κεφάλαιο στα ζητήματα που αφορούν τις τέχνες της εικόνας για τον 21ο αιώνα.

Καλημέρα σας. Θα ήθελα να μου δώσετε το στίγμα των παραγωγών μέσα από το ARTE. Πώς επιλέγετε όσους θα χρηματοδοτηθούν τελικά; Ποια είναι τα κριτήρια που ακολουθείτε;

Μ. Καλημέρα και σε σας. Τα κριτήρια είναι καθαρά αισθητικά. Μας ενδιαφέρει ό,τι προχωράει έξω από την κανονικότητα του μέινστρημ σινεμά, αλλά ταυτοχρόνως δεν ομφαλοσκοπεί. Δεν χάνεται μέσα σε ανούσιους ψευδοκαλλιτεχνίζοντες δρόμους, αλλά ψάχνει το βάθος, τα όρια και την διάσταση που η εικόνα μπορεί να κατακτήσει, αξιοποιώντας στο έπακρο την φαντασία και τη δυναμική που θέλει να φέρει μέσω της εικόνας στην επιφάνεια ο δημιουργός της.

Σε αυτή την προσπάθεια αντιμετωπίσατε προβλήματα και, αν ναι, ποια;

Μ. (Γελώντας) Το κύριο πρόβλημα σε αυτές τις προσπάθειες έχει πάντοτε συγκεκριμένο χρώμα! Πιστεύω πως μπορείτε να φανταστείτε ποιο! Μα δεν είναι άλλο από το χρώμα του χρήματος. Ο κινηματογράφος αλλά και γενικά οι οπτικοακουστικές τέχνες αντιμετωπίζουν αυτό το θέμα από τη δημιουργία τους. Η απλή εξίσωση που κάθε διευθύνων ενός πρότζεκτ, όπως το ΑΡΤΕ, έχει να αντιμετωπίσει είναι η αναζήτηση πόρων, για την κάλυψη των σχεδίων που βρίσκει ενδιαφέροντα. Εκεί δυστυχώς λειτουργεί ο νόμος του Μέρφυ! Ποτέ δεν είναι αρκετά τα χρήματα, αλλά και εάν για κάποιο λόγο σου φανεί πως είναι σύντομα αυτό θα ανατραπεί από κάποια αναποδιά!

Παρόλα αυτά, γνωρίζω ότι υπάρχει στήριξη σε νέες προσπάθειες. Τουλάχιστον μεγαλύτερη από ό,τι συμβαίνει εδώ. Και δεν αναφέρομαι στην κρίση – και προηγουμένως τα πράγματα δεν ήταν και πολύ καλύτερα, αφού κλειστές γραφειοκρατίες και παράγοντες κάλυπταν με στενά κριτήρια πάντοτε τις ανάγκες των ημετέρων τους…

Μ. Παντού αντιμετωπίζουμε τέτοιες καταστάσεις, όμως είναι αλήθεια πως στη Γαλλία τα πράγματα είναι πιο αξιοκρατικά, καθώς σε αυτό συντείνει και το μέγεθος της αγοράς (μιας από τις μεγαλύτερες κινηματογραφικές αγορές του κόσμου), καθώς και οι τεράστιες παραδόσεις του γαλλικού σινεμά. Είναι συγκριτικά εύκολο να αναζητήσεις και να βρεις πόρους, τόσο από το δημόσιο κομμάτι που έχει να κάνει με τις δαπάνες και τον πολιτισμό, όσο και από ιδιώτες, κανάλια, παραγωγούς και άλλους. Έτσι έχουμε καταφέρει σε ορισμένες περιπτώσεις να χρηματοδοτήσουμε ορισμένα μικρά διαμάντια!

Πώς είναι η δουλειά σας κατά κύριο λόγο. Πώς κινείστε;

Μ. Η αλήθεια είναι πώς κινούμαι πάρα πολύ (Γέλια)! Πηγαίνω συνεχώς από συνέδριο σε συνέδριο, για τα νέα μέσα, για αξιοποίηση πόρων, σε κινηματογραφικά φεστιβάλ, στα οποία το ARTE έχει κάποιο ρόλο, όπως οι Κάννες ας πούμε. Όμως ,αυτό δεν μου στερεί τη δυνατότητα να ψάχνω το παράδοξο και νέες εικόνες, έτσι όπως θεωρώ πως ταιριάζουν καλύτερα στον αιώνα που διανύουμε. Έχω βρεθεί για παράδειγμα σε ένα φεστιβάλ πολύ ιδιαίτερο στη δυτική πλευρά των Η.Π.Α.

Μην μου πείτε πως έχετε πάει στο Burning Man!

»

Μ. Μπράβο, μπράβο! Πέσατε διάνα!

Το Burning Man είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα ενός θα τολμούσα να χαρακτηρίσω τεχνοπαγανισμού. Είναι μια κατάσταση σε διαρκή όρια.

Μ. Έτσι ακριβώς είναι, και γι' αυτό ακριβώς είχε και τόσο ενδιαφέρον να βρεθώ με ελάχιστες προμήθειες, καθώς δεν χρησιμοποιείται χρήμα μέσα στο φεστιβάλ. Έχεις μονάχα ό,τι μπορείς να ανταλλάξεις και να κουβαλήσεις μαζί σου. Το νερό είναι και το πιο πολύτιμο αγαθό εκεί! Πολύχρωμοι άνθρωποι, ελευθεριότητα, καταχρήσεις όλων των ειδών και μια διαρκής πράξη, την οποία έβρισκα σαφώς αυθυπερβατική. Έμοιαζε σαν μια τρύπα στην πραγματικότητα!

Πράγματι. Κάτι τέτοιο είναι και το Rainbow, χωρίς όμως καθόλου το τεχνολογικό στοιχείο και με στόχευση στην αρμονική συνύπαρξη.

Μ. Μπορεί να έχω την ευκαιρία να κινηματογραφήσω και κάτι τέτοιο…

Αν σ' αφήσουν! (γέλια). Εκεί είναι λίγο περίεργοι με τις κάμερες και την υπερχρήση της τεχνολογίας.

Μ. Είμαι βέβαιος ότι αφού έπεισα χαρακτήρες όπως αυτοί του Burning Man, οι Rainbows θα είναι παιχνιδάκι!

Τι είναι όμως κύριε Reilhac ακριβώς το σινεμά για εσάς; Μιλώντας πέρυσι με τον A. Weerasethakul, δημιουργό του θείου Μπούμι, μου είχε πει πως, πρώτα από όλα, το σινεμά είναι μια μαγική πράξη που έχει να κάνει με στοιχεία μιας σύγχρονης τελετουργίας. Άλλωστε σινεμά είναι και οι εικόνες στο σπήλαιο του Καρνάκ, με τους βίσωνες με τα πολλά πόδια, οι οποίοι αναπαριστούν μέσα από μια αρχαϊκή οπτική την κίνηση.

Μ. Το σινεμά, είναι ιερουργία και μυστήριο. Αυτό το μαγικό βύθισμα μέσα στην κινούμενη εικόνα είναι που κάνει όλους μας τόσες φορές να κλεινόμαστε σε μια σκοτεινή (τονίζω το σκοτεινή) αίθουσα και να μπαίνουμε στη φαντασία και στον κόσμο κάποιου άλλου. Όμως πλέον βρισκόμαστε σε ένα σημείο καμπής. Οι νέες τεχνολογίες των υπολογιστών και της εικόνας μας κάνουν να τρέχουμε με ιλιγγιώδη ταχύτητα προς κάτι βασισμένο μεν σε αυτή τη μαγεία αλλά και τελείως διαφορετικό.

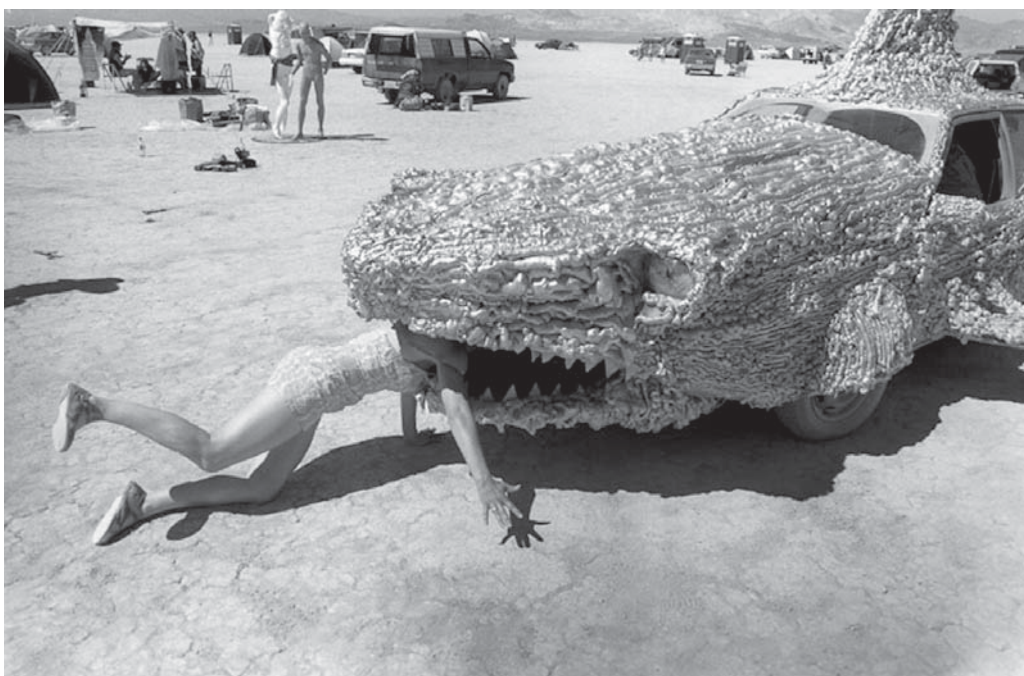
Μιλάμε για μια ολοκλήρωση της προσομοίωσης; Είναι αυτό ένας τρόπος για την κυριολεκτική πλέον δημιουργία κόσμων με τη δύναμη της φαντασίας και της τεχνολογίας; Είναι όμως ουσιαστικά νέοι κόσμοι ή το αποστράγγισμα από τη ΜΗΧΑΝΗ της ίδιας της ανθρωπινότητας. Η οπτική και αισθητηριακή ένωση μαζί της σε έναν συμπαραγωγό κόσμο, στον οποίο, όπως θα έλεγε ο Χάιντεγκερ, επιδιώκει να εισέλθει από τη διάσταση της ιδέας της; Κι αν αυτό που μένει δεν είναι παρά η έρημος του πραγματικού;

Μ. Είμαι αισιόδοξος! Ακόμα κι αν είναι σε κάποιο βαθμό έτσι, πιστεύω στην απελευθερωτική δύναμη που το ανθρώπινο πνεύμα κατέχει. Ίσως, αυτό το οποίο συμβαίνει να έχει και μια απόλυτη παρουσία συγχρονικότητας!

Η τεχνική σαν προέκταση του νευρικού συστήματος, με τη δυναμική να παρατηρήσεις πλέον με απίστευτη ταχύτητα συμβάντα που δεν θα ήταν ούτε εύκολο ούτε ασφαλές να το κάνεις, όπως την άμεση προσομοίωση της έκρηξης ενός ηφαιστείου!

Μ. Είμαι αυτή τη στιγμή στη μέση ενός παγκόσμιου πρότζεκτ, όπου χρησιμοποιώντας την κάμερα ακόμα και του κινητού σου, αλλά και τις επεξεργαστικές δυνατότητες δικτύων υπολογιστών ή άμεσης ανταλλαγής απόψεων μέσω των σάιτ κοινωνικής δικτύωσης, παράγονται νέα οπτικοακουστικά σχεδιάσματα, με τον θεατή να συμμετέχει άμεσα σε όλα τα επίπεδα μέσω του κινητού του ή του υπολογιστή του στη διαμόρφωση του έργου (σε πολλαπλές αφηγήσεις), τόσο σε επίπεδο σεναρίου όσο και σε επίπεδο εικόνας. Γνωρίζετε δε πως σε αυτές τις περιπτώσεις το κόστος πραγματικά μπορεί να πέσει από εκατοντάδες χιλιάδες σε λίγες εκατοντάδες ευρώ. Υπάρχουν μάλιστα και πρόσφατα παραδείγματα.

Οπότε, υπό κάποια έννοια, τα πράγματα αλλάζουν ακόμα και το επίπεδο. Ένα σαλόνι μπορεί να γίνει χώρος ολοκλήρωσης μιας ταινίας, καθώς ακόμα και χώρος όπου η παρουσίασή της θα συμβαίνει ταυτόχρονα, ενώ

θα εμφανίζεται και σε δεκάδες άλλα σαλόνια.

Μ. Βεβαίως, αλλά όχι μόνο αυτό! Ο καθένας από εμάς ταυτόχρονα μπορεί να γίνει ΟΠΟΥΔΗΠΟΤΕ ΚΑΙ ΑΝ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ, το μάτι και το αυτί ενός ανάλογου σχεδιάσματος και μέσα από το ίντερνετ να το επικοινωνεί με όποιον θέλει. Υπό μια έννοια, επιτυγχάνουμε τη συνεχή διάδραση και ΠΑΡΟΥΣΙΑ, εκτός από τη συνδιαμόρφωση!

Αυτό μοιάζει στα μάτια μου με ένα πρώτο βήμα για μια αισθητηριακή υπερέκταση. Μια προσεχή «απανταχού» παρουσία της οποίας τα όργανα θα είναι άμεσα συνδεδεμένα σε αυτό το τεχνοσύστημα!

Μ. Ακριβώς! Όπως το βλέπω, συζητούμε για μια πλήρη ριζοσπαστικοποίηση του κινηματογράφου και με μια συνδιαμορφωτική ταύτιση τόσο του μύθου όσο και της τεκμηρίωσης σε ένα τρίτο σχήμα χωρίς όρια!

Κι εμείς μέσα σε αυτό;

Μ. …Μα εξαρτάται πρωτίστως από την καλλιέργεια και την ευαισθησία. Την συμπόνια απέναντι στα παιδιά μας και στις εικόνες μας αλλά και την ηθική στάση και ανθρωπιά μας!
…

Κλείνοντας, ήθελα να σας ρωτήσω τι πιστεύετε για την αγάπη…

Μ. Για την αγάπη; (έκπληξη)

Ναι, δεν αστειεύομαι. Πάντοτε την τελευταία εικοσαετία, σε κάθε συνέντευξη κλείνω με αυτή την ερώτηση…

Μ. (Μένει για λίγο σκεπτικός)… Δεν νομίζω πως κανένας μας θα έκανε οποιαδήποτε ενέργεια, εάν από πίσω της δεν κρυβόταν αυτή!

Σας ευχαριστώ πολύ! Πιστεύω πως θα έχουμε την ευκαιρία να συναντηθούμε σύντομα, σε κάποιο από τα ευρωπαϊκά φεστιβάλ.

Μ. Κι εγώ θα το 'θελα, να συζητήσουμε ξανά…

«ΕΥΡΩΠΗ ΤΟ 2085», ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ

Γιάννης Ραουζαίος

Ο Παναγιώτης Ξηρουχάκης είναι τραγουδιστής των Pornostroika Dadaifi και μέλος του ΖΑΜ. Το «Ευρώπη το 2085» αποτελεί τη δεύτερή του συγγραφική προσπάθεια.
Ενα εκκεντρικό μυθιστόρημα φαντασίας, γεμάτο παρανοϊκές καταστάσεις και φιλοσοφικές αναζητήσεις. Αποτελεί τη συνέχεια του πρώτου βιβλίου του ίδιου συγγραφέα («Εκτορας το 2065»). Στο πρώτο του έργο λοιπόν, ο Ξηρουχάκης περιέγραψε μία ζοφερή μελλοντική Ε.Ε. Μπορούμε να πούμε ότι το βιβλίο αυτό είχε προφητικό χαρακτήρα, καθώς γράφτηκε αρκετά χρόνια πριν, όταν τα οικονομικά της ευρωπαϊκής ζώνης ήταν καλά και τα ευρωλιγούρια άφθονα.

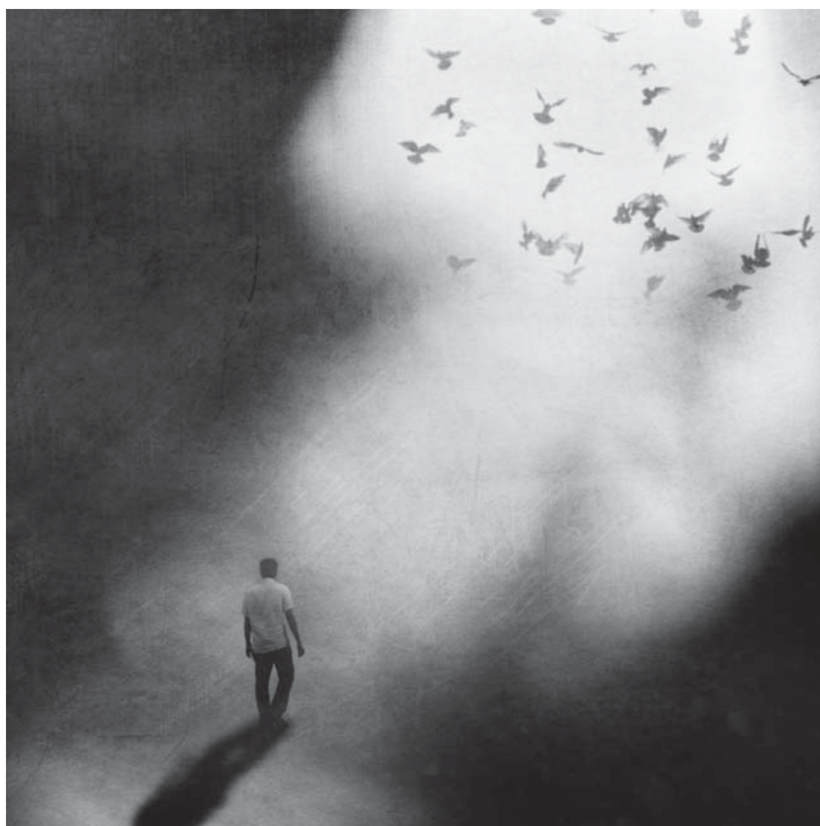
Στο «Ευρώπη το 2085», λοιπόν, παρακολουθούμε τη συνέχεια της ιστορίας. Ο Εκτορας ένας πρώην δούλος (φαντάρος) του ευρωπαϊκού στρατού προσπαθεί να επιβιώσει σε μια χαώδη κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη μετά την πτώση της Ε.Ε. Οι ιδεολογικές και πολιτικές σέκτες (συμμορίες του ζοφερού μέλλοντος) δίνουν μία λυσσαλέα μάχη για επικράτηση. Ο Εκτορας θα πρέπει να πολεμήσει για να μείνει ζωντανός.

Το 2085 η ζωή δεν έχει πλέον καμία αξία. Βία, θρησκεία και πολιτική συνθέτουν το παζλ μίας φουτουριστικής Ευρώπης που θυμίζει μεσαίωνα... Η αφήγηση είναι λιτή και καταιγιστική με τρόπο που θυμίζει κάποιες φορές τον Norman Spinard. Το μέλλον στην Ευρώπη μπορεί να φαντάζει τόσο δυσοίωνο; Και ποια μπορεί να είναι η κατάληξη μιας ακόμα σύγκρουσης για την κατάκτηση της ελευθερίας;

Αφηγητής και αφήγηση

Δημήτρης Κωνσταντίνου

Το πολύβουο μυαλό τόσων ανθρώπων στην εποχή μας είναι παραφορτωμένο με εμπειρίες, σκέψεις και αντιλήψεις τις οποίες θα ήθελαν να μοιραστούν μαζί μας. Τους ωθεί σ' αυτό η σιγουριά για το συναρπαστικό των εμπειριών τους ή για το αλάνθαστο των πεποιθήσεών τους, αλλά και η ανάγκη για επικοινωνία και αναγνώριση. Ο δρόμος της τέχνης, όμως, δεν είναι στρωμένος με τριαντάφυλλα γι' αυτούς. Τα παραφορτωμένα μυαλά της εποχής μας (και όχι μόνο), όταν ξερνούν το όξινο υλικό τους στη λογοτεχνία, γεμίζουν πολλές σελίδες αφηγηματικής φιλοσόφισης και συνήθως καμία αληθινής τέχνης. Ο κατάλογος τέτοιων έργων δεν έχει τέλος και όποιος ψάξει στις γραμμές του θα βρει (χωρίς πολύ κόπο) πολλά βαρύγδουπα ονόματα παλιά και νέα.

Η λογοτεχνία, μέσα στο ταξίδι της ανά τους αιώνες, αγκυροβολεί συχνά στο κακότεχνο λιμάνι της άμεσης έκθεσης των ερωτημάτων και των χαρακτήρων, αλλά αποκτά τη μοναδική αξία που μπορεί να έχει ως τέχνη μόνο όταν, τόσο σπάνια, επιστρέφει στο λιμάνι του δραματικού είδους και υιοθετεί τη δραματική μέθοδο, δηλαδή την ανάδυση των ερωτημάτων και το σμίλεμα εξελισσόμενων ανθρωπολογικών χαρακτήρων, μέσα από τα στοιχεία της πλοκής και του λόγου των ίδιων των χαρακτήρων, τα οποία μπορούν κάλλιστα να είναι και τόσο αφαιρετικά όσο στη βαθυστόχαστη και συναρπαστική τέχνη ενός μεταμοντέρνου σαν τον Σάμουελ Μπέκετ.

Γιατί με την έννοια λογο-τεχνία δεν γίνεται να εννοούμε τη δήθεν ευφάνταστη, σεμιναριακή καταγραφή φιλοσοφικών απόψεων κι ερωτημάτων, αλλά την ποίηση χαρακτήρων και πλοκής, μέσα από την οποία και μόνο αναδύονται τα όποια υπαρξιακά ερωτήματα, οι παρωδίες και οι τραγικές ειρωνείες. Δεν μιλάει ο αφηγητής αλλά ο εκάστοτε χαρακτήρας, στο πετσί του οποίου πρέπει να μπει ο αφηγητής ως ηθοποιός όλων των ρόλων. Ο λόγος του χαρακτήρα ανήκει μόνο στον εαυτό του και σε κανέναν άλλον. Στη δραματική τέχνη, γιατί τέτοια είναι η λογοτεχνία όπως και κάθε τέχνη αφήγησης, δεν φιλοσοφεί ο αφηγητής για να μας κουράσει με την παντογνωσία του αλλά η ζωή των χαρακτήρων, ο λόγος τους, τα στιγμιότυπα και το περιβάλλον της ζωής τους, οι περιστάσεις και οι συμπτώσεις τους, τελικά οι πράξεις τους. Δεν φιλοσοφεί ο αφηγητής αλλά οι χαρακτήρες και η πλοκή. Οι συμβολισμοί, οι προεκτάσεις, οι μεταφορές και οι παραλληλισμοί, οι ειρωνικές νύξεις για τη ζωή και το ανθρώπινο, όλα αυτά τα στοιχεία που πηγάζουν μόνο από τους χαρακτήρες και την πλοκή, και όχι από την αφήγηση, δεμένα στο άρμα της μαγείας των λέξεων, εκπέμπουν συμβολικά ή ρεαλιστικά τα ερωτηματικά που θέτει η τέχνη για την ύπαρξη, τα οποία προσλαμβάνονται από τον κάθε δέκτη διαφορετικά. Το αντίθετο απ' αυτό θέλει να λέγεται τέχνη αλλά είναι μια βαρετή διάλεξη διανθισμένη με άνοστο, υποστηρικτικό καλλιτεχνικό υλικό, δηλαδή χαρακτήρες καρικατούρες και ρηχή πλοκή που επινοούνται υποχρεωτικά για να δώσουν βήμα στον αφηγητή να μας εκθέσει τις περισπούδαστες γι' αυτόν απόψεις του. Λογοτεχνία δεν είναι ο αφηγητής αλλά η αφήγηση.

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ

Αθήνα: Nosotros (Θεμιστοκλέους 66), Βοτανικός Κήπος (πλατεία Αγ. Δημητρίου, Πετρούπολη), Συνεργείο-Ηλιούπολη (Ηρώων Πολυτεχνείου και Μ. Αντύπα). Βιβλιοπωλεία: Ναυτίλος (Χαρ. Τρικούπη 28), Πολιτεία (Ασκληπιού 1-3), Πρωτοπορία (Γραβιάς 3-5), Εναλλακτικό (Θεμιστοκλέους 37), Ιανός (Σταδίου 24), Ελευθεριακή Κουλτούρα (Ερεσσού 52), Ελεύθερος Τύπος (Βαλτετσίου 53), Solaris (Μπόταση 6), FREE THINKING ZONE (Σκουφά 64), Φυτράκης (Ιπποκράτους 67), Χριστάκης (Ιπποκράτους 12), Τζεβελέκου (Ζαλόγγου 6), Γράμματα και λέξεις (Αγ. Αρτέμιος, Καφαντάρη 47), Διεθνές (Πανδοσίας 5, Άνω Πατήσια). Περίπτερα: πλατεία Εξαρχείων, πλατεία Κάνιγγος, κέντρο τύπου στη Βαλτετσίου (απέναντι απ' τον Ελεύθερο Τύπο), Μπόταση (απέναντι απ' το Solaris), Ναυαρίνου (απέναντι απ' το πάρκο), Μεσολογγίου, Περικλέους 23-Καλλιθέα

Πειραιάς: Βιβλιοπωλείο Τσαμαντάκης (Καραολή & Δημητρίου 43)

Θεσσαλονίκη: Μικρόπολις (Βενιζ. και Βασ.Ηρακλείου 18), Σχολείο για τη μάθηση της ελευθερίας (Μπιζανίου και Βας. Γεωργίου γωνία). Βιβλιοπωλεία: Πρωτοπορία (Λ. Νίκης 3), Κεντρί (Δ. Γούναρη 22), Μπαρμπουνάκης (Αριστοτέλους 4), Ιανός (Αριστοτέλους 7), Βιβλιοπωλείο Ραγιά (Ερμού 44), Βιβλιοπωλείο Γιάφκα (Γ. Παλαμά 21), Προμηθευτική (Προξένων 7)

Πάτρα: Πρωτοπορία (Γεροκωστοπούλου 31-33), Βιβλιοπωλείο Lexis (Μαιζώνος 38-40)

Ηράκλειο: Βιβλιοπωλείο Αναλόγιο (Ρούσου Χούρδου 8)

Λάρισα: Βιβλιοπωλεία Παιδεία (Κανάρη 11,Μεγ. Αλεξάνδρου 6)

Βόλος: Βιβλιοπωλείο Παιδεία-Ευσταθίου (Δον Δαλεζίου 2)

Ιωάννινα: Βιβλιοπωλείο Αναγνώστης (Πυρσινέλλα 11), Βιβλιοπωλείο Παιδεία (Φ. Τζαβέλα 8)

Χανιά: Βιβλιοπωλείο Το Βιβλίο (Πλ. Κολοκοτρώνη 29)

Λαμία: Βιβλιοπωλείο ΟΙΩΝΟΣ (Κολοκοτρώνη 11)

Καβάλα: Βιβλιοπωλείο Εκλογή (Ομονοίας 133)

Αλεξανδρούπολη: Ελευθερουδάκης (Αδριανουπόλεως 4^{α})

Σέρρες: Βιβλιοπωλείο Επικαιρότητα-Φωτίου (Μεραρχίας 41)

Τρίκαλα: Βιβλιοπωλείο Επιλογή (Ιακωβάκη 5)

Δράμα: Βιβλιοπωλείο Ειρμός (Γεωργίου Ζερβού 6), Βιβλιογνώση (Προύσσης 32)

Ξάνθη: Ανοιχτός Κοινωνικός Χώρος «Xanadu» (Σπάρτης και Ζαλάχα 1, Σαμακώβ), Καφέ-Μπαρ «Το καφενείο» (Γεωργίου Σταύρου 4)

Κέρκυρα: Βιβλιοπωλείο Πλους (Νικηφόρου Θεοτόκη 91)

Κοζάνη: Συνεταιριστικό Βιβλιοπωλείο (Ρήγα Φεραίου 10)

Φλώρινα: Βιβλιοπωλείο «Το μαγαζί σας» Ι. Νικολαΐδης (Στ. Δραγούμη 12)

Καρδίτσα: Βιβλιοπωλείο Παιδεία (Ηρώων Πολυτεχνείου 6-8)

Αγρίνιο: Βιβλιοπωλείο Επίκουρος (Πλ. Σουλίου), Βιβλιοπωλείο Αλ. Μοσχονά (Αναστασιάδη 2)

Σύρος: Βιβλιοπόντικας (Άνδρου 10, Ερμούπολη)

Ρέθυμνο: Βιβλιοπωλείο Το πλαίσιο, (Κ. Γερακάρη 104)

Πρέβεζα: Βιβλιοπωλείο Ατραπός (Χρ. Κοντού 13, Σαΐτάν Παζάρ)

Άρτα: Η πολυθρόνα του Νίτσε (Φιλελλήνων 26)

Τρίπολη: Βιβλιοπωλείο Ώρα (Ουάσινγκτον 21)

Σημείωση: Όποιος ελεύθερος κοινωνικός χώρος ή επαγγελματίας (βιβλιοπωλείο-σημείο λιανικής πώλησης) προμηθεύεται συστηματικά το περιοδικό μας, ας κάνει τον κόπο να στείλει τα στοιχεία του στο μέιλ μας για να αναγραφούν στη σελίδα των σημείων διακίνησης του περιοδικού.

BABYΛΩNIA